

**Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Комунальна науково-методична установа
"Березнівський районний методичний кабінет"
Березнівської районної ради
Дошкільний навчальний заклад
ясла-садок №1 м. Березне "Ромашка" комбінованого типу**

Використання українознавства та етнопедагогіки як основа національного виховання дошкільнят

**Автор досвіду:
Переходько Олена Ростиславівна,
вихователь дошкільного навчального
закладу**

Березне, 2012

Переходько О. Р. Використання українознавства та етнопедагогіки як основа національного виховання дошкільнят. Навчально-методичний посібник. - Березне, 2012. - 119с.

У посібнику вміщено примірні розробки занять, розваг з використанням українських національних традицій, звичаїв, культури, спрямовані на ознайомлення малюків з рідним краєм. Репрезентовано нестандартні прийоми, механізми формування мовлення дошкільнят.

Рекомендовано для використання вихователям всіх вікових груп дошкільних навчальних закладів та логопедам.

Рецензент: Максимук І. І., завідувач дошкільного навчального закладу ясла-садок №1 м. Березне "Ромашка" комбінованого типу

Схвалено науково-методичною радою Комунальної науково-методичної установи "Березнівський районний методичний кабінет" Березнівської районної ради (протокол № 7 від 11.12. 2012р.)

Зміст

1. Анотація на досвід	4
2. Передмова	7
3. Завдання ознайомлення дошкільників з витоками українознавства	10
4. Зміст роботи з українознавства	11
5. Краєзнавчий принцип ознайомлення дітей з українським народознавством	28
6. Планування свят, розваг, дозвіль народознавчого змісту	32
6.1. Орієнтовна тематика занять з розділу	36
7. Народні ігри	38
8. Конспекти занять	40
8.1. «Спи, засни моя дитино»	40
8.2. «Витоки моєї України»	42
8.3. «Цілющі скарби матінки Землі»	44
8.4. «Не забувай, що ти дитина землі, що зветься Україна»	47
8.5. «Мамина світлиця»	49
8.6. Ознайомлення з вишивкою	54
8.7. Чарівний світ гончарства	56
8.8. Ліплення з глини за мотивами народної іграшки	58
8.9. Декоративне малювання на об'ємній формі	60
8.10. Ліплення за мотивами косівської іграшки	62
9. Розваги	64
9.1. «Зима з весною зустрічається»	64
9.2. «Червона калинонька»	66
10. Консультації для батьків	73
10.1. «Українська родинна педагогіка : минуле й сьогодення»	73
10.2. "Колискова мого дитинства "	79
11. Гурткова робота	83
11.1. «Стежками рідного краю»	83
11.2. Проект програми "Лабораторія народної медицини"	85
12. Висновок	116
13. Використана література	119

Анотація на досвід

«Ознайомлення дошкільників з витоками українознавства» вихователя дошкільного навчального закладу ясел – садка № 1 «Ромашка» комбінованого типу м. Березне Переходько Олени Ростиславівни

У даному методичному посібнику відображено різні активні форми ознайомлення дошкільників з витоками українознавства.

Окреслено відповідні завдання ознайомлення дошкільників з витоками українознавства:

- пізнавальні;
- навчальні;
- розвиваючі;
- виховні;

Також у посібнику розкрито зміст роботи з українознавства згідно вікових груп.

Застосовані такі методи роботи з українознавства в дошкільному закладі:

- бесіди, читання дитячої художньої літератури;
- спостереження;
- екскурсії;
- Дні відкритих дверей;
- клуби зустрічей;
- гуртки, творчої майстерні;
- дидактичні, народні, авторські, сюжетно – рольові ігри;
- родинні свята;
- розваги, дозвілля;
- ігри – драматизації, театралізована діяльність;
- виставки, ярмарки, вечорниці;
- конкурси, виконання українських пісень;
- зустрічі з майстрами;
- вивчення віршів, прислів'їв та приказок, читання легенд;
- робота зі збору матеріалів тощо;

У посібнику подано орієнтовний перелік творів для кожної вікової групи, планування свят, розваг, дозвіль народознавчого змісту, орієнтовна тематика занять з розділу «Мій рідний край», конспекти занять та перспективний план гурткової роботи «Народна медицина».

У роботі вихователя Переходько Олени Ростиславівни відображено роль фольклору у формуванні мовлення дошкільників,

зокрема вплив прислів'їв та приказок на влучність та образність мовлення, прийоми прилучення дітей до зразків народної мудрості:

- створення або використання ситуацій, у яких можна доречно вжити те чи інше прислів'я;
- обговорення цієї ситуації з дітьми;
- пригадування ситуацій;
- розглядання відповідних сюжетних картинок;
- прослуховування або показ драматизації уривка зі знайомої народної казки;

Великого значення педагог надає народним іграм. Вони займають більшу частину життя дитини. Адже в грі дитина задовольняє свої потреби в активній діяльності, намагаючись діяти, як дорослі.

Олена Ростиславівна подає перелік народних ігор, які можна організувати під час прогулянки, на дозвіллі, святах, заняттях.

Наприклад, «Розлилися води на три броди», «Галя по садочку ходила» можна використати при проведенні дозвілля «Зима з весною зустрічається», «Подоляночка», «Ягідочка», «Ой у лісі калина» під час проведення розваг «Червона калинонька».

Посібник побудований за розділами:

- Я, моя сім'я, рід, родовід;
- моя рідна домівка;
- моя друга домівка – дитячий садок;
- моє рідне місто;
- старовинні предмети побуту і вжитку українців;
- сучасне обладнання людського життя;
- мої перші іграшки та ігри;
- національний одяг українців, сучасний одяг та взуття;
- українська національна кухні;
- сучасні рецепти у раціоні харчування українців;
- хатні символи та обереги;
- усна народна творчість українців;
- національні свята, образи, традиції, звичаї;
- наша Батьківщина – Україна, Національна символіка, історія України для дітей;
- мовний етикет;

Упровадження досвіду роботи Переходько Олени Ростиславівни спрямоване на реалізацію краєзнавчого принципу у вихованні дітей, який передусім передбачає комплексність, всебічність, доцільність вивчення рідного краю, своєї Вітчизни. Втілення принципу

краєзнавства в житті у роботі з дошкільнятами тісно пов'язане з принципом регіонального підходу ознайомлення з народознавчим матеріалом.

Узагальнюючий стислий вигляд методичного посібника дає змогу творчому вихователю не лише обмежуватися регламентованими заняттями з українознавства, а й самостійно добирати форми та методи реалізації завдань цього розділу, доповнювати зміст українознавчої роботи з дітьми, враховуючи регіональні особливості своєї місцевості, власний досвід роботи з дошкільнятами.

Реалізація досвіду роботи Олени Ростиславівни здійснюється через організацію занять, свят, розваг, гурткову роботу «Стежками рідного краю» та проект програми.

Важливою формою реалізації досвіду є також залучення дошкільників до гурткової роботи «Стежками рідного краю» та «Лабораторії народної медицини».

Рекомендовано для використання вихователям всіх вікових груп дошкільних навчальних закладів та логопедам.

Передмова

Земля, де народились і ростемо

*Прислухайтесь, як океан співає,
Народ говорить, і любов, і гнів
У тому гомоні людським .
Мудріших, ніж народ, учителів немає:
У нього кожне слово - перлина,
Це праця, це натхнення, це людина*

М. Рильський

Сьогодні здається майже неймовірним, що ще зовсім недавно ми могли жити відірваними від рідного слова, ходити по землі своїх предків, не помічаючи її краси і неповторності її річок та озер, лісів, гірських масивів, безмежних ланів та чудових краєвидів. Знання свого родоводу, історичних та культурних надбань предків необхідні не лише для піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій у практиці виховання підростаючого покоління.

Народ із покоління в покоління передає свій соціальний досвід, своє духовне багатство, свої історичні надбання, створюючи тим самим свою, тільки йому притаманну, культуру, Народ - це перший історик, перший письменник, перший поет, перший вихователь, перший педагог. Образно про народну мудрість написав відомий український поет М. Рильський:

*Немає мудріших, ніж, народ, учителів,
У нього кожне слово - це перлина.*

Це праця, це натхнення, це людина.

Кожна нація, кожен народ, кожна соціальна етнічна група має свої звичаї, свої традиції, що вироблялися впродовж багатьох століть, освячені віками і становлять національну культуру. Національна культура (як матеріальна, так і духовна) складається з цінностей, витворених як минулим, так і сучасними поколіннями.

Традиції (від лат. - передача) - це досвід, звичаї, вироби, погляди, смаки, напрями поведінки, що склалися історично й передаються від покоління до покоління, у традиціях поєднується минуле, сучасне та майбутнє.

Звичаї - це загальноприйнятий порядок, правила, дії, які здавна існували у громадському житті, побуті, діяльності певного народу, суспільної групи, колективу. Це те, що стало звичним, засвоєним, загальноживаним, насущним.

Народні традиції та звичаї - то дійсно невичерпна криниця досвіду, джерело, яке тече, всіх напуває і від цього не висихає, не міліє. Рік від року в ньому прибуває живляча та цілюща вода, яку всі п'ють, напиваються, стають здоровішими. Тож потрібно частіше пити зі струмків народних традицій, не каламутити це споконвічне джерельце, не закидати його камінням, як старе і віджите. Немов ці паростки народних українських традицій та звичаїв проростають з товщини матінки-землі й тягнуться до молоді порослі, до наших дітей, до маленьких дошкочат.

Педагогічне значення народних традицій полягає в тому, що вони є результатом виховних зусиль протягом багатьох поколінь і виступають завжди незрівняним важливим засобом виховання. Через систему традицій та звичаїв український народ витворює себе, свою духовну, народну культуру, свій характер, національну психологію та самосвідомість у своїх дітей.

Я, як педагог пропоную вихователям та логопедам своє бачення використання українознавства та етнопедагогіки прилучення дітей до українських національних традицій, звичаїв, культури, ознайомлення малюків перш за все з рідним краєм, оселею, домівкою, стежиною, яка веде до ставу, озера, квіткою, яка щодня зустрічає дитину на цій стежині, тобто з найближчим рідним довкіллям, а від нього вже до інших просторів України.

Методичний посібник побудований за регіональним принципом ознайомлення дітей із рідним краєм, який перегукується із загальнодидактичним принципом - від близького до далекого, від знайомого до незнайомого. Безумовно, мені не вдалося у пропонованій програмі охопити специфіку традицій та звичаїв усіх регіонів України, та, напевно,

це і неможливо. Я залишаю право за кожним дошкільним закладом, за кожним вихователем самостійно добирати місцевий краєзнавчий матеріал, вести його пошуки разом зі своїми вихованцями та їхніми батьками, дідусями та бабусями.

Водночас хотілося б застерегти дошкільних працівників від одностороннього захоплення місцевим матеріалом. Дітей потрібно знайомити як із загально - традиційними українськими традиціями та звичаями (посудом, одягом, їжею тощо), так і з регіональними, місцевими.

Окремих занять з народознавства програмою не передбачається. Зміст методичного посібника виконується на заняттях з усіх розділів основної програми розвитку, навчання та виховання у дошкільному закладі. На заняттях із ознайомлення дітей з оточуючою дійсністю (іграшки, посуд, одяг, їжа, взуття, символи, рід, родовід, Україна тощо), з природи (рідна природа, календарні сезонні свята, обряди), художньої літератури (казки, малі жанри українського фольклору, оповідання українських письменників-класиків та сучасних), образотворчої діяльності (народні промисли, розписи, скульптура, мистецтво), праці (виготовлення виробів), музичних (пісні, танці, вечорниці), у гуртковій роботі тощо.

Тематика занять, що пропонується для відповідної вікової групи, є орієнтовною і рухомою. Вихователь має право доповнювати їх та варіювати теми в межах вікових груп залежно від рівня розумового та мовленнєвого розвитку дітей, місцевих та регіональних умов, мовного режиму групи чи дошкільного закладу.

У процесі виконання програми з народознавства бажано бути особливо уважним до словникової роботи. Дітям слід пояснити (та показати наочно) кожне слово, його походження, вимову, наголос. Тому радимо вихователям, добираючи місцевий, регіональний матеріал, обов'язково складати тлумачні тематичні словники, звівши їх із відповідними літературними словниками.

Завдання ознайомлення дошкільників з витоками українознавства

1. Пізнавальні завдання: розширення знань дошкільників про Україну, її історію, столицю, міста, пам'ятні місця, знамені дати, державні символи, обереги, родинні корені кожної сім'ї та родини, побут нашого народу, культуру, обряди, свята, традиції, народну творчість, національне мистецтво, народні промисли, національну кухню, природу рідного краю тощо.

2. Навчальні завдання: формування перших наукових народознавчих та історичних понять, основ наукового логічного мислення, національної свідомості, самосвідомості та психології; розвиток пізнавальної активності дітей, прагнень якомога більше пізнати свій народ, свої національні корені; формування стійкого інтересу до народознавчого матеріалу, бажання пізнати його ближче та глибше, навчання використовувати його в побуті, у своєму дитячому житті, запам'ятовування віршів, прислів'їв, приказок, народних прикмет, казок, загадок, легенд, оповідок тощо; прищеплення дітям елементарних трудових навичок, пов'язаних із народними ремеслами: навчання малюків вишивання, витирання, розписування за українськими мотивами писанок, іграшок, посуду, виготовлення іграшок, глиняного посуду, аплікацій тощо.

3. Розвиваючі завдання: розвиток усіх психічних процесів у дитини: запам'ятовування, уважності, зосередженості, логічного мислення, творчої уяви, активного мовлення; вміння самостійно аналізувати, зіставляти, порівнювати, систематизувати народознавчі поняття, звичаї минулого і сучасного, відокремлювати місцеве, регіональне від загальнотрадиційного національного; активізація словника дітей новими словами: куліш, деруни, стріха, скриня, ослін, піч, перелаз, ночви, качалка, рубель, серп, ціп сніп, вишиванка, оберіг, символи тощо; образними виразами, прислів'ями, приказками, примовками, народними прикметами тощо.

4. Виховні завдання: прищеплення любові до рідного краю, до землі своїх предків, до рідної мови, оселі, до батьківщини, почуття гордості за свій народ, поваги до національної культури, звичаїв та оберегів; виховання щирості, гостинності, доброти, мудрості, щедрості, доброго почуття гумору, доброзичливості, чесності, взаємоповаги, чемності, скромності, товариськості, поваги до культури інших народів, вшанування їхніх традицій, оберегів; виховання естетичних почуттів та формування естетичного смаку.

Зміст роботи з українознавства

Перша молодша група

Дати дітям знання про себе та про найближче оточення: ім'я та прізвище дитини, імена тата і мами, братика та сестрички, інших членів сім'ї.

Сформувати уявлення про те, що в сім'ї всі піклуються про дитину, забавляють її, люблять, пестять. Ознайомити з трудовими діями дорослих за якими дитина спостерігає в побуті (годують, миють, підмітають, перуть, прасують, розстеляють, застеляють, вкладають, одягають, читають тощо). Це роблять для того, щоб дитині й усім, хто з нею проживає, було добре і затишно. Розвивати прагнення до участі у спільній з дорослими діяльності, виконання посильних трудових доручень, до вираження радості від успіхів та співчуття близьким, коли вони стомлені, схвильовані, засмучені.

Виховувати інтерес до дитячого садка — другої домівки дитини, де про неї також дбають. Вчити з допомогою дорослих займатися цікавими іграми, виконувати нескладні доручення, брати участь в іграх-заняттях. Виховувати бажання гратися з однолітками, ділитися іграшками, печивом, цукерками, радіти кожній запропонованій дорослим грі. Вчити дітей весело гратися у народні ігри з нескладними правилами (наприклад: «Хованки», «Дибки-дибки», «Печу, печу хлібчик», «Був собі журавель», «Зайчику, зайчику, де ти бував?», «Пташечка маленька», «Ой ти котик, коточок», «Качка», «Квочка», «Гуси», «Чайку, чайку», «Сорока-ворона», «Ішов лісом-доріжкою сірий вовк», «Біжить зайчик дорогою», «Столярики-молодці» та інші).

Знайомити дітей з різновидами сучасних Іграшок, їхніми назвами, діями з ними, правилами користування (лялька, котик, собачка, качечка, гусочка, курочка, півник, корівка, кізонька, свинка, зайчик, білочка, ведмедик, лисичка, машина, м'яч, кубик, цеглинка, мозаїка, конструктор, пірамідка, брязкальце, барабан тощо).

Ознайомити з українською народною іграшкою (назва, характерні особливості). Вчити милуватися іграшками, виготовленими умілими руками для найменших, маніпулювати ними (посвистіти у свищик, подмухати в сопілочку, постукати у брязкальце, покотити писанку, поколихати солом'яну лялечку, відкрити і закрити бочечку, погойдати дерев'яне чи плетене з лози ліжечко, погладити глиняного коника, собачку, півника, козлика тощо),

Розглянути ляльку в українському вбранні (вишита сорочка, спідничка, фартушок, пояс, червоні чобітки, віночок зі стрічками),

помилуватися нею, погратися.

Слухати і наспівувати за дорослими:

- 2—3 колисаночки (наприклад: «Котику сіренький», «Люлі, люлі, люлі», «Ходить кіт по горі», «Ой ну, котик, котик», «А-а, котик!», «Ой ну, люлі, на дворі», «Ой ну, люлі, люлі», «Ой кіт-воркіт», «Ой ну, котів, котів два» та ін.). Розучувати з дітьми дитячі пісеньки, забавлянки, віршики, заклички, Викликати у дітей позитивні емоції, бажання рухами та діями відгукуватися на їхній зміст:

- 4—5 дитячих пісеньки, потішки, забавлянки (наприклад: «ладки-ладусі», «Сорока-ворона», «Гоп-гоп, еу-ту-ту», «Печу, печу хлібчик», «Оцей хлопчик», «Диби, диби», «Я Коза-Дереза», «Я Колобок, Колобок», «Гайдаша, еайдвШа», «Я маленький хлопчик», «Сонечко», «Дрібушечки», «Кую, кую чобіток», «Кую, кую ніж ку», «Летів горобчик жив, жив», «Українка я маленька», Зайчику, зайчику» та ін.);

- 2—3 заклички («Вийди, вийди, сонечко», «Іди, Іди, дощику», «Виглянь, виглянь, сонечко», «Водичко», «Не йди, не йди, дощику», «Ой, вітре, вітроньку!» та інші).

Вчити імітувати та наслідувати рухи дорослих під час читання дитячих пісенок, віршиків, потішок, забавлянок, розвивати чуття до коліскових пісень, дитячих забавлянок. Виховувати інтерес до малих жанрів українського фольклору в іграх, під час ігор-занять та розваг вчити дітей простих елементів народного танцю (плескання в долоньки, повороти кистей рук, кружляння «човником», тупання виставленою вперед п'яткою, тупання двома ніжками, «пружинка», біг зграйкою, повороти голівки тощо). Викликати бажання брати участь у народних танцях. Закріплювати вміння починати та закінчувати рухи одночасно з музичним супроводом, узгоджувати зміни рухів зі змінами характеру музики. Виховувати позитивні емоції під час виконання простих рухів народного танцю.

Вчити дітей розуміти зміст коротеньких народних («Дід та Баба», «Ріпка», «Коза-Дереза», «Колобок», «Рукавичка» та інші) та авторських казок, використовуючи яскраве унаочнення (ілюстрації, фланелеграф, різні види театрів: настільний, картонажний, пальчиковий, ляльковий). Викликати в дітей співчуття героям казок, бажання висловлюватися, наслідувати словами, фразами, реченнями, образними виразами, повторами з казки. Залучати дітей до показу дій (з іграшками, персонажами казок) за змістом казки при повторному розповіданні. Створювати умови для виникнення гри-драматизації за змістом відомої казки (наявність атрибутів, декорацій, костюмів тощо).

Читати дітям коротенькі віршики, оповідання, пісні українських

авторів (П. Воронько, Г. Бойко, Н. Забіла, Т. Коломієць та ін.) з доступними дитячому розумінню сюжетами: про іграшки, ігрові дії, життя дітей, рідну природу, свята. Спонукає до повторення фраз, речень, відповідей на запитання емоційно жестовою мовою.

Навчити дітей вітань до днів народження, Новорічного свята, свята мами. Виховувати радісне сприймання свят, бажання готуватися до них, разом з дорослими брати участь у виготовленні подарунків дітям-іменинникам, мамам, вихователям, няням.

Вчити дітей спілкуватися українською мовою, вживати українські слова. Формувати навички культури мовлення у дітей (говорити спокійно, не кричати, в міру голосно, не перебивати іншу дитину, вживати ввічливі слова, вирази чемного звертання, подяки, слова вітання).

Друга молодша група

Розширити знання дітей про свою сім'ю, рідну домівку, де їм завжди добре і затишно, де про них гарно піклуються і люблять мама, тато, дідусь та бабуся.

Закріпити знання про повне ім'я, по батькові, прізвище своє та інших членів сім'ї, домашню адресу. Формувати вміння звертатися до членів сім'ї ввічливо, охоче виконувати їхні бажання, прохання, доручення, пропонувати свою допомогу, не заважати, коли дорослі зайняті, виражати радість від успіхів та співчуття близьким, коли вони стомлені, схвильовані, засмучені. Розповідати про роль кожного члена сім'ї, його обов'язки.

Дати уявлення про сімейні свята, у яких беруть участь всі члени сім'ї (день народження, святого Миколая, Новий рік, колядки, щедрівки, свято Мами, веснянки, Великдень тощо). Вчити готувати вітання та подарунки до свята, ввічливо дарувати їх один одному, своїм близьким, рідним. Виховувати чуйне ставлення до близьких людей, бажання робити для них приємне.

Розширити уявлення дітей про батьківську домівку, таку теплу, затишну, любу, де завжди добре, весело, спокійно, де тебе чекають із дитячого садочка і всі люблять. Познакомити дітей з основними предметами побуту та вжитку, якими облаштована їхня домівка (стіл, стільці, шафа, диван, ліжко, телевізор, холодильник, пиросос, праска, пральна машина, газова плита, предмети постільної білизни, вишиті рушники, серветки тощо). Вчити розпізнавати ці предмети (з натури чи на предметних картинках), правильно називати їхні (у розмовній мові, грі «Чарівний мішечок» тощо), знати їхнє призначення, вміти користуватися ними.

Звертати увагу дітей на звичаї українського народу прикрашати свою домівку вишивками, розписом, картинами, фотографіями своїх членів сім'ї, близьких.

Дати дітям знання про назву селища (села, міста), в якому вони живуть і на якій розташований улюблений дитячий садок — друга домівка, де кожному дитину чекають діти, вихователі, няня, а також—веселі Ігри, забави, нова іграшка, цікава казочка, нова вистава, прогулянка у куточок лісу чи саду, гарний подарунок від діток та вихователя на день народження, смачненькі обіди та багато чого іншого. Тут діти вчаться гратися спільними іграшками, ділитися ними і всім тим, що приносять з дому (цукерки, печиво, яблуко, апельсин), дружно прибирати іграшки на місце тощо.

Ознайомити дітей з будинками і спорудами, які знаходяться поблизу дитячого садка, їхнім призначенням, національним оздобленням. Запропонувати розглянути і назвати вироби місцевих умільців (вишивки, вироби з соломи, лози, дерева, глини, хутра, ниток, скла, тканини, тіста, художні вироби тощо), якщо є можливість обмацати їх, приміряти, прикласти, обіграти, скуштувати (наприклад, вироби з тіста). Вчити дітей з повагою ставитися до людей різних професій, результатів їхньої праці. Знайомити дітей з народними звичаями, святами, які святкує рідне селище (село, місто), весь український народ. Брати посильну участь у підготовці до свят.

Продовжувати розвивати інтерес до зразків народної творчості, дитячого фольклору. Розучити з дітьми:

- 3—4 коротеньких колискові пісні (наприклад: «Котик волохатий», «Люлі, люлі, люльшику», «Ходить кіт по горі», «Спи, моя дитино», «Ой, ну, люлі коточок», «Ой ну, люлі, люлі», «Ой ходить сон коло вікон» та інші; складати та співати з дітьми доступні їм і короткі за змістом авторські пісні);

- 5—6 дитячих потішок, забавлянок, пісеньок (наприклад: «Я — коза», «Ладки, ладусі, ладусі», «По дорозі жук, жук», «Я маленька дівонька», «Труби, Грицю, в

рукавицю», «Ладки-ладки», «Дощик», «Сопілка», Ой, сніжку ти, сніжку білесенький», «Ой чук, чук, чук» та інші);

- 2—3 одно-, дворядкові скоромовки (наприклад: «Маша миє милом руки», «Саша їв смачненьку кашку і розбив маленьку чашку», «Вийшла мишка-шкряботушка із нори, в шкряботушки хвіст І вушка догори», «Плакав котик, бо болів животик, якби не болів животик, не плакав би котик», «Лис у лісі заховався, лис лиса схопив», «Де, вороно-каракороно, ти була? Що, вороно-каркороно, принесла?» та інші);

- чистомовку типу:

«За-за-за — йде до нас коза;
зу-зу-зу — я пасу козу;
зі-зі-зі — несу травичку козі;
зо-зо-зо — не мекай, козо!
Зи-зи-зи — десь нема кози;
зу-зу-зу — ми знайшли козу»;

•2—3 заклички (наприклад: «Вийди, вийди, сонечко», «Іди, іди, дощику», «Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко», «Дощику, дощику, перестань», «Павлику-равлику», «Не йди, не йди, дощику» та інші);

•2—3 мирилки (наприклад: «Мир-миром», «Не сварітеся», «Мирись-мирись»).

Вчити а невимушеній формі запам'ятовувати 4—5 коротеньких віршиків дитячих авторів (Н. Забіла, П. Воронько, Г. Бойко, А. Малишко, Т. Коломієць) про одяг, взуття, овочі, фрукти, іграшки, рослини, тварини, передаючи відповідну інтонацію, жести, міміку. Слухати та розповідати українські народні казки, розігрувати їх за ролями, використовуючи яскраві декорації, атрибути, костюми чи їхні елементи, вміти співчувати героям казки, оцінювати їхню поведінку та вчинки (наприклад, українські народні казки: «Вовк та семеро козенят», «Лисичка і Журавель», «Рукавичка», «Півник і двоє мишенят», «Коза-Дереза», «Котик і Півник», «Івасик-Телесик» та інші).

Вчити дітей народних дитячих ігор з нескладними ігровими правилами та змістом (наприклад: «А-а-а, коточок украв у Баби клубочок», «Коровай», «Подоляночка», «Іде, іде Дід», «їду іду», «Іваночку, покинь схованочку», «У нашого Омвлька», «Квочка», «Ворота», «Панас», «Дрібу, дрібу, дрібушечки» та інші).

Виховувати вміння грати разом, переживати за кінцевий результат гри. Широко використовувати атрибутику, практикувати авторські ігри для дітей.

Познайомити дітей із сучасними іграшками, їхніми назвами, призначенням, порівняти сучасні іграшки з різновидами народних (свищики, сопілка, бубон, пташка, коник, свинка, писанка, козлик, дерев'яні бочечки, ложки, лялечки з соломи і тканини). Вчити дітей правил гри з народними іграшками, обережним ставленням до них (не такі міцні, можуть побитися, малі за розміром, гратися по черзі, не кидати, ставити на місце обережно, не брати до рота, мити після ігор з ними тощо), правильно називати їх та інші характерні особливості. Виховувати інтерес до народних іграшок.

Звернути увагу на український одяг для хлопчиків та дівчаток.

Ознайомити з віночком та стрічками до нього (назви знайомих квітів, колір стрічок). Дати можливість дівчаткам приміряти віночок, обіграти його у грі «Подоланочка», помилуватися у дзеркалі. Розглянути вишивки на сорочках дівчинки і хлопчика порівняти їх (добір ниток, візерунків, кольорів, місце розташування вишивок). Помилуватися ними, прикласти до себе, подивитися у дзеркало. Продовжувати вчити дітей називати основні предмети жіночого та чоловічого одягу (сорочка, спідниця, фартушок, пояс, намисто, віночок, хустка шаровари, шапка, пояс).

Ознайомити дітей з традиціями української національної кухні. Дати елементарні знання про українську їжу, назви страв, які Полюбляють діти та дорослі (борщ, каша, вареники, пампушки, пиріжки, млинці тощо).

Ознайомити дітей з українськими традиціями святкування свята урожаю. Нового року, свята мами. Розвивати радісне передчуття свята, переживання його: вчити старанно віршики про осінь, овочі, фрукти, ялинку і Діда Мороза, колядки і щедрівки, про маму.

Середня група

Розширити знання дітей про сім'ю: склад, взаємини, професії. Виховувати свідоме ставлення до обов'язків усіх членів сім'ї. Сформувати у дітей поняття про те, що сім'я — це найближчі і найрідніші нам люди, серед яких ми живемо. Розвивати у них цікавість до символічного значення імені тата, мами, бабусі, дідуся, братика чи сестрички, свого власного.

Дати знання про сімейні свята (дні народження, святого Миколая, Новий рік, Різдво, Мамине свято, Великдень, веснянки, Івана Купала, Спаса та інші), до яких готуються всі члени сім'ї (прибирають у хаті, вивішують вишиті рушники, готують смачні страви, чекають гостей, готують подарунки, вітання, іменинний торт тощо). Виховувати повагу до рідних, любов і ніжність, ввічливість, тактовність у спілкуванні з ними бажання допомогти, поспівчувати, коли з них хтось хворий, стомлений тощо.

Розширити знання дітей про батьківський дім, у якому народилися і живуть усі члени сім'ї. Він завжди теплий, привітний. У ньому мешкають найрідніші тобі люди, які щоденно підтримують тут чистоту і порядок, дбають один про одного. У кожного члена сім'ї є свої речі у домі, кімната, ліжко.

У дитини теж є своє ліжечко, стільчик, полиця у шафі, улюблений ігровий куточок, у якому вона завжди дотримується чистоти і порядку.

Дати дітям уявлення про житло в Україні (хату, двір, літню кухню, ганок, веранду), надвірні приміщення (хлів, клуню, причепу), криницю,

тин (огорожу, пліт, паркан), садок, квітник, город біля хати. Розширити знання дітей про інтер'єр сільської хати (піч, лави, стіл, стільці, мисник, ікони в рушниках, скриня, ліжко або лежанка, рушники, килими, рядна, глиняний посуд). Знайомити дітей з мистецтвом вишивання, плетіння з лози, різьблення, випилювання, гончарства (іншими ремеслами свого регіону). Виховувати бережне ставлення до результатів праці цих майстрів.

Вчити порівнювати сучасне житло українців з колишнім. Ознайомити дітей з сучасною міською квартирою (будинком), її облаштуванням, предметами побуту і вжитку (холодильник, міксер, м'ясорубка, кавоварка, кавомолка, телевізор, пральна машина, електропраска, магнітофон, комп'ютер, музичний центр, телефон, мобільний телефон, газова плита, електрочайник, посуд: чайний, столовий, до кави). Поглибити уявлення про старовинні предмети побуту: посуд (макітра, глечик, миска, дерев'яна ложка, горщик тощо), білизна (постільна, натільна), меблі (стіл, стілець, скриня, ліжко, лавка, мисник тощо), хідники, рядна, килими, вишиті подушки, рушники, скатерки, картини тощо. Знати їхні назви, призначення.

Продовжувати розвивати у дітей теплі почуття до дитячого садка — другої домівки, де їх привітно зустрічають, доглядають, грають з ними у веселі ігри, читають казки, проводять цікаві заняття. Тут всі діти — друзі, вони вміють і люблять дружно гратися, допомагати один одному, діляться іграшками, ласощами, дбають один про одного, разом прибирають на місця свої іграшки. Тут кожного дня чекають на дітей цікаві заняття, сюрпризи, прогулянки. Заохочувати дітей ділитися з батьками враженнями про цікаві події дня в дитячому садку. Знати адресу дитсадка.

Розширити знання дітей про рідне селище (село, місто), його вулиці, будови, визначні місця, професії людей, що живуть у селищі (селі, місті). Формувати поняття слова «батьківщина». Батьківщина — це місце, де людина народилася і живе, де народилися і живуть її батьки.

Знайомити з народними умільцями селища (села, міста), їхніми виробами, призначенням цих виробів. Виховувати шанобливе ставлення до людей праці, любов до рідного краю, землі.

Продовжувати знайомити дітей з назвами національних іграшок (свищики, сопілки, лялька та іншими), з народними повір'ями, пов'язаними з образами калинової сопілки, ганчірної ляльки. Влаштовувати виставки народної іграшки. Спонукаати дітей до власноручного виготовлення іграшок для місцевого музею «Берегиня» (з соломи, тканини, глини, поролону, тіста тощо), радіти кінцевому

результату.

Вивчати нові українські народні ігри (наприклад: «Гуси», «Горю-дубочок», «Вовк і Лисичка», «Віночок», «Женчик-бренчик», «А продай, бабусю, бичка», «Дідусь і кози», «Галя по садочку ходила», «Калина», «Ой у полі перепілки» та інші), чітко дотримуватися ігрових правил. Знайомити дітей із цікавими авторськими іграми, викликати бажання їх грати, використовуючи яскраві атрибути. Широко використовувати лічилки під час вибору дітей на ведучі ролі. Знати 3—4 лічилки.

Розучувати з дітьми нові потішки, забавлянки, колискові (для ігор з ляльками, малюнками), скоромовки, чистомовки, дражнилки, мирилки, жмурилки, інші зразки народної творчості та авторських творів для дітей. Спонукаючи дітей використовувати в іграх, повсякденному житті фольклорні твори, почуті від старших: казки, оповідання, співаночки, легенди, повчання.

Знати:

- 4—5 колискових пісень (наприклад: «Ой, ти кіт, ти муркіт», «Ходить сонко по вулиці», «Котику сіренький», «Спи, дитино», «Ходить сонколо вікон», «Спало дитя, спати буде», «Ой ти, коте, не гуди», «Ой ти кіт, ти воркіт» та інші);

- 2—3 заклички (наприклад: «Виглянь, виглянь, сонечко», «Іди, іди, дощику», «Павлику-равлику» та інші);

- 2—3 колядки та щедрівки («Сію, вію, посіваю», «Коляд, коляд, колядниця», «Щедрик, ведрик», «Щедрик, щедрик, щедрівочка», «Я маленький пастушок», «Я маленький хлопчик», «Бігла теличка», «Ой коляда, колядиця», «Сидить дядько на стільці» та інші);

- 2—3 дражнилки (наприклад: «Грицько-тицько», «Іван-барабан», «Антінверетін», «Вітя, Вітя, вітікар», «Антоне, Антоне» та інші);

- 2—3 мирилки (наприклад: «Мир-миром», «Посварилися-помирилися», «Мирись, мирись» та інші).

Вчити дітей загадувати і відгадувати загадки. Залучати їх до самостійного складання простих загадок (про овочі, фрукти, тварини, рослини, іграшки).

Поглибити та розширити знання дітей про український національний одяг: жіночий (сорочка-вишиванка, спідниця, плахта, фартух, пояс, камізелька, вінок зі стрічками, намисто, хустка), чоловічий (штани-шаровари, сорочка, пояс (пасок), жупан, сюртук, шапка, бриль). Називати предмети одягу, впізнавати їх за описом, приміряти дитячий національний одяг. Порівнювати сучасний одяг українців з колишнім (він яскравіший, пошитий з різних тканин (ляних, бавовняних, шовкових), розкішний, модний, його багато у кожної сучасної людини тощо).

Розглянути фотознімки сучасного одягу та взуття українців.

Познайомити дітей із виготовленням української хустини, названої в народі «терновою», її оформленням, призначенням. «Тернова» хустина завжди була оберегом для дітей і батьків, які вирушали у далеку дорогу або повинні були зробити якусь нелегку справу, виконати завдання. Знайомити з народними традиціями, пов'язаними з хустками (накривали хліб, щоб не черствів, одягали до церкви, покривали волосся, у хустці носили обід косареві, накривали у колісці дитину хусткою від злого ока, пов'язували нареченій тощо).

Знайомити дітей з віночком-оберегом. Впізнавати і розпізнавати квіти у віночку (барвінок, незабудка, чорнобривці, мак та інші), описувати їх. Вчити плести віночок для ігор, забав, наспівуючи народні пісеньки «Плету, плету віночок», «Піду у садочок, там сплету віночок» та інші).

Знайомити дітей з українським вишитим рушником-оберегом. Вчити порівнювати і розпізнавати рушники за вишивкою візерунків на них (рушник-грай-пик для хлопчиків, рушник-росяничка для дівчаток). Знаходити у вишиванках кольори-символи, розповідати про них (червоний—колір калини, яку люблять і шанують на Україні, колір любові, квітів; чорний — колір землі-годувальниці, журби; голубий — колір чистого і безхмарного неба; зелений — колір трави, спокою; жовтий — колір колосся, сонця, достатку).

Розширити знання дітей про національні продукти харчування українців, страви, що побутують в Україні (борщ, каша, вареники, галушки, пампушки, гречаники тощо). Називати їх, вміти переповісти нескладні мамині та бабусині рецепти. Виховувати шанобливе ставлення до хліба. Познайомити дітей з процесом випікання хліба (розчиняють тісто, воно бродить; змішують з додаванням муки, солі, олії; тісто сходить, випікають у печі). Ознайомити зі звичаями, пов'язаними з випіканням хліба (не можна бігати, коли сходить хліб; настукати дверима; не заходити до хати, коли хліб садять у піч тощо).

Закріпити знання дітей про нашу Батьківщину, яка називається Україною, її народ — українців. Українці розмовляють українською мовою. Наша народна мудрість — пісні, приказки, прислів'я, казки, загадки тощо. Знайомити дітей з українськими народними піснями, співати їх у супроводі дитячого шумового оркестру. Виконувати веселі українські таночки («Козачок», «Гопачок», «Кривий танець», «Полька»). Широко використовувати в повсякденному житті прислів'я, приказки. Знати 5—6 віршів. Читати дітям авторські вірші та пісеньки, доступні їхньому розумінню.

Навчати дітей мовного етикету. Спонукаати їх до вживання найпростіших форм вітання, звертання, прохання, прощання, подяки в повсякденному житті. Розмовляти чистою українською мовою. Виховувати гордість за свій народ, його мову, вміння надбання та багатства.

Старша група

Формувати уявлення про родину, рідню, родичів: маму, тата, дідуся, бабусю, прабабусю і прадідуся (маминих чи татових батьків), братиків і сестричок, рідних тітку і дідька (маминих і татових сестру чи брата). Знайомити дітей з легендами, оповідками, що пояснюють значення слів «мама», «тато», «бабуся», «дідусь», «братик», «сестричка», значення імен, походження прізвищ, залежно від професій, здібностей прародичів (Ткачук, Шевчук, Гончарук, Семенюк, Дмитрук, Швець, Столярчук тощо). Вчити дітей складати і малювати родовідне дерево.

Поглибити уявлення про культуру родинних стосунків, правила сімейного етикету, поведінку в гостях у родичів, знайомих (прояви ввічливості, вдячності, люб'язності, прихильності, чемності, вихованості тощо), спостерігати за взаєминами родини з сусідами, виховувати почуття доброзичливості і ввічливості у ставленні до людей.

Знайомити дітей із сімейними традиціями, виховувати інтерес до родинних свят (родини, хрестини, дні народження, весілля тощо), родинних пісень. Вчити з дітьми прислів'я та приказки про маму і тата.

Поглибити знання про батьківський дім: тут я народився, тут народилися і живуть мої мама і тато, дідусь і бабуся, тут жили прабабуся з прадідусем, тут живуть онуки моєї бабусі й дідуся. Куди б не пішли чи не поїхали ми, а завжди хочеться додому. У батьківській хаті збирається вся сім'я і родина у великі свята (на Різдво, Великдень, дні народження, ювілеї тощо). Вивчити з дітьми приказки, прислів'я про батьківську хату («В гостях добре, а вдома найкраще», «Чим хата багата, тим і рада», «Там господиня гарненька, де хата чистенька» та інші).

Звернути увагу дітей на різновид сучасного життя українців (родинна садиба, будинок старої забудови, новий багатоповерховий будинок, сучасна квартира тощо), на інтер'єр подвір'я, вигляд своєї кімнати чи куточка в домі, розміщення кімнат, меблів, предметів побуту.

Знайомити дітей з традиціями і звичаями, пов'язаними з будівництвом житла в Україні колись і сьогодні, оздобленням ззовні і всередині, розміщенням старовинних меблів і предметів побуту та сучасних. Розповідати про звичаї і традиції, пов'язані з поселенням у новий дім (першим повинен був забігти у хату кіт, за ним заходив господар; хату якнайшвидше освячували свяченою водою по всіх кутках і

кімнатах, спеціально визначали місце для стола, ліжка, колиски; вішали образи в рушниках-оберегах тощо), оформлення садиби (садіння дуба на леваді, вишневого саду перед вікнами, груші на межі, калини біля криниці, верби над ставом, тополі при дорозі, квіток біля хати тощо).

Знайомити дітей з усною народною творчістю, пов'язаною із зображенням людського житла, шанобливим ставленням до батьківської домівки.

Поглиблювати інтерес до дитячого садка - затишної другої домівки, у якій весело і цікаво живеться всім дітям, де чекають на них привітні вихователі, няні. Тут можна погратися з новою іграшкою, розглянути нову книжку, піти з друзями на екскурсію, послухати нову казку, привітати іменинника і подарувати йому свій малюнок. У садочку всі дружно граються, діляться ласощами, допомагають один одному тощо. Тут готують дітей до школи, виховують теплі почуття до працівників садочка, повагу до їхньої праці, її значення для дітей. Формувати вміння обмінюватися враженнями про свій дитячий садок, життя групи, екскурсії, цікаві заняття, виставки, ігри, підготовку чи хід свята. Знайомити дітей з історією свого селища (села, міста). Використати матеріали місцевого музею, преси, розповіді старших людей.

Поглибити знання про виробництво, використання та різновиди дитячих іграшок (саморобні та фабричні, пластмасові, гумові, дерев'яні, глиняні, ганчір'яні, солом'яні, трав'яні, берестяні). Вчити описувати іграшки, розповідати про те, як народжуються іграшки (розглянути серію картин «На заводі іграшок»), яке значення вони мають у житті кожної дитини. Вчити бережно ставитися до іграшок.

Вчити дітей слухати, пізніше розповідати казки з використанням театру іграшок. Знайомити дітей з іграшками-амулетами, іграшками-оберегами (що передавалися від діда-прадіда, від покоління до покоління). Залучати дітей до створення іграшок-саморобок з природного та покидькового матеріалу (соломи, трави, жолудів, каштанів, горіхових шкаралупок, глини, сірникових коробок, яєць, тканини, поролону тощо) для поповнення виставки народної іграшки у кабінеті-музеї «Берегиня». Виховувати естетичний смак, творчі здібності дітей, вміння порівнювати зовнішній вигляд, будову, форму та естетику колишніх іграшок та сучасних, однаково радіти іграм та діям з усіма різновидами іграшок. Залучати дітей до створення авторських ігор, атрибутів до них.

Знайомити дітей зі старовинними способами виготовлення предметів домашнього вжитку (столярне і гончарне ремесло; виготовлення знарядь праці у сільській кузні; прядіння ниток на веретені; ремесло витинання і його призначення тощо). Розповісти дітям про те, як у давнину

виготовляли дерев'яний і глиняний посуд, меблі (миски, стіл, стільці, лавки, лежанки, ліжко, скриня тощо).

Продемонструвати дітям зразки усної народної творчості з описами старовинного та сучасного побуту. Знайомити з майстрами-умільцями своєї місцевості, влаштовувати зустрічі з ними, виставки їхніх виробів.

Поглибити знання дітей про національний одяг українців та свого регіону (зразки, макети, ілюстрації, натура). Порівнювати регіональний одяг з елементами одягу інших областей України (що спільне, що відмінне). Розглянути буденний і святковий одяг для хлопчиків і дівчат, чоловіків і жінок, старих людей. Розповідати дітям про виготовлення домотканого одягу. Вчити описувати старовинні прикраси і намисто, пояси, ланцюжки, каблучки (обручки), дукати. Знати, з чого їх виготовляли.

Вчити прислів'я, приказки, загадки, в яких вживаються назви одягу та взуття.

Формувати уявлення дітей про фольклорні символи, пов'язані з історією і побутом нашого народу. Продовжити знайомити дітей з роллю українського віночка у вбранні дівчини, його виготовленням, розміщенням у ньому та значенням квітів, рослин, стрічок. Познайомити з правилами носіння та зберігання вінка.

Поглибити знання дітей про вишиті рушники-обереги нашого дому. Навчити описувати вишивки на рушниках, символічне значення кольорів. Розрізняти рушники за їхнім призначенням (оберіг, обрядові, родинні, утирачі, грайлики, росянички тощо).одному тощо. Тут готують дітей до школи, виховують теплі почуття до працівників садочка, повагу до їхньої праці, її значення для дітей. Формувати вміння обмінюватися враженнями про свій дитячий садок, життя групи, екскурсії, цікаві заняття, виставки, ігри, підготовку чи хід свята.

Знайомити дітей з народними прикметами, пов'язаними з рослинами, явищами природи, птахами, образним відбиттям їх в усній народній творчості. Розповідати народні казки про тварин (диких та свійських), читати оповідання про птахів-вісників (ластівка, ворона, сорока, чайка), птахів-символів (зозуля, соловейко, голуб, рай-птиця, орел, сокіл, лебідь). Звернути увагу дітей на зображення цих птахів на народних вишивках, мереживах, малюнках, різьбленні. Збагачувати уяву дітей розповідями про домашніх тварин, їхню роль у господарстві, про традиції, пісні, повір'я, приказки тощо, пов'язані з ними.

Ширше знайомити дітей з легендами про обереги, історичними легендами, переказами, народними думами. Розучувати колядки, щедрівки (5—6), заклички (3—4), веснянки, гаївки, обрядові купальські

та жнивварські пісні (3—4), пісні-жарти, лічилки (4—5), загадки (5—6), прислів'я, приказки (5—7), образні вислови, порівняння, народні прикмети, скоромовки (4—5), чистомовки, жмурилки (1—2), дражнилки (1—2), мирилки (2—3), заклички, забавлянки, потішки (4—5) тощо. Знайомити дітей з авторськими віршами та піснями, доступними їхньому розумінню, частівками, примовками.

Знайомити дітей зі скульптурою малих форм, місцевою архітектурою (форма, зовнішній вигляд, розміри, естетичне оформлення, призначення). Організувати виставку малих скульптурних форм у кабінет-музеї «Берегиня». Залучати дітей до декоративного малювання з використанням елементів українського орнаменту, ліплення та аплікації. Радіти кінцевому результату своєї роботи.

Продовжувати формування уявлень дітей про українську кухню, основні національні страви українців (куліш, гарбузяна каша, борщ із пампушками і часником, вареники з сиром, капустою чи картоплею, пиріжки з маком, млинці з медом, сало з часником, узвар, квас тощо). Розповідати дітям про народні ритуали, обряди, звичаї, пов'язані з приготуванням та споживанням їжі, вшануванням хліба (вирощування, збирання, зберігання, випікання), про звичай зустрічати дорогих людей (гостей) хлібом-сіллю на вишитому рушнику тощо. Виховувати бережне ставлення до хліба. Організувати куточок хліба в дошкільному закладі. Вивчити з дітьми вірші про хліб, використовувати фольклорні твори (прислів'я, приказки, легенди, казки тощо). Розповідати про значення багатої, вітамінної їжі українців (читання легенди «Богатирська їжа»), сучасні страви.

Виховувати вміння дітей накривати на стіл — дотримуватися гостинності, культури поведінки за столом під час прийому їжі.

Розширити знання дітей про нашу Батьківщину-Україну. її столицю — стародавній Київ, державну символіку: Герб, Прапор, Гімн. Ознайомити дітей з легендою про Київ. Викликати інтерес до історії України, її минулого, до подій свого регіону. Знайомити з історичними місцями, пам'ятками, музеями, містами України, її природними багатствами. Вчити шанувати земляків, які уславили рідний край, Україну, історичних осіб, діячів освіти, науки, культури, воїнів і трударів.

Подавати знання про окремі події з історії Києва, України-Русі, козаччини, УНР, Великої Вітчизняної війни, утворення незалежної держави. Виховувати інтерес до історичних подій в Україні, любов до рідного краю, патріотичні почуття.

Знайомити дітей зі старовинними ритуалами святкових дій (заклик на свято, його початок, хід, закінчення). Порівняти з тим, як відмічають

свято у наші дні (спів, танець, жарт, запрошення, ігри). В доступній формі знайомити дітей з осінніми (обжинки, Свято врожаю), зимовими (Андрія, Миколая, Різдво, Новий рік, колядки, щедрівки, Водохреща), весняними (Стрітєння, Великдень, веснянки, гаївки, Свято Матері), літніми (Івана Купала, Маковія, Спаса, День незалежності) святами. Вчити пісні, танці, забавлянки, вірші тощо, пов'язані з різними обрядами українців, сучасні авторські пісні й танці, доступні дитячому виконанню. Виховувати інтерес до свят, розваг і дозвілля дітей у дошкільному закладі, школі та в родинному крузі. Залучати дітей до підготовки та проведення свят, розваг.

Виховувати повагу до української мови. Продовжувати навчати дітей правил мовного етикету, культури спілкування, поведінки.

Продовжувати знайомити дітей з історією свого селища (села, міста), використовуючи матеріали місцевого музею, преси. Влаштовувати клуби зустрічей зі старожилами. Розвивати інтерес дітей до минулого рідного краю, його сьогодення (відкриття нових споруд, будинків, магазинів, кафе, аптек, лікарень, телефонної станції, поштового відділення тощо). Виховувати любов до рідного краю, патріотичні почуття дітей.

Спонукаати дітей до розповідей про внутрішній вигляд сучасного житла українців, його прикрашання (вишитими рушниками та подушками, гаптуванням символічними узорами, м'якими килимами, килимовими доріжками, картинами майстерних художників! екібанамі тощо); про святковий вигляд житла (на місцевий престольний Праздник, Різдво, Великдень, Зелені свята тощо); про оформлення куточків свого роду (портретами, фотографіями рідних, альбомами тощо).

Підтримувати розповіді дітей про предмети сучасного побуту і вжитку (холодильник, пральна машина, пилосос, електрична чи газова плита, електрочайник, самовар, телевізор, мікрохвильова піч, сучасні меблі, фарфоровий посуд, кухонний посуд, телефон, мобільний телефон, музичний центр, відеокамера, фотоапарат, комп'ютер тощо). Порівнювати старовинні предмети побуту і вжитку із сучасними (матеріал, вигляд, форма, зручність, призначення). Правильно називати професії умільців.

Вчити з дітьми прислів'я, приказки, вірші, загадки, в яких згадується про ці предмети побуту і вжитку, народних умільців — «золоті руки».

Продовжувати знайомити дітей з національними іграшками та іграшками свого регіону, селища (села, міста), із способами виготовлення деяких з них, кольором, оздобленням, формою, величиною (для забав, рухливих, хороводних ігор). Порівнювати сучасні іграшки зі старовинними народними (із соломи, трави, ганчір'я, дерева, лози, глини, тіста тощо). Спонукаати дітей до створення іграшок, інших поробок для

забав власними руками.

Виховувати бажання грати в народні ігри, добираючи учасників на головні ролі за допомогою лічилок. Створювати власні ігри. Знати не менше 5 лічилок. Вміти забавити менших братика чи сестричку забавляючою, потішкою, казочкою тощо. Знати 4—5 забавлянок, потішок; 10—12 віршів на різну тематику, 3—4 колискових, 6_7 скоромовок, 8—10 приказок та прислів'їв, не менше 8—10 загадок, 7_8 українських народних пісень, по 3—4 мирилки і дражнилки, кілька легенд, повір'їв, оповідок, народних прикмет тощо. Співати українські жартівливі пісні, авторські пісні та частівки, доступні дитячому розумінню.

Виховувати інтерес та любов до джерел усної народної творчості.

Розширити уявлення дітей про виготовлення сучасного одягу та взуття (на фабриках, ательє), ширше знайомити з роботою кравців та шевців на фабриках, в ательє, на дому (підприємницька діяльність). Вміти розрізняти і називати всі види сучасного одягу (зимовий, весняний, літній, осінній). Розповідати про робочий одяг та взуття, відрізняти його від святкового, модельного. Називати окремі види тканин, з яких пошитий одяг (бавовна, льон, шовк, шифон, шерсть тощо).

Розширити знання про український національний одяг, його символічні елементи. Знати назви предметів жіночого (вишита сорочка, спідниця, плахта, фартух, камізелька, вінок зі стрічками, намисто, хустка) та чоловічого (шаровари, пояс, вишита сорочка, камізелька, жупан, сюртук, шапка, бриль) одягу.

З'ясувати наявність у сім'ях переданого у спадок старовинного одягу. Порівняти його з сучасним одягом (спосіб виготовлення, матеріал, колірна гама тощо). Відвідати фотовиставку сучасного одягу та взуття, українців у місцевому музеї «Берегиня». Називати сучасні професії українців. Продовжувати знайомити дітей з усною народною творчістю, в якій зазначається роль одягу та взуття, про необхідність догляду за ним та збереження.

Продовжувати знайомити дітей з найпоширенішими продуктами харчування в Україні тепер і в давнину, рецептами приготування щоденних страв. Називати найпоширеніші в Україні, а також у своєму регіоні, святкові страви (холодець, голубці, салат, м'ясні вироби зі свинини та яловичини, заливна риба, фарширована щука, млинці тощо).

Сформувати вміння дітей правильно накривати на стіл, знайомити їх із правилами етикету, гостинності, сервірування столу. Завчити народні афоризми про споживання їжі. Вміти самому готувати собі їжу за нескладними рецептами (омлет, смажена картопля, ячня, картопляне пюре, запечена з салом картопля, відварена вермішель, салат з капусти,

моркви, буряка, чай, бутерброд тощо). Навчати бережного поводження з вогнем, правил користування газовою (електричною) плитою. Знати телефонні номери 01, 02, 03. 07 на випадок надзвичайної ситуації, вміти правильно ними користуватися.

Продовжувати розповідати дітям про хатні символи і обереги (рослини-сим-воли, птахи-символи). Дати знання про такі людські обереги, як: ключ, гребінець, ніж, ножиці, ложку, миску, сіль, вербу, полин, мак, свічку, воду, пороги, намисто, ланцюжки, каблучки, хустинку, хустку, сорочку, рушник тощо. Знати повір'я, пов'язані з ними.

Продовжити знайомити з традиційними святами українського народу і національними, релігійними, обрядовими. Залучати до активної участі у їхній підготовці та святкуванні в родинному колі та в дитячому садку. Знати про назви основних свят, їх походження, традиції святкування. Розвивати інтерес та пізнавальні здібності дітей під час організації та проведення свят. Залучати дітей до їхнього проведення та розповідей про свої враження від свята.

Знайомити з національним мистецтвом українського народу (пейзажний і портретний живопис, натюрморт). Знайомити дітей зі скульптурою малих форм, її назвами, призначенням.

Продовжувати формування уявлень дітей про нашу Батьківщину-Україну, де живе не лише український народ, а й інші народи (росіяни, білоруси, молдовани, поляки, німці, євреї, угорці, греки, кримські татари, цигани та ін.). Розширити уявлення про столицю України — Київ, його визначні місця. Знайомити з історичними місцями України, найбільшими історичними подіями в країні. Її багатства — це врожайні лани, городи, сади, фабрики, заводи, повноводні ріки (Дніпро, Десна), гори Карпати, ліси Полісся, шахти Донбасу, найбільші промислові міста (Київ, Львів, Харків, Донецьк, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Одеса), чудові курортні місцини на березі Чорного моря тощо.

Розповідати дітям про такі пам'ятні місця, як могила Т.Г. Шевченка у Каневі, парк імені Шевченка у Рівному. Розширити знання дітей про видатних людей, яких досі шанує український народ: Т.Г. Шевченко, Леся Українка, І. Франко. Ознайомити з короткою біографією та творчістю цих людей.

Формувати уявлення про те, що Україна має давню історію і культуру. Знайомити дітей з археологічними знахідками: іграшками, речами вжитку, зброєю.

У доступній формі з використанням ілюстративного матеріалу розповідати дітям про окремі історичні події нашої держави:

- про слов'янські племена, які жили споконвіку на території, яку

займає сьогодні Україна, їхню господарську діяльність (хліборобство, тваринництво, городництво, садівництво, бджільництво, рибальство);

- про Київську державу, походження назви Києва, його зростання;
- про перших князів Київської Русі (Олег, Ігор, княгиня Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах);
- про перші школи, дитячі садки, рукописні книжки, храми;
- про заснування Запорізької Січі та життя козаків-запорожців, перших гетьманів козацького війська (Сагайдачний. Богдан Хмельницький, Виговський, Дорошенко, Іван Мазепа);
- про відродження України та проголошення незалежної держави — УНР (22 січня 1918 року), її першого президента Михайла Грушевського;
- про життя українців за часів УРСР у складі СРСР;
- про Велику Вітчизняну війну, розвиток партизанського руху та визволення України від загарбників (1941—1945 року);
- про відбудову українського господарства після війни. Акт проголошення Незалежності України (24 серпня 1991). першого президента незалежної України Л. Кравчука;
- про нашу Батьківщину сьогодні.

Знайомити дітей з легендами про рідний край, його героїв, історичними піснями, думами.

Виховувати любов до України, рідного краю нашого народу, гордість за свою приналежність до українського народу, рідної української мови. Знати вірші про мову, приказки, прислів'я, інші зразки усної народної творчості.

Знати правила мовного етикету, дотримуватися правил культури спілкування та поведінки. Говорити чистою українською мовою чітко, виразно, емоційно. Виховувати критичне ставлення до власного мовлення та мовлення товаришів, вміння виправляти помилки, милуватися гарною українською мовою.

Краєзнавчий принцип ознайомлення дітей з українським народознавством

Методика ознайомлення дітей з народознавством ґрунтується на краєзнавчому принципі, який свого часу відстоював К.Д. Ушинський. Новаторством за часів життя видатного педагога було введення ним до навчальних планів початкової школи вітчизнознавства (як, до речі, і в наш час). Необхідність і доцільність такого навчального предмета К.Д. Ушинський обґрунтовував можливістю реалізації краєзнавчого принципу у вихованні дітей, який передусім передбачає комплексність, всебічність, доцільність вивчення рідного краю, своєї Вітчизни. Курс народознавства, на думку К.Д. Ушинського, вводить дітей у науку, але не як у мертву купу книжок, а як у живе роз'яснення світу, перейнятого життям. Крім того, подібний курс дає багатющий і найрізноманітніший матеріал у вивченні рідної мови. Думки К.Д. Ушинського особливо актуальними сьогодні, у часи відродження національної культури України, коли принцип краєзнавства знайшов своє втілення у курсі народознавства та прилучення до нього дітей з раннього віку.

Втілення принципу краєзнавства в життя в роботі з дошкільнятами тісно пов'язане з принципом регіонального підходу в ознайомленні з народознавчим матеріалом. Ще К.Д. Ушинський застерігав, що курс вітчизнознавства має бути пристосований до горизонту кожної місцевості", оскільки дітям властивий, за його висловом, „інстинкт місцевості", любов до краю, де вони народились і зросли. Крім того, вікові особливості дітей дошкільного віку не дають змоги їм обійняти весь зміст духовної культури українців, яка має свою специфіку відповідно до кожного етнічного району нашої держави. Так побут, звичаї і традиції Закарпаття, Галичини, Поділля, Полісся, Слобожанщини, Наддніпрянщини мають суттєві відмінності. Вони відбивають природу кожної місцевості, умови життя та праці, психологію народу, їхню діалектну мову, говірки, зрозумілі мешканцям лише певного етнічно-територіального району. Тільки у назвах верхнього жіночого та чоловічого одягу спостерігається розмаїття: кожух (свита, опанча, манта, сіряк, сірманя), плащ (корзно, кили), штани (порти, гачі, шаровари), сердак (жупан, свитка, кунтуш), фартух (попередниця, хвартух, плахта), спідниця (димка, мальованка, юпка), безрукавка (керсетка, катанка, андарак, кет арик, лейбик, бунда). Дітей також слід ознайомити з місцевим рослинним світом.

У педагогічній спадщині С. Русової, зокрема в її праці «Нова школа», знаходимо також поради щодо виховання дітей з гідно з регіональним

підходом. Вона вважала, що прищепній дитині національні риси можна, лише орієнтуючись на специфіку природи, географічного розташування, клімату, історії рідного краю на певній території.

Водночас хотілося б застерегти вихователів від однобічного захоплення місцевим матеріалом. Дітям необхідно також подавати відомості й про загальноприйняті в Україні національні символи, обереги, звичаї, традиції.

Орієнтовний перелік творів для кожної вікової групи

Молодший дошкільний вік

Усна народна творчість. Колискові пісні; «Заколишу дитиноньку», «Хиті, хиті», «Люляю, люляю», «Котику сіренький». «Тусі, тусі».

Українські народні пісні, забавлянки, потішки «Гу-ту-ту», «Наш хлопчик», «Кицю-сицю», «Е-е, дитино», «Ой кіт-воркіт», «Ходить сойко по вулиці», «Печу, печу хлібчик», «Вийди, вийди, сонечко», «Кую, кую чобіток», «Качка», «Сидить на припічку», «Гоп-гоп, козуню», «Летіла зозуленька», «Ой ходила козочка», «Ой дощику, юливайнику», «Вода, вода холодная», «Наша донечка росте», (Зайчику, зайчику), «Пішла киця по водицю», «Зозулю, кавулю», «Поїдем, синочку, з тобою в село», «Куй, куй, ковалі», «Ганцювала зіпказ маком», «Павлику-равлику».

Казки: Дід та баба; Колобок; Коржик; Козлята і вовк; Ріпка; Колосок; Рукавичка; Котик і Півник; Лисичка і Журавель; Івасик Телесик.

Вірші: Т.Г.Шевченко «Світає», «За сонцем хмаронька пливе», Л.Українка «На зеленому горбочку»; Л.Глібов (Веснянка); О.Пчілка «Іванко»; П.Тичина «А я у гай ходила», В.Сосюра «Місяченько», М.Вінграновський «Прилетіли гуси»; «Котик, котик»; П.Воронько «Доня хоче спати», «С у мене киця Мурка»; А.Костецький «Де літо живе»;

В.Заєць «Зимовий джмелик»; М.Удовиченко «Золоте відерце»; С.Жупанин «Наталчина пригода».

Оповідання: Н.Забіла «Ясоччина грядка», М.Коцюбинський «Дві кізочки», «Про двох цапків», В.Сухомлинський «Лялька під дощем», В.Чухліб «На току».

Середній дошкільний вік

Усна народна творчість. *Колискові пісні:* «А ти, котик сірий», «Ой ходить сон біля вікон», «Ой ти, котик, коточок», «Прилетіли голуби», «Ой на ката, воркота». *Українські народні пісні, забавлянки, потішки:* «Я сестричка, я лисичка», «Сидить півень на криниці», «В понеділок раненько», «Ганцювали миші», «Ой пасу я бичка», «Біжить зайчик дорогою», «Був собі журавель», «Чорний баран», «Іди, іди, дощику», «Два півники», «Ішов лісом, доріжкою сірий вовк», «Столярики-молодці».

Українські народні казки: «Сірко», «Цап та баран», «Ох», «Дідова дочка і бабина дочка», «Про братика баранця», «Коза в заячій хаті», «Золотий черевичок», «Солом'яний бичок».

Вірші: Л.Глібов «Зимонько-снігуронько», «Веснянка», Л.Українка «Літо краснее минуло», «Вишеньки», Т.Шевченко «Зацвіла в долині», «Садок вишневий коло хати», «Світає», І.Франко «Навесні», П.Тичина «Гаї шумлять», «Хор лісових дзвіночків», П.Воронько «Журавлики-журавлі», «Липка», «Їжачок-хитрячок», М.Рильський «Річка», Н.Забіла «Ясоччин садок», «Наша ялинка», «Олівець-малювець», І.Нехода «Ведмедик», «Веселі каруселі», «Зайчик», Г.Бойко «Ковзани-пустуни», «Провалився по коліна», А.М'ястківський «Із ляльками», «Поїзд», «Дуже хочу коника». Д.Чередниченко «На добраніч», П.Сингаївський «Січень, лютий... грудень».

Старший дошкільний вік (шостий та сьомий рік життя)

Усна народна творчість. Коліскові пісні: «Совку, дрімку, голубоньку». «Ой котусю, котусю». «Спало дитя, спати буде», «Ой ну, ой ну. коточок», «Ой ти кіт-воркіт», «Ой ти, коте, не гуди», «Люлі, люлі, Засилечку».

Українські народні пісні, забавляти, заклинки, мирилки: «Кукуріку півники», «Ходила квочка», «Бігла киця топитися», «Піч і хлібець», «Трясуть коні поводами», «Сидить зайчик під липкою», «Вітер-вітрику», «Бусел-колода».

Казки: «Пап Коцький», «Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат», «Яйце-райце», «Мудра дівчина», «Кривенька качечка», «Язиката Хвеська», «Котигорошко», «Іван-Побиван», «Кирило Кожум'яка», «Батьківська порада», «Розумниця», «Батько та син», «Три брати», «Про злидні»,

Легенди, оповідки, бувальщини: Вогонь і вода; Розрив-трава; і Марусина верба; Батькове благословення; Діти Лиману: Дніпро і Десна; Річка Либідь; Дніпрові пороги: Три брати - засновники Києва; Михайлик і Золоті ворота; Запорізька спадщина; Довголіття запорожців; Як запорожці прізвища давати; Козацьке житло.

Твій Кобзарик: Т.Шевченко «Тече вода з-під явора», «Лебідонька», «Встала весна», «Реве та стогне Дніпр широкий», «ї досі сниться», «Заповіт», «Тополя», «Зоре моя, вечірняя», «За сонцем хмаронька пливе», «По діброві вітер виє», «Ой діброво - темний гаю», «У нашім раї на землі».

Вірші, казки, оповідання: Л.Українка «Біда навчить», «Лілея», «Мамо, іде вже зима», «Тиша морська», П.Грабовський «Осінь», Л.Глібов «Зимова пісенька», «Загадки», І.Франко «Ріпка», «Фарбований лис», «Заєць та їжак», С.Васильченко «Вовк, лисиця і осел», «Віконце», «Дощ»,

М.Вовчок «Кармелюк» (уривки), «Дев'ять братів і десята сестриця Галя».
М.Коцюбинський «Про двох цапків», «Дві кізочки», «Десять робітників»,
«Івасик та Тарасик», П.Тичина «Івасик-Телесик»,

«Добрідень тобі, Україно моя», «Слово», «Осінь така мила», «Листя падає», «Вечір», «Підем, станем під тополі», Н.Забіла «Катруся вже велика». «Зайчикова хатка», «Дванадцять місяців», М.Рильський «Не кидайтесь хлібом, вій святій» та ін.

В кожному регіоні, місті, області є свої місцеві, але досить відомі письменники і поети. Дітей усіх вікових груп доцільно познайомити з їх творчістю, вивчити вірші, запросити їх в гості.

Рівенщина : Л,Пшенична «Вірші», «скоромовки»

Березнівщина : П.Рачко «Вірші»

Планування свят, розваг, дозвіль народознавчого змісту

Місяць	№ п/п	Перша молодша група	Друга молодша група
Вересень	1	День народження дітей (далі — щомісячно)	День народження дітей (далі - щомісячно)
	2	Як ми вміємо веселитися (Народні ігри та таночки)	Клоун прийшов повеселити дітей (народні міфи, таночки, пісеньки)
Жовтень	1	Сплюшка-веселушка (колисанки і забавлянки, потішки)	Танок осінніх листочків (виконання пісеньок, хороводів, таночків)
	2	Ознайомлення з новою іграшкою (про правила поводження з іграшками)	Мамина колискова (обіфування колисанок)
Листопад	1	Слухання музичної казки «Колобок» (Ілюстрованої)	Показ настільного театру «Зустріч з новою лялькою Катєю» (навчання правил повного етикету)
	2	Показ настільного театру «У Ведмедика день народження» (правила гостинності, віршики, пісеньки, потішки).	Влаштуємо ляльці день народження (вітання, віршики, таночки, пісеньки)
Грудень	1	Якби я був Миколайчиком (обговорення правил поведінки, вчинків дітей, які заслуговують на нагороду)	Ой хто, хто Миколая любить... (вітання дітей зі святом, вручення їм подарунків)
	2	Підемо в гості до Діда Мороза і пісеньки, віршики, ігри з Дідом Морозом)	В нас ялинка он яка! (Новорічне свято)
Січень	1	Перегляд лялькової вистави «Як кошенятко маму шукало»	Зимові розваги (колядки, щедрівки, іфи під музику)
	2	Концерт за участю старших дітей	Концерт за участю старших дітей.

Лютий	1	Народні ігри під музику (з використанням атрибутів)	Розповідь казки «Котик і Півник» . (з музичним супроводом)
	2	У нас у гостях лялька Катя (вірші, пісеньки, ігри)	Комплексне заняття «У гості прийшов Ведмедик» (народні гри, виготовлення коробок)
Березень	1	Розвеселимо Ведмедика (народні ігри, частування «медом»)	Свято мами
	2	Мамин день (вітання, віршики, пісеньки, дарунки)	Вечір музичної загадки (про тварин, іграшки, предмети побуту)
Квітень	1	День народження Катрусі (вітання, частування, вкладання спати)	Лялькова вистава «Рукавичка» (проводиться в кабінеті казки)
	2	Гра-драматизація казки «Дід та Баба» (використати український національний одяг)	Тематичне заняття «Весна і діти» (пісеньки, віршики, ігри-хороводи)
Травень	1	Перегляд книжки з музичним супроводом рівненської поетеси А. Войнарович «Жили-були ліньки»	Слухання музичної казки (з використанням ілюстрації)
	2	В гостях у бабусі-казкарки (розповідь казки за бажанням дітей)	Послухаємо наш оркестр (на дитячих музичних інструментах)
Червень	1	Обігрування колисанок (з новою лялькою)	Відвідини бабусі-казкарки (проводиться в кабінеті казки)
	2	Ігри з народними іграшками (виконання простих дій з іграшками)	Перегляд сценки з використанням народних іграшок (призначення іграшок, дії з ними)
Липень	1	Забавлянки для Оксанки (обігрування забавлянок з новою лялькою)	Чий віночок кращий (народні ігри з музичним супроводом)
	2	Показ на фланелеграфі «Нові пригоди Колобка»	День народження Катрусі (вітання, правила гостинності)

Серпень	1	Де живе казочка (екскурсія в кабінет казки, розгляд казкових персонажів, називання їх)	Показ на фланелеграфі «Нові пригоди золотого яєчка» (за казкою «Курочка Ряба»)
	2	Зіграємо оркестром (гра на шумових дитячих інструментах)	У нас в гостях Невмійко (навчання правил мовного етикету)
Місяць	№ п/п	Середня група	Старша група
Вересень	1	День народження дітей (далі — щомісячно) (вітання, виготовлення подарунків)	День народження дітей (далі — щомісячно)
	2	Свято врожаю	Тематичне заняття «До краю, женчики, до краю, я коровай вам покраю»
Жовтень	1	Осінні барви (таночок з листочками, хороводи, вірші, народні ігри, забави)	Осіній ярмарок (з виставкою овочів, фруктів тощо)
	2	Спухання казки «Солом'яний Бичок» (з музичним супроводом)	Комплексне заняття «Шануймо родину, шануймо сім'ю»
Листопад	1	Комплексне заняття «Природа в музиці» (слухання музики, спів, хороводи, ігри)	Народні музичні ігри «На дідусявому подвір'ї»
	2	Показ настільного театру за казкою «Заячикова хатка»	Музична драматизація казки «Пан Коцький»
Грудень	1	З любов'ю до святого Миколая (пісні, вірші, таночки, ігри, вітання, правила поведінки, мовного етикету)	Йдемо калиту кусати... (до свята Андрія)
	2	Новорічне свято «Добрий день, диво-ялинко!»	Ой хто, хто Миколая любить... Новорічне свято
Січень	1	Колядки, щедрівки (новорічні віншування, вітання)	Різдвяні святки (віншування, колядки, щедрівки, засівалки)

	2	Привітання дітей (пісні, таночки, вірші, народні ігри)	Вечір гумору (жартівливі пісні, небилиці, ігри-жарти, гра на дитячих музичних інструментах)
Лютий	1	Гра-драматизація казки «Рукавичка» (з музичним супроводом)	Стрітенські вечорниці (проводи зими)
	2	Послухаємо наш оркестр (гра на дитячих музичних інструментах)	Свято «Мово, моя калинова» (21 лютого міжнародний день рідної мови)
Березень	1	Мамине свято	Свято 8 Березня
	2	Вечір музичної загадки (про народні іграшки, тварини, рослини тощо)	Читання віршів Г.Т. Шевченка (під музичний супровід) Свято Паски з весняними обрядами
Квітень	1	Розвага «Мальоване яєчко» (ігри з крашанками, писанками)	Веснянки, гаївки (ігри-хороводи, пісеньки, танці)
	2	Комплексне заняття «Казка в музиці»	Вечір музичної загадки (загадки під музичний супровід)
Травень	1	Що весна нам принесла? (веснянки, заклички, хороводи)	День Матері «Материнська свята доброта»
	2	Дитячі вечорниці (народні ігри, ігри-жарти, пісні-жарти)	Свято проведів до школи
Червень	1	На гостині у бабусі Орисі (про культуру поведінки, мовний етикет, прислів'я та приказки, частування)	Концерт «Дитячі пісні про головне» (до Дня захисту дітей)
Липень	2	Концерт силами дітей	Музична розвага «Парад оркестрів» (виконання українських народних пісень на дитячих музичних Інструментах)

Сер- пень	1	Ой на Івана, ой на Купала (посильна участь дітей у святі)	Ой на Івана, ой на Купала (народні обряди і традиції)
	2	Весело нам у садочку (народні ігри, хороводи, пісні-жарти, забавлянки, колисанки, вірші)	Лялькова вистава «Кіт у чоботях»
	1	Послухаємо наш оркестр (виконання українських народних пісеньок на дитячих музичних інструментах)	Слухання казки «Про запорожців і царицю Катерину» (з використанням Ілюстрованого матеріалу)
	2	На бабусиному подвір'ї (пісеньки, віршики про свійських тварин і птахів)	Концерт «Моя Україна — мій рідний край»

Орієнтовна тематика занять з розділу "Мій рідний край"

(Одне заняття на місяць)

Вересень

1. Тема "Моє рідне місто"

(Розповідь вихователя, розглядання фотоальбому, назва вулиці, на якій розташовано садок, адреса садка, домашня адреса вихованців;

Жовтень

2. Тема "Рослинний світ нашого краю"

(Види дерев, гриби, квіти, фруктові дерева, виноград, рослини які ростуть на території дошкільного закладу)

Листопад

3. Тема "Тварини нашого краю".

(Ведмідь, лисиця, їжак, вовк, білка, дикий кабан)

4. Тема "Ліс і парк". (Порівняльна характеристика)

Грудень

5. Тема "Зимові свята мого краю". (Назви свят, традиції, колядки,

віншування)

Січень

6. Тема "Народні промисли краю".

(Вишивка: рушники, серветки, сорочки: кераміка" тарелі, глечики, миски тощо)

Лютий

7. Тема "Села Березнівщини".

(Порівняльна характеристика села і міста Бесіда про села району де живуть родичі вихованців — назва села, праця людей у сільській місцевості, свійські тварини).

Березень

8. Тема "Історичні місця Березнівщини".

(Оглядова розповідь вихователя, розгляд ілюстрацій, екскурсія)

Квітень

9. Тема "Річка Случ. Річки України".

(Характерні особливості річок Найбільші річки — Дніпро. Мешканці водойм: сом, окунь, форель, карась, щука).

Травень

10. Екскурсія до парку.

(Розповідь про пам'ятник воїнам; закріплення назв паркових рослин: закріплення поняття парк).

Народні ігри

Та чи не найбільше люблять гру дітки : хлопчики та дівчатка, чорняві та біляві, високі та низенькі, маленькі і не дуже ...

І так ведеться з давніх-давен . Любили гратися і наші батьки, так само батьки наших батьків, тобто дідусі і бабусі. І навіть дідусі і бабусі наших дідусів і бабусь теж любили погратись . Усі вони вигадували різні ігри, навчалися одне в одного . Старші передавали меншим свої вигадки, а менші додавали своє, придумували нові забавки . Так і дійшли всі ігри, забави до наших часів .

Гра займає більшу частину життя дитини. Адже в грі дитина задовольняє свої потреби в активній діяльності, намагаючись діяти, як дорослі.

Для цього слід розвивати в них інтерес до цих ігор, надавати можливість організувати їх під час прогулянки, на дозвіллі, на святах .

Молодший дошкільний вік:

«Гра з хусточками», «Курочка-чубарочка», «Щітка», «Сірий кіт», «Кози», «Горобчики-стрибунці», «Кізенька», «Козенята і вовк», «Бабуся та котенята», «Воронята», «Котенята», «Віє вітер з-під воріт».

Середній дошкільний вік: «Про Катрусю та цапка», «Мак», «Ой у перепілки», «Качечка». «Дрібу дрібу, дрібушечки», «Гуси», «Панас», «Цапок», «горобейко», «Редька», «Регіт». «Птахи», «Літала сорока по

зеленім гаю», «Ой вийтеся, огірочки», «Ой у полі жито», «Вишні-черешні», «Розлилися води натри броди», «Біла квочка», «Цить, не плач», «Галя по садочку ходила».

Старший дошкільний вік: «Довгоносий журавель», «Подоряночка», «А ми просо сіяли», «Чий вінок кращий?», «Ходить гарбуз по городу», «А ми рутоньку посієм», «Ой жала я, жала», «Ой добраніч, широке поле», «Вийди, вийди, Іванку», «Що ж ти, весно, принесла?», «Перепілка», «Грушка», «Звідкіля ти?», «Залізний ключ», «Мак», «На чім стоїш?», «Варена рибка», «Огірочки»,

Сьомий рік життя: «Калина», «Як у нас біля воріт», «Маренка», «Панас», «У борта». «Дзвін», «Вовк», «Задумала бабусенька», «Чорнебіле», «У гусей», «Крук», «Соловейку-сватку», «Ягідочка». «Ой є в лісі калина».

Конспекти занять

«Спи, засни моя дитино»

Молодша група

Програмний зміст: активізувати розмовне мовлення дітей, збагачувати словник виразами з українського фольклору; викликати інтерес до народного слова; виховувати любов до рідної землі, до колискової пісні, до вірша-потішки; викликати радісний настрій, освітлений добрими почуттями до національного побуту.

Матеріал: іграшкова колиска, лялька-немовля, ванночка з водою, рушник, довга палиця, борода, зілля, шматок поролону (сало).

Хід. Діти сидять півколом, перед ними гойдається колиска з лялькою-немовлям. Чути дитячий плач.

— Хто це плаче? — запитую.
(Відповіді дітей). Де плаче дитинка?

(— В колисці.) — Що треба зробити, щоб вона не плакала? Правильно, треба погойдати маленьке. Іди, Толю, поколиши.

Хлопчик колише, але плач не припиняється.

— А хто може погойдати дитя, ще й заспівати колискової? Може, воно тоді засне.

Хтось із дітей колише і співає раніше вивчену колискову: Баю, баю, баю, Дровець нарубаю, У печі натоплю. Буде тепло в хаті. Дитя буде спати.

Однак немовля продовжує плакати. Всі діти співають йому колискову, а хтось один колише:

Люлі, люлі, коти два.

Коти сірі обидва.

По садочку ходять,

Горобчиків ловлять.

Ой ви, коти, не гудіть,

Спить дитинка, не будіть. Дитя, час від часу стишуючись, замовкає лише тоді, коли беру його на руки, даю пляшечку з молочком, примовляючи, що тільки на руках у мами дитинці тепло й затишно, і

найкраще засинає вона під мамину пісню. Співаю колискову на сл. А. Малишка «Спи, засни, моя дитино»

— Пригадаймо: кого тримають у колисці? Так, іще зовсім маленьких дітей, які вміють тільки лежати у сповитку і плакати. Та коли дитя підросте і починає саме сидіти й стояти в колисці, тоді хтось із старших розповідає йому потішки, бавиться його пальчиками, маленькими ручками й ніжками.

На моє прохання діти розповідають потішки «Сорока-ворона», «Ладки-ладу-сі», «Куй, куй, чобіток», «Гойда-ша», супроводжуючи їх відповідними рухами.

— А якщо маленька дитина не хоче втішитися «Сорокою» чи «Ладками», що тоді робити мамі? Звичайно, вона може взяти її на руки і почукивати. Хто покаже, як чукикають дитя?

Котресь бере ляльку, чукиче й розповідає забавляйку: Ой, гук, чук, чук. Пішов дід ловити щук... Та не спіймав щучку, А спіймав онучку. Ой, чук, чуки-на, Наша доня чепурна. В неї на голівці Жовті чорнобривці.

Далі проводжу фізкультхвилинку-гру за словами потішки «Мене мама чук-чук-чук», використовуючи деякі атрибути ігрового образу:

Мене мама чук-чук-чук,
Мене тато чук-чук-чук,

А дід в хату — бере дрюк: — Ось я дам вам чук-чук-чук! Після фізкультхвилинки ставлю на стіл ванночку, відерце з водою — діти вже здогадалися, що будемо робити далі.

— Хто з вас знає, навіщо маленьких дітей часто купають? Правильно, щоб вони були чистенькими, щоб швидко росли, а вночі міцно спали. Садовлю у ванночку ляльку, хлюпаю на неї водою, розповідаю, що у водичку поклала гілочку свяченої верби, щоб дитя росло як з води, ще й додала листя любистку, щоб усі його любили. Обхлюпуючи далі, примовляю:

Течи, течи, водо з мене,
А я буду рости з тебе,

А ти будеш витікати,

А я буду виростати. Діти повторюють за мною слова, а я витираю ляльку рушником, загортаю в пелюшку і знову кладу в колиску. Починаю годувати, діти повторюють за мною:

Гу-ту-ту, гу-ту-ту,

Вари кашку круту,

Підсипай молочка,

Погодуй козачка.

Лялька спить, а з малими на подвір'ї проводиться рухлива гра. Тут також стає у нагоді українська народна потішка:

Ходив кіт по горі,

Носив сало в пелені.

Та не знав, де діти,

І кинув між діти,

Діти полякались,

В хату поховались.

«Витоки моєї України»

(старша група)

МЕТА: Знайомити дітей з витоками історії українського народу. Формувати знання дітей про с, що паш рідний край Україна, яку в давнину називали Київська Русь, якою правили князі. Серед них був Данило Галицький, який заснував Львів. Наш народ має багато пам'яток історії: Запорізьку Січ, Хортицю та ін. Розширити уявлення дітей про символіку України, портрети князів, гетьманів. Виховувати любов до України.

ХІД ЗАНЯТТЯ

— Діти, як називається наше місто? А як називається держава, в якій ми живемо?

— Так, наша держава — Україна. Це славна і чудова земля з широкими ріками та нивами. А високі гори від півдня стоять, немов сторожі. А здалеку синє море грає, немов оповідає ті далекі сиві легенди нашого краю. (Діти розповідають вірш «Українка»).

Україна — дочка сивої Київської Русі.

— Хто скаже, що для нас є місто Київ? (Столиця нашої держави). Діти, вам, напевне буде цікаво послухати легенду про заснування Києва. Діялось це дуже давно, коли святі апостоли порозходилися по різних краях

проповідувати Христову Віру. В ті часи прийшов на ріку Дніпро апостол Андрій. Він промовив до своїх учнів; чи бачите ви гори? На них

стане місто, буде в кім багато церков. І вийшов на гори, благословив їх, поставив там хрест, помолився Богу. Минуло багато літ. Прийшли на те місце три брати Кий, Щек, Хорив, а з ними їх сестра Либідь. Стали вони над Дніпром і Кий сказав:

— Ось тут залежимо оселю для себе і для тих, хто прийде сюди. Вони вирубали ліс і побудували перші хати, і назвали цю оселю КИЇВ на честь старшого брата Кия. А від їх сестри пішла назва річки Либідь.

Так росла і розквітала столиця України Київ.

— Зараз, діти, пригадайте слова вірша О.Олеся «Початки Києва»:

Київ книжий, стольний Київ!

Він ламав мечі батіїв і Європі був щитом.

Нині Київ над Дніпром Місто гордості і слави Української держави.

Народ, що населяв Київську Русь став зватися русичами. Як сказав у вірші львівський поет М. Шашкевич

Руська мати нас родила,

Руська мати нас повила,

Руська мати нас навчила.

Давні русичі є предками сьгоднішніх українців, які становлять більшість населення України.

Правили Київською Руссю славні мужні князі. Яких князів ви знаєте?

(Ярослав Мудрий, Володимир Великий, княгиня Ольга. Данило Галицький)

На наших землях правив князь Данило Галицький. Пригадайте, яке місто він заснував? Чому він так його назвав? От про це я прочитаю вірш М. Хоросницької «Звідки в міста назва Львів?»

Символом Львова є древній знак, герб із зображенням лева.

(Розглядання різних гербів України).

Не можна не згадати із нашої історії Запорізьку Січ. Це наше славне козацтво, що охороняли нашу державу від татаро-турецької навали. Вони воліли бачити її незалежною, вільною, багатою. І були настільки волелюбні, що втікали від поневолювачів на острів Хортицю, що знаходиться серед Дніпра і так організували своє військо, щоб боронити свою Україну.

Запорізьке військо обирало своїх гетьманів.

— Яких гетьманів ви знаєте? (Дорошенко, Сагайдачний, Іван Мазепа, Богдан Хмельницький. Розглядання портретів).

Вслухайтесь у рядки вірша про Запорізьку Січ:

Цілий день читав би

Ще дізнався більше

І цілісіньку ніч

Я про козаків

*Про козацьку славу —
З Кобзаревих віршів —
Запорізьку Січ.*

Запальних рядків.

Книг не так багато

За Україну-неньку

Для дітей чомусь.

Бились козаки

Щось розкаже тато,

Свист щабель і дзенькіт

Розповідь дідусь.

Чую крізь віки.

Так усе ще близько

В снах біжу навстріч.

Бачу рідне військо —

Запорізьку Січ.

— А хто бажає розповісти вірш про прапор:

Прапорець, що я тримаю,

Для мене єдиними.

Прапорець, той, що я маю

Символ України.

Нема в світі більш святого

Й не буде ніколи

Від край неба голубого

Над пшеничним полем.

— Що означають ці кольори на прапорі?

Дуже важливим є також гімн. Наш гімн «Ще не вмерла Україна» +

«Цілющі скарби матінки Землі»

(старша група)

МЕТА: Ознайомити дітей з цілющими скарбами землі, розповісти дітям легенду про лікарські властивості сосни, ясена, тополі, череди. Виховувати духовно багатих людей, добрі традиції: шанувати природу, освячувати, оспівувати. Вчити берегти красу природи.

Матеріал: В груповій кімнаті на столах букети запашних осінніх квітів, різнокольорове листя клена, каштана.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Любі діти, сьогодні я познайомлю вас з цілющими скарбами нашої

землі. Дуже багатий і різноманітний, квітчастий вінок України.

Як і люди, рослини мають свої домівки, свої звичаї та характери. Одні рослини ростуть у соснових лісах, інші - з широколистяних, ще інші - на луках чи болотах. Одні квітнуть з городах, а інші на рівнині. Є чимало таких рослин, що ростуть по всій Україні: щирим золотом зоріє чарицвіт весняний, аж очі вбирає мереживо ромеп-зілля, рубіновими іскрами горять гвоздики. А хіба можна описати красу буйноцвіття землі нашої? (Запис співу солов'я).

Отже, сьогодні починається перша радісна, приємна і повчальна зустріч з зеленими друзями природи. Нехай від нині кожна з рослин стане вашою подругою!

Давайте оглянемо букети квітів, які стоять на столах. (Звучить запис музики «Як на ті чорнобривці»).

Вихователь веде дітей між столами, діти називають квіти.

Мабуть нема в світі людини, яка б не любила цієї краси. Ми з вами на протязі всього року будемо вчитися добирати букети квітів. Будемо вивчати своєрідну «мову кожної квітки. Я розповім вам багато легенд, казок про рослини.

А чи знаєте ви, що крім краси майже кожна рослина, яка росте в природі приносить користь людині. Рослина для людини — це здоров'я. З давніх-давен людина дружила з природою і природа давала лікарські рослини. За часів Б. Хмельницького наші прапрадіди лікували козаків на Запорізькій Січі. У давнину люди збирали різні лікарські рослини. Ось послухайте, як колись, коли я ще була мала, ми ходили збирати траву в нашому селі.

На світанку, коли ще немає роси, люди розходились по гаях. Трави збирали годин п'ять, а коли сонечко піднялося вгору, всі сходилися на одному місці. Часто дівчата набирали оберемки красивих квітів. Неграмотне збирання рослин може завдати збитків природі, а також і людині.

Діти, осінь вже одягла всі дерева в золоті парчеві шати пожовклого листя. Настав час, коли природа готується до зимового спочинку. Переважна більшість рослин вже відцвіли. Частина рослин ще доцвітає, дозріває ... То ж збираймося в парк, на галявину. Походимо тихенько. Вихователь звертає увагу на загальний пейзаж парку, його красу. Більшість рослин, які навколо нас, благородні, їх називають лікарськими. Вони очищають повітря, лікують людей. Послухайте одну історію про трьох братів-ясенів:

Було у матері 3 сини. Спритні, мов соколи, мудрі і добрі. Пішли вони до війська рідну землю боронити від ворога. Хоробро билися вони,

ставали в бою пліч-о-пліч. Пішла про мужніх братів слава по всьому краю. Проте, сили були нерівні і вони відступали. Одного дня мати побачила, що сини б'ються вже під самою хатою. Далі відступати нікуди: перемога, або смерть. Але смерть братів — це поневолення народу.

- Сини мої, не допустіть рідний край до згуби! — скрикнула мати.

- Сини мої рідні, соколи мої спритні, захисники землі-матінки вірні! Не вмирайте, не здолати вас ворогам, нікому я вас не віддам. Будьте ви моїми синами, житимете ви поміж нами, станьте біля рідного дому дужими ясенами!

І стали сини трьома ясенами. Вороги перелякалися і втекли. І земля стала вільною. Більше ворог не наважувався йти на неї війною. Приходили люди до ясенів по здоров'я, до матері за порадою.

Ось така історія про трьох братів. А ясен-дерево справді найближчий захисник і помічник людини. Кора ясена допомагає у лікуванні ревматизму, пухлин, розчиняє пісок у нирках. А свіже листя добре лікує гнійні рани, лікує вуха. Такий ясен-дерево Геракла. Ніжний, дужий і вірний друг людини, який росте біля кожної садиби. «Ясени, ясени. Бачу вас за селом край дороги ...» - Вони справді стояли на краю села, ніби зустрічали когось із далекої мандрівки.

А ось ще одна історія (сосна, череда, реп'ях, чистотіл).

Колись тут був маєток. Багато років пройшло і усе зруйнувалося. Живу тому маєтку пан Турчин. Було в нього 3 дочки. Дуже красиві. Батько посадив три сосни на їх честь. Посадив вія сосни і зятям, і онукам. Кожен з роду мав своє дерево. Навіть із далеких країв він привозив якісь дерева. Він знав природу, любив її; його бабця порозводила череду по всіх озерах. Як починала цвісти череда, її зривали, рубали на січку, а баба варила її. Виварену січку викидала, а свіжу насипала і знов варила. Потім на дні залишалася смола. Нею баба лікувала людей. їй було понад 100 років. До неї приїздили люди з інших країн лікуватися. Там, кажуть, повітря лікувальне було, бо Турчин знав, які дерева треба садити, щоб повітря було чисте для здоров'я. Беріть вдихайте в себе смолисте повітря і станете здоровими.

Прабабця Турчина лишила рецепти, які лікували шкірні хвороби.

— А ось дивіться, діти, який лопух росте. Це дивовижна рослина. Росте і приживається скрізь, рано навесні тягнеться до сонця, перші листочки викидає. Спочатку вони маленькі, а потім стають, як слонові вуха. Вранці під росою вони такі дужі аж риплять. Лопух дуже корисний. У нього великий корінь який підсушують, перетирають і добавляють борошна. Лопух і лікар добрий. Якщо змивати відваром його кореня голову, то буде міцнішим волосся.

— Ну, а тепер послушайте розповідь про те, як мати двох синів виряджала нашу землю боронити. (Підвести людей до липи).

— Пора, сини-соколики в дорогу, бо дорога на Січ далека. А ще приготувала ось торбинку цвіту з липи. Чи простуда неждана прийде до вас, чи ще яка хвороба причепиться, а дерево липи - щоб ви знали, хату береже від блискавки, бо ніхто ще не чув, щоб під липою кого вбило. Цвіт липи помагає від простуди, від болю в животі і нерви заспокоює. А коли жар, то на ніч випити навару, тільки ложку меду додати і все пройде.

Взяли сини торбу і на прощання посадили біля старої липи дві молоденькі. А ці липи колись з дітьми посадила я, а тепер вони вже великі. Лікувальні рослини ростуть скрізь навколо нас. Лікувальну силу має листя дерев. Наприклад: яблуневі листя, у яких аскорбінової кислоти у 60 разів більше ніж у плодах. І як болісно, коли їх кидають під ноги, топчуть.

Безглуздо вбивати живих істот, ми повинні берегти їх, як своє життя, очі, руки, а витратити ощадливо, як і власне здоров'я. Можливо, колись людство оголосить всю землю недоторканим заповідником. І це треба робити якнайскоріше. І я надіюсь, що мої вихованці поганого нічого не зроблять, а навпаки, розумно і бережливо будуть користуватись дарами землі, дарами БОГА.

Конспект заняття в старшій групі

«Не забувай, що ти дитина землі, що зветься Україна»

Програмовий зміст. Ознайомити дітей з картою України, поглибити знання про край, де вони народилися і живуть. Закріплювати знання про народну символіку, пригадати державні символи України (герб, прапор, гімн). Розвивати зв'язне мовлення, мислення, творчу уяву. Виховувати почуття любові до рідної країни, гордості за її людей.

Матеріал: карта України, плакат з державною символікою України, вірші, листівки про Київ.

Хід заняття

Вихователь: У всіх людей одна святина, Куди не глянь, де не спитай. Рідніша їм своя пустиня, Аніж земний в чужині рай. Нема без кореня рослини, А нас, людей, без Батьківщини. Сьогодні в нас особливе заняття, присвячене нашій рідній неньці Україні. А хто скаже, що таке Батьківщина? Так, це країна, в якій ти народився і живеш. Любов до Батьківщини починається з любові до маленької батьківщини: рідного порога, стежки, рідного міста, вулиці, дитячого садка, а потім і школи - всього того, що оточує людину змалку.

Одна Батьківщина -

І двох не буває.

Місця, де родилися,

Завжди святі.

Без рідної мови, без пісні, без мами

Немає, немає життя на землі.

Діти, з чим часто порівнюють любов до Батьківщини? Так, з любов'ю до рідної матері

Як її ласкаво називають? (*Матінкою, ненькою, Вітчизною.*) . То як називається наша держава? А як називається наш народ? Якою мовою ми розмовляємо? Як називається наше місто? Яка головна річка України?

(*Вихователь з дітьми оглядають карту України, знаходять столицю, річку Дніпро, своє місто.*)

Погляньте на карту України! Ось зазначені межі української землі, де з давніх-давен жив і зараз живе наш народ. Величезні простори займає наша земля. Якби ми задумали пройти її пішки із заходу на схід, то на це треба затратити близько ста днів.

Хоч сторони всі світу чотири я зйду,

Та сторони такої, як рідна, не знайду.

На північ чи на південь, па захід чи на схід піду -

У рідну сторононьку я завжди шлях знайду.

Вихователь: Є держава - повинні бути символи. Які державні символи ви знаєте? Вірно, герб, прапор, гімн.

(*Діти розглядають плакат, де зображено державні символи.*)

- Як називається герб?

- Якого кольору прапор?

Дитина:

Наш стяг - пшениця у степах

Під голубим склепінням неба.

- А яка ще святиня є в нашого українського народу? Так, гімн. Зараз ми послухаємо його у магнітофонному записі. Під час виконання гімну потрібно всім встати. (*Виконується гімн «Ще не вмерла Україна».*)

- Яка столиця нашої держави? Вірно, Київ. Це дуже велике місто і красиве. Київ - найстаріше місто. За легендою, він був заснований трьома братами: Кием, Щеком і Хоривом та їх сестрою Либідь. Головна вулиця - Хрещатик.

(*Розгляд листівок про місто Київ.*)

Вихователь: Послухайте вірші про Київ. Дніпро широкий, пісня солов'їна, На каштанах голуба роса... Рідний Київ, серце України, Наша слава, гордість і краса. Ми з вами говорили про державну символіку. А

які ви знаєте народні символи, без яких неможливо уявити нашу зелену Україну? Пригадайте улюблені рослини українського народу.

Дитина: Питаюся пташки, чому в нас зимує,
Чому не щебече там. де сонця край.

Вона мені каже: «Тут їй найлюбіше,
Тут їй мило, добре, бо тут - рідний край».

Дитина: Питаюся квітки: «Не жаль тобі цвісти
Коротко, лиш хвилю, бо осінь - не жарти?»

А квітка говорить: «Тут роси, тут сонце,
В чужині далекій тужити не варто».

Дитина: Скажи мені, вітре, чому ти на крилах.
Не летиш далеко у теплі країни.

Він мені каже, що над усе на світі Любить і кохає степи України.

Вихователь: Давайте пригадаємо прислів'я про *рідший край*.

- Рідний край - земний рай.
- Що країна - то родина.
- Тільки в ріднім краї солов'ї співають.
- У нас такий край, що й під вишнею рай.

Вихователь: Щасливі ми, що народилися і живемо в такій чудовій, багатій, мальовничій Землі - в нашій славній Україні.

Все на світі можна вибирати: друга, подругу, гарну річ..., але не можна вибрати тільки Батьківщину, маму.

Бережемо Україну, наче рідну маму,

І за неї молитися ходімо до храму.

Щоб почув Господь молитву старого й дитини.

Щоб усі ми дочекались щасливої днини.

Конспект заняття в середній групі

«Мамина світлиця»

Мета. Познайомити дітей з традиційним житлом в Україні - хатою. Дати поняття про хатні символи та обереги, українські народні традиції, звичаї, життєві правила. Розвивати в дітей поняття краси. Виховувати любов до рідного краю, до батьківської оселі, повагу та

інтерес до народних звичаїв і традицій.

Матеріал: Святково прикрашена світлиця. На стінах вишиті рушники, серветки, предмети одягу, розмальована піч, мисник з посудом, ікона, прикрашена рушником, гілки верби, свічки (громпична, страсна), віночок з квітів, виплетений з любистку, васильків, 7 квітів.

Хід заняття

(Мама і син пораються в світлиці, звучить музика.)

Мама: Синочку, оце вже ми і впорались, підготували все для гостей. *(Одяга сина в святковий одяг і говорить: «Ти сьогодні іменинник, і до столу святковий підходити треба, а то було б соромно перед гостями».)*

Вихователь із зверненням до дітей: Зібралися ми сьогодні в гості до іменинника. У цій світлиці я надіюся, що ви відчуєте, що хата вірна супутниця людини від її народження до останніх днів життя. *(Діти заходять у світлицю і вітаються.)*

Господиня:

Добрий день, малята!

Прошу ласкаво заходьте до хати.

Прошу всіх навколо мене ставати -

Буду вас свяченою водичкою поливати,

Скроплю усіх святою водою,

Щоб стрічатися лише з радістю, а не з бідною!

Ні ручки, ні ніжки щоб вас не боліли

І на голівки щоб ніколи не хворіли!

Ця водичка, що на сонці іскриться,

Із старовинної криниці.

(Кропить свяченою водою.)

Вихователь: У цій світлиці, малята, завжди панує мир і злагода. Господиня завжди привітна, добра, ласкава і завжди рада гостям. А щоб хата була веселою, багатогою, щоб все в ній велося, то існував такий народний звичай: на тому місці, де мала стояти нова хата, ввечері напередодні будівельних робіт господар розкладав спеціально па чотирьох забитих кілках великі хлібини; якщо протягом ночі одна з них зникне, тут можна будувати житло, якщо ні - значить, не буде вестися, обсядуть злидні. З усього видно, що у цій світлиці панують добро і злагода. Діти, подивіться, щоб оселю обходило зло, тут є і вишиті рушники. Традиційну оселю на Україні важко уявити без рушників. Вишиті знаки-символи є пам'яткою про рідний дім, батьківську хату.

Кожна лінія чи завиток у вишиванці щось означали. Хвиляста - воду, трикутники - гори, дві схрещені лінії - блискавки, ромб — сонце. Птахи -

настання весни, врожай, багатство. Рушник є символом людського щастя. А подивіться, де висять рушники. Над вікнами, над дверима, на покуті - це обереги від усього злого, що може зайти в дім.

У кожній кімнаті у наших оселях на центральних стінах вивішують ікони, або образи, прикрашають вишитими рушниками.

- Що зображено на цьому образочку?

- До образу ми молимося. Може, хтось із вас знає молитву?

- Під образом є гілочки верби. Ці гілочки освячені. Освячена верба - охорона від нечистої сили. Цією вербою виганяють уперше худобу на пасовище, а решту залишають на щастя.

А ще на столику під образами господиня тримає громничку, або стрітенську, свічку, тому що її освячували на Стрітення. Їх запалювали, ставили перед образами, коли була страшна погода: буря, грім, блискавка. Цю свічку зберігають від усього злого - особливо від стихій. Страсну свічку запалюють і засвічують під час стихійного лиха. А ще ми бачимо, що у світлиці є стіл. «Хай буде щедрий ваш стіл», — кажуть, бажаючи достатку в домі. За столом відбуваються всі обряди сімейного та календарного циклу. Стіл застелений чистим білим вишитим обрусом. А обрус ще як

- Скатертину.

- На стіл не можна класти на ніч сірників, ножа, ключів. Не можна сидати, бо чиряком обкине. Тому на стіл кладемо наш святий хліб. Ми бачимо, що господиня любить чистоту, порядок. Недарма існує прислів'я: «Тримай хату у віночку, а руїники на кілочку», «Господиню видно з порога».

Світлиця завжди для гостей має бути чистою, прибраною, світлою, і тому вона називається світлицею.

- Ми так захопилися нашою оселею, що забули, що ми прийшли привітати Володю з іменинами. І сьогодні в цій чистій, прибраній світлиці ми привітаємо іменинника.

Діти: Із святом вітаємо, із святом іменин!

Мама: (Підносить синові сорочку): Я синові вишиванку Білу подарую. Синю стежечку від неба В квітах подарую.

Вихователь: Споконвіку люди свято шанували одяг, а особливо вишиту сорочку. Вона захищає людину від негоди і ворожих сил. Розкажу вам легенду. Давно це було. Може, тисячу років, а може, й більше. І було це в нашому краї. Народила мати сина. Лише навчився ходити, а мати почала йому шити сорочку оберіг. Не один рік, не два шилася сорочка. Мала вона вберегти дитину від меча гострого, від стріли ворожої, бо в нашій краї війн тоді більше було, ніж мирного життя. Тому вибирала

мати найміцніші конопляні волокна. Пряла місячними ночами, тому нитки були срібними, блискучими. Полотно з таких ниток було легке, але міцне. Шила поволі. Бо за кожним стібком - слова, думки і благання: «Хай буде син мій твердого розуму. Хай сила його буде непереможною. Щоб серце його було повне великої любові до людей. Як буде воїном, хай волю і славу принесе землі своїй». Усе більше думок, усе більше стібків. І не одну сльозу зронила мати на синову сорочку. Минуло 16 років. Дошила мати сорочку. Пішла з нею до цілющого джерела. Покропила її джерельною водою, вернулася додому і заховала у скриню на саме дно. Третій рік пішов після того, як мати пошила сорочку. Сип став дорослим. Був добрим, веселим, жартівливим, працьовитим, і силою Бог не обділив його. Раділа мати своєму щастю, тільки іноді страх закрадався у душу, коли згадувала про сорочку в скрині.

І от знову запалали хати, засвистіли ворожі стріли, зачувся плач у кожній оселі. Збирала мати сина на війну. Лук і стріли, коня сип вибирав сам. Мати витягла зі скрині сорочку. Одягнув син сорочку і почув в собі силу богатирську. Попрощався з матір'ю, сів на коня і поїхав. Не плакала мати, бо виплакала всі сльози, шиючи синові сорочку.

Битва повинна була розпочатися зранку, після сходу сонця. Зійшлися два війська, дві грізні сили. Як тільки зійшло сонце, побачили вороги незвичайного воїна, сорочка його виблискувала різними кольорами і відтінками, виблискувала таким світлом, що сліпило ворогам очі. То мамині сльози стали такими блискучими. Не могли вороги зрушити з місця - зааніміли всі з дива. І чулася в багатиреві така сила, що випадали з ворожих рук луки і стріли.

Битва не відбулася. Перемога прийшла без смерті і крові.

- Ми знаємо, що, ідучи до іменинника, дарують йому щось пам'ятне. Хто першим привітає...

(Підносить дівчинка квітку, сплетену з вербових гілочок.) Дівчинка:
Дарую оберіг тобі

І прошу пам'ятати: Ця квітка від надр землі. Де б'є водиця-мати. Як хочеш мудрим ти зрости. Науку маєш знати: Цю квітку можна із лози На свято дарувати.

Дитина цілує в ліву щічку і відказує:

Це дарунок дорогий. А для дому вій святій. *Інша дитина підносить свої дарунки-обереги:*

Ось тобі ключик -Не треба й замка: Він вхід відкриває До наших думок. Будеш з любистком Ось цим берегти -Матимеш друзів Багато ще ти.

Дівчинка дарує миску: А я тобі дарую миску. Це теж незвичайна річ.

Мій дідусь - маляр. Ось ці квіти, що на пій намальовані, оберігають дітей від усього злого. Дивись: це волошки, щоб тебе не злякали мавки, а це чорнобривці, щоб ріс красивим і сином добрим, а ось вушка хмелю із шишками, щоб волосся твоє було пишним, щоб ти був добрим господарем і мав міцне здоров'я. Як буде тобі колись сумно, постав перед собою мисочку, налий у неї водиці і скажи: «Я не сумний, а радісний, то хмаринка сумна на небі блука, але квіточка діє - тугу розвіває». Бережи її як оберіг, і вона заступатиме тобі лихо. *Хлопчик:* А я вишиванку

Білу подарую.

Синю стежечку від неба В квітах намалюю. (*Прикладає до грудей, ніби приміряє.*)

Бабуся моя наказувала, щоб носив у понеділок, вівторок, четвер і обов'язково вдягав на чисте тіло, промовляючи:

Сорочечку одягаю.

Маму й тата звеселяю.

Від хвороб її ношу

І здоров'я бережу.

- Ось тобі хустинка в кишеню і гребінець, зачісуйся ним - матимеш густе і гарне волосся.

А від мене прийми сопілку - чарівниченьку. Як засумуєш колись, то знай:

Маєш дудочку брати,

На дудочці грати.

її ніжним співом

Серце звеселяти.

-Дякую вам усім. Скільки ж добра ви мені подарували.

Вихователь: А я подарую тобі віночок, щоб довго жив, у житті не тужив. Заспіваємо імениннику пісню.

Пісня «Як на свято ішли, ми віночок знайшли».

Та не знали де діти,

Мали з того радіти.

А тепер ось який,

Той віночок ясний,

На голівці лежить -

Буде радість в нім жить.

Діти запитують : А що хочеш мати?

Іменинник: Силу. Що хочеш казати?

-Де ночує ніч. А кого любити?

-Людей.

Вихователь: Хай добре буде, Якщо на добре, Хай буде здоров'я, Бо

так велено. *(Діти бажають імениннику здоров'я, щастя).*

Господиня: За стіл сідайте та й пам'ятайте: На свято з радістю йдуть і радість з собою На щастя несуть.

(Кладе на стіл хліб, частування, діти сідають за стіл пригощаються.) Вихователь: Хочу ще вам діти загадати загадку: «Виріс у полі, на добрій землі, місце найкраще знайшов на столі».

Про що це?

Діти: Про хліб.

Вихователь: Ось він перед вами на вишитій скатертині гарний, запашний. Люди кажуть: «Без солі, без хліба немає обіду». А які ви знаєте прислів'я про хліб?

Діти:

Хліб-усьому голова.

Коли хліб на возі - не буде біди в дорозі.

Де хліб і вода - там нема голода.

Без хліба суха бесіда.

(Діти розказують смішинки-веселинки.)

Не брудни скатертини. Івасю.

- Чому?

- Бабуся прала її, прасувала.

- Ну і що?

- Треба поважати чужу працю.

- Але ж бабуся не чужа.

Вихователь (звертається до господині світлиці): Нехай світяться теплом і радістю вікна вашої оселі і хай буде в пій справжнє родинне щастя. Бережіть його!

Конспект заняття в старшій групі

Ознайомлення з вишивкою

Мета: розкрити красу українських вишиванок, багатство їх кольорів, різноманітність орнаментів, їх видів і форм; збагатити знання про цей давній вид декоративно-прикладного мистецтва; познайомити дітей зі звичаями та обрядами, пов'язаними з вишиванками.

Обладнання: вишиті рушники, сорочки, серветки тощо.

Підготовча робота:

Розгляд вишивок, вивчення пісень та віршів про рушник, бесіда з дітьми про символи та обереги нашого дому.

Хід заняття

Дітей запрошують у світлицю, прикрашену вишиваними виробами.

1. Вихователь промовляє слова із пісні:

З вечора тривожного аж до ранку
Вишивала дівчина вишиванку.
Вишивала дівчина, вишивала,
Чорну і червону нитку брала.

2. Оголошення теми заняття та актуалізація знань дітей про вишиванки та мистецтво вишивання.

3. Розповідь педагога про мистецтво вишивання. Зосередження уваги на красі виробів, їх різнобарвності та різноманітності.

4. Прихід Берегині (хтось із дорослих),

— Я прийшла до вас, щоб вчилися берегти та любити рідну землю, природу, свої пісні. Принесла в дарунок цей вишитий рушник. Подивіться, як грає він барвами!..

5. Розгляд та опис рушника.

6. Знайомство зі знаками-символами, які дійшли до нас із давніх часів, коли люди навчилися створювати нескладні малюнки з умовних знаків.

Примітка. Педагог може використати уривки із книги В. Скуратівського «Берегиня», а також виготовлену заздалегідь таблицю умовних знаків-символів.

7. Розгляд оберегів і знаків-символів на рушнику. Відповіді на запитання про використання рушників у сучасному житті.

8. Розповідь вихователя (або Берегині) про звичаї, пов'язані з вишиванками.

— Кожна дівчина повинна була вміти прясти, шити, вишивати і про посаг собі дбати. Навіть прислів'я таке було: як не вміє дівка шити, прясти, вишивати, буде вік свій дівувати. Тому змалечку дівчина привчалася до роботи. Довгими зимовими вечорами збиралися дівчата на вечорниці й обов'язково пряли або вишивали. При цьому ще й пісні співали, танцювали, просто розважатись. Потім кращі вишиванки, сорочки, хусточки дарували хлопцям, які їм подобалися. Коли приходив час сватання, дівчина мусила старостів і молодого перев'язувати своїми рушниками на знак згоди.

— Молодята стають на рушничок вишиваний, який називають ще рушником щастя, бо дівчина чи її мати душу вкладали у вишивання, а обереги на ньому мали оберігати молодят від зла.

— А ще був звичай дарувати рушник на згадку, коли дорога людина вирушала в далеку путь. Такий рушник з оберегами мав теж берегти від злої долі та нагадувати про рідну домівку, про лагідні й добрі матусині руки.

9. Узагальнююча бесіда про вишиванки.

10. На закінчення звучить «Пісня про рушник» (сл. А.Малишка).

Витинання

Інформація для педагога

Витинання — це вирізання з паперу симетричних візерунків, якими колись прикрашали хати. Для цього використовували глянцева папір яскравих кольорів: червоного, чорного, жовтогарячого, синього тощо. Поєднання цих кольорів надавало витинанкам святкового привабливого вигляду. Часто на білій паперовій смужці метрової довжини був вирізаний симетричний орнамент, обведений зеленою, жовтою, червоною, синьою чи фіолетовою фарбами. Ці стрічки прикріплювалися на стіні між вікнами, а також використовувались замість серветок у мисниках, креденцях-буфетах, ними також прикрашали образи під склом. Часто на Різдво гілки ялини чи сосни прикрашали різнокольоровими «ліхтариками», вирізаними з паперу.

Іноді витинанки використовувались разом із настінним розписом: велика яскрава вирізка ставала центром композиції, навколо якої малювали «пави» або «хмелик».

Методичні поради

1. Заняття, яке знайомить дошкільників із витинанками, проводиться у «світлиці». Нею може бути групова кімната, стилізована під давнє житло, або кімната чи куток народознавства.

2. Настроюючи дошкільників на розмову про витинанки, доцільно використати прислів'я: «У хаті як у віночку, і сама сидить як квіточка». Воно служить початком бесіди про охайність, споконвічну любов української жінки до чистоти та порядку, до затишку в оселі.

3. Дітям подаються знання про інтер'єр давнього житла, пропонується порівняти деякі давні речі вжитку із сучасними, що спонукає дітей до роздумів про життя пращурів.

4. Проводяться дидактичні ігри: «Що таке витинання», «Що як називається?», «Хто назве найбільше предметів, якими колись прикрашались хати?», «Від чого залежить краса витинанки?», «Як роблять витинанки?».

Бесіда з дітьми про опішнянську кераміку

Чарівний світ гончарства

Завдання. Ознайомити дітей з гончарством як видом народного декоративно-прикладного мистецтва для збагачення зорових вражень, формування естетичних відчуттів та оцінок. Звернути увагу дітей на образну виразність предметів мистецтва. Формувати уявлення про деякі художні ремесла, знання про те, з якого матеріалу майстри виготовляють

посуд, іграшки, якими інструментами, які характерні ознаки розпису, які кольори притаманні опішнянській кераміці.

Збагатити словник дітей словами та пояснити їх значення: кераміка (грец. *керAMOS* — глина) — предмети посуду, іграшки з глини; гончар — майстер, що виготовляє глиняні речі; декор — прикраса, розпис; глиняний посуд — миски, полумиски, глечики, горнята, макітри, куманці, кухлі, дзбанки, барильця; керамічна пластика — баранці, леви, коні, олені, птахи, дитячі свистунці, сюжетні набори скульпторок; майоліка — вироби з кольорової глини, вкриті поливою й розписані в народному стилі. Попередня робота. Організація виставки предметів опішнянської кераміки. Розглядання, бесіда про те, що всі ці красиві речі створені майстрами — народними умільцями.

Матеріали, інструменти, обладнання. 4—5 опішнянських іграшок (баранець, коник, олень, лев, свистунець), посуд (глечик, барильце, куманець, макітра, миска), дидактичний посібник (таблиця) з характерною кольоровою гамою та декоративними елементами опішнянської кераміки.

Зміст заняття.

Вихователь знайомить дітей з опішнянською іграшкою. *Опішнянські гончарі*

Привільно розляглося на мальовничих пагорбах понад річкою Ворсклою старовинне козацьке містечко — Опішня на Полтавщині. Із давніх-давен жили в тому містечку майстри — золоті руки. Багато разів нападали на те містечко чужинці, не раз доценту спалювали його... Але воно знову й знову оживало, встаючи із попелу, бо великий дар — створювати красу, подарований Богом, не під силу знищити ніяким ворогам...

Природа цього краю багата на якісну кольорову глину. Це простий і доступний матеріал. Саме її використовують майстри-гончарі, в умілих руках яких вона перетворюється на предмети побуту (посуд), на іграшки та скульптурки-прикраси. Уміння працювати з глиною передається з покоління в покоління. Мистецтво гончарів жило і живе по всій Україні та за її межами.

Але опішнянську кераміку впізнають скрізь за характерними ознаками. Ось цей посуд призначений для зберігання різних напоїв (куманець, барильце, глечик). Іноді такі фігурки — просто декоративна керамічна скульптура, котру ще називають дрібною пластикою.

А ось такі іграшки (вихователь показує іграшки) звеселяли життя дітей. Чи доводилося вам коли-небудь бачити зеленого козлика або синього лева?.. Це буває лише в казці, а ще — в декоративному

мистецтві. Помилуйтеся чудовими тваринами, котрих створили українські майстри: фігурки грають яскравими кольорами, і кожна цікава по-своєму. Вони вражають гумором, видумкою, фантазією. Чимало таких виробів зібрано в музеях.

Вигляд у цих іграшок чудернацький, але образи тварин легко впізнати. Бо майстер обирає головні ознаки. Але роги чи хвіст закручує в кільце, щоб за нього було зручно взятися, як за ручку глечика. Кожна із тварин має свій характер. Дуже важливий елемент — ноги. У одних тварин вони довгі та стрункі, в других — короткі. Ноги повинні бути стійкими, тому вони часто ще мають форму підставки. Декор виробів теж різноманітний. Це і випуклий («завитки», «луска», «кульки»), і розпис — квітковий орнамент яскравих, соковитих кольорів, який чергується з елементами геометричного узору: кривульками, крапинками, ламаними лініями. Сам виріб з глини гончарі обпалюють у спеціальних печах, попередньо розфарбувавши його та покривши спеціальною поливою. Після чого виріб набуває дзвінкості та блиску. Такий спосіб обробки глини називають майолікою. Вихователь створює зацікавленість до опішнянської іграшки: показує декілька фігурок, котрі прийшли в гості до дітей, і обігрує емоційний діалог між ними. Пропонує дітям роздивитися іграшки та розповісти про них, які вони (веселі, яскраві, блискучі, красиві). Повідомляє, що на наступних заняттях діти будуть ліпити і розписувати опішнянські іграшки як справжні майстри — золоті руки.

Ліплення з глини за мотивами народної іграшки

ТЕМА . Коники (весела карусель)

Завдання. Уточнити уявлення дітей про специфіку опішнянської іграшки: з чого, як, ким зроблена; як прикрашена (оформлена), яка за характером (весела, святкова). Ознайомити дітей з різноманітністю іграшок і специфікою декору — характерними елементами та кольоровими гамами. Створити умови для творчості дітей за мотивами опішнянської іграшки. Формувати узагальнені способи створення образів (ліплення фігурок тварин на основі циліндра).

Попередня робота. Розглядання опішнянських іграшок. Бесіда про народні промисли. Декоративне мшіювання в альбомі для дитячої творчості.

Матеріали, інструменти, обладнання.

Глина, поворотні диски, дощечки або клейонки, стеки, серветки

паперові та з тканини. У вихователя — іграшка коник, схема з показом способу ліплення, незавершена модель для часткового показу образотворчої техніки.

Зміст заняття. Вихователь розповідає дітям про Запоріжську Січ та козаків. І кагадує, що справжнім козаком вважався той, хто був сильним, хоробрим воїном і вправним вершником, що на Україні в давні часи кінь був першим помічником не лише в боях з ворогами, а й мирний час. Кінь орав поле, возив віз. Той, хто мав коня, був заможним хазяїном. А дітлахи (особливо хлопчики) з дитинства привчалися до уміння управлятися з конем. І сучасні діти люблять гратися з іграшковими автомобілями, так діти бавилися з іграшковими кониками. І батьки намагалися на свята порадувати своїх малят, даруючи їм ось таких чудових коників.

Зараз ми з вами будемо ліпити коників, щоб вони були такими ж красивими: «Шию наче лебеді вигинали, хвіст трубою підіймали, по шії грива спадала, а боки щоб квітка прикрашала».

Вихователь пропонує дітям ще раз розглянути опішнянську іграшку коника (або її зображення) і визначити, яким способом її краще зліпити. Уточнює відповіді дітей і радить зліпити коника так, як це роблять майстри — золоті руки.

— Спочатку потрібно створити вихідну форму — циліндр (розкачуємо прямими рухами долонь). Один кінець валика (циліндра) приблизно на третину довжини надрізаємо стекою, відтягуємо частини, що утворилися, та робимо з однієї частини шию з головою, а з другої — ноги. Шию піднімаємо вгору, трохи вигинаємо, щоб утворилася голова. Ноги робимо з другої частини: надрізаємо стекою на дві рівні частини, кожену з яких відтягуємо та закругляємо. Другий кінець валика (циліндра) злегка відтягуємо, щоб задні ноги вийшли такої ж довжини, як передні (див. малюнок). На основі такої форми можна створити будь-яку фігурку: коника, козлика, баранця, оленя, лева та ін.

Вихователь пропонує дітям доліпити фігурку так, щоб вийшов красивий коник: «Діти, давайте оформимо виліплену фігурку, щоб вона стала красивою. Розглянемо з усіх боків і згладимо. Гриву можна виліпити із тоненьких «ковбасок», виклавши їх по шії від голови вниз; хвилястою випуклою «лапшею» або завитками прикрасити тулуб. Заглиблений декор можна виконати штампиком або стекою, вдавлюючи та «підковирючи» поверхню глини.

Вихователь показує основні способи ліплення і спонукає дітей до самостійної творчості. Під час заняття допомагає дітям порадою, показом, запитаннями, що спонукають до дії.

Всі виліплені іграшки об'єднуються в композицію. Вихователь

повідомляє, що на наступному занятті діти продовжать роботу — будуть прикрашати виліплені фігурки декоративним розписом.

Дуже важливо показати дітям можливість створення різних образів на основі однієї моделі (форми та способу дії). Різноманітність народних іграшок створюється на основі однієї моделі. Ця модель в кожному конкретному образі варіюється, змінюється, доповнюється новими деталями і набуває нову форму. Так, наприклад: якщо мордочку затупити, роги зробити у вигляді півмісяця, а до животика приліпити вим'я-млинець, вийде корова; якщо роги завернути у вигляді рогаликів або равликів, з'явиться баран, і т. д.

Між заняттями з ліплення «Коники» та малювання «Святкові коники» повинно пройти 2—3 дні, щоб іграшки встигли висохнути. Сушити їх потрібно при кімнатній температурі, не на сонці, щоб запобігти розтріскуванню фігурок.

Декоративне малювання на об'ємній формі

ТЕМА. Святкові коники

(оформлення виліплених коників)

Завдання. Ініціювати декоративне оформлення виліплених фігурок — прикрашати елементами декоративного розпису (квітами, кривульками, хвилями, крапками). Звернути увагу на залежність візерунка від форми фігурки. Вдосконалювати техніку малювання гуашевими фарбами — малювати кінчиком пензля на об'ємній фігурі, повертаючи та розглядаючи її з усіх боків. Виховувати інтерес та естетичне ставлення до народного мистецтва.

Попередня робота. Ліплення коників із глини на занятті з ліплення. Декоративне малювання в альбомі.

В самостійній художній діяльності (за один—два дні до заняття) вихователь пропонує дітям роздивитися виліплені іграшки, помилуватися, погладити, відчутти, що глина підсохла. Показує опішнянську іграшку і запитує, чим вона відрізняється від іграшок, виліплених дітьми. (Діти помічають, що справжні опішнянські іграшки коричневі, зеленкуваті, святкові, з візерунком. Вихователь нагадує, що після виходу іграшки з гарячої печі майстри тонують їх одним кольором. Коричневу, зелену, синю фарбу (гуаш) для ґрунтівки вихователь готує заздалегідь, попередню змішуючи її з невеликою кількістю клею ПВА.

Матеріали, інструменти, обладнання.

Виліплені з глини коники, гуашеві фарби, пензлики, ватні палички, баночки з водою, серветки, поворотні диски або коробки для установки виліплених фігурок у процесі декоративного розпису. Таблиці з

елементами опішнянського розпису та характерними кольорами. Малюнки — варіанти розпису на кониках.

Зміст заняття.

Перед заняттям діти беруть своїх коників, виліплених на попередньому занятті та затонованиху самостійній художній діяльності, й обережно переносять на свій робочий стіл.

Вихователь показує варіанти оформлення коників за мотивами опішнянської іграшки (реальні іграшки або малюнки, таблиці). Пропонує дітям роздивитися опішнянські візерунки і сказати, якими кольорами майстри розписували іграшки. Діти відзначають, що всі кольори яскраві, святкові, ошатні (жовтий, зелений, білий).

Потім вихователь звертає увагу на те, що візерунки в опішнянській кераміці не випадкові, а традиційні.

Багато-багато років тому майстри — золоті руки почали прикрашати свої вироби квітковими орнаментами, зеленим листям, хвилястими лініями, «кривульками», кружечками (вихователь показує іграшки), а ще майстри обводили основні елементи білою або жовтою обвідною лінією. Саме за цими ознаками і відрізняють опішнянський розпис. Він досить легкий у виконанні.

Вихователь пропонує дітям розписати своїх коників так, як це показано на зразках (таблиці, на справжніх іграшках). Ще раз показує варіанти оформлення коників і пояснює послідовність роботи.

Спочатку потрібно взяти пензлик і дуже охайно намалювати носик, очі, вушка, поставивши крапки (дві крапки — ніздрі, дві крапки — очі, крапки по контуру вух). На грудці намалювати казкову квітку, прикладаючи пензлик, лишаючи на поверхні відбиток — пелюстку жовтого кольору. Потім, промивши пензлик, набрати зеленої фарби і намалювати листочки та хвилясті стеблі. Дочекавшись, коли підсохне фарба, зробити обводку всіх великих деталей (квіток, листочків) білою фарбою, малюючи кінчиком пензля. Ватною паличкою можна оздобити ноги коника, поставивши кружечки **вздовж** ноги іграшки.

Вихователь звертає увагу на те, що якщо іграшка затонована темною фарбою, то обводка деталей візерунка виконується білою фарбою, а якщо фон іграшки світло коричневий, жовтуватий, то обводка виконується темно-коричневою фарбою.

Вихователь виставляє схему, що показує послідовність виконання роботи, і пропонує дітям розпочати роботу. Радить буди охайними, не забувати повертати іграшку та малювати з усіх боків.

Після заняття. Діти залишають своїх коників на столі для просушування. У другій половині дня з них можна скомпонувати

колективну композицію «Карусель».

Ліплення за мотивами косівської іграшки

Заняття

Тема. «Журавель»

Завдання. Продовжувати знайомити дітей із витворами декоративно-прикладного мистецтва. Вчити ліпити журавля в стилі народної іграшки (скульптурним способом з обробкою поверхні стекою для передачі фактури). Виховувати естетичне відношення до побутової культури та предметів народного мистецтва.

Попередня робота. Знайомство з мистецтвом різьби по дереву.

Матеріали, інструменти, обладнання.

Народні дерев'яні іграшки Полтавщини. Гуцульщини, ілюстрації, глина (солоне тісто або пластилін жовтого чи коричневого кольору), стеки, поворотні диски, клейонки, серветки — паперові або з тканини.

Зміст заняття.

— Діти, як ви гадаєте, що і як можна робити з дерева? (Відповіді дітей.) Подивіться, будь ласка на ці предмети: скульптурки, скриньки, посуд... Всі вони виготовлені народними умільцями з дерева і прикрашені орнаментами, які вирізають спеціальними інструментами.

Спочатку майстер-різьбяр працює сокирою, а потім гострим ножом, тесаком та різачком. Різьбленими орнаментами прикрашали хати (віконниці, полички, посуд, скрині, іграшки, музичні інструменти).

Найвідоміші центри художньої різьби були і понині є на Україні на Полтавщині — села Диканька, Хорол; на Черкащині — село Сунки; на Чернігівщині — село Вишеньки; на Гуцульщині — Косів, Річка, Явір та багато ін.

Як зараз, так і в давнину дорослі старалися потішити своїх дітей іграшками. Це були сопілочки з дерева, котики, соловейки-свистунці, козак на коні, лялька для дівчинки, орли, журавлі, герої різних какосівської іграшки

Майстри-різьбяри виготовляють іграшку з цілого дерев'яного бруска за допомогою топора та ножа. А ми з вами будемо ліпити журавля з пластиліну та за допомогою стеки так, щоб журавель був схожий на дерев'яного. Ліпити будемо скульптурним способом — із цілого шматка, не ділячи його на частини. Цей спосіб дозволить нам змінити іграшку, схожу на справжню скульптуру. Частковий показ способу ліплення:

- 1) скачування бруска;
- 2) витягування шиї, голови, дзьоба;
- 3) витягування хвоста;
- 4) встановлення на палички-ніжки;
- 5) проробка стекою мілких деталей:
— очей;
— пір'я.

Стекою можна надрізати або продряпати поверхню виліпленої фігурки, щоб стало схоже на пір'я. (Порівняльний показ дерев'яної іграшки та фігурки, виліпленої і обробленої вихователем.)

Після заняття. Читання легенди «Криниця-журавель».

Колись у сиву давнину мале хлоп'я загубилося у лісі. Воно заблукало і захотіло пити. Хлопчик натрапив у лісі на глибоку криницю. Але він зовсім знесилів і не зміг дістати з криниці води. Де не візьмись, у небі з'явився журавель. Він опустився біля криниці і, нагнувши свою довгу шию, дістав води з неї. Хлопчик напився, подякував журавлеві. У дитини прибуло сили, і вона знайшла стежку додому. Після цього випадку в пам'ять про доброго птаха люди почали лаштувати біля криниць пристрої, схожі на журавля, за допомогою яких дістають воду з глибоких колодязів. А назвали таку криницю — криниця-журавель.

Розваги

«Зима з весною зустрічається»

Дозвілля для дітей старшої групи за народними традиціями

Ведуча. Діти, сьогодні незвичайний день. У цей день зима з весною зустрічається і змагаються між собою. Якщо зима переможе, то довго буде холодно, а якщо весна візьме гору, то поверне на тепло.

В народі кажуть: „Лютий лютує, весні дорогу готує“, „У лютому на Стрітіння зима з весною вперше зустрічається“. Давайте, діти, покличемо зиму та весну до нас. Де це наш Гриць із турботою?

(Виходить хлопчик, імітує гру на трубі. Діти обступають його, беруться за руки, утворюючи коло, і співають співанку „Труби, Грицю, в рукавицю“.)

Ведуча. А тепер, діти, поведемо хоровод і заспіваємо пісню про снігову зиму і квітучу весну.

(Діти ведуть хоровод, співаючи пісеньку на народні слова „Зробим коло“.)

(З'являється Зима в образі бабусі в білому вбранні з палицею в руках. Вона здалеку озивається: „Агов-агов! Чую-чую! Іду-іду! “

Зима входить в коло, вітається з дітьми, біти відповідають.)

Зима. Рада вас бачити, діти, бо люблю маленьких розважати, гратися з ними. Скажіть, а чи весело вам було зі мною. Зимою?

(Діти відповідають і співають пісню на слова Л. Глібова „Зимонько-снігуронько“.)

Зима. Як гарно ви співаєте про мене. А чи не боїтеся мого морозу-морозенка та метелиці-хурделиці

- Як морозом я повію Та снігами замету.

- А в садочку нам тепленько. Любо й весело серденьку!

- Ой надворі метелиця. Крутить, вертить хурделиця.
- А в садочку чепурненькі Зійшлися діточки маленькі.
- Вітер свище десь у полі... Потанцюємо у колі!

(Діти виконують навкруг Зими танок "Метелиця")

Зима. Я вже зрозуміла! Старші діти мене не бояться, а от молодші відступили подалі. Мабуть, перелякалися.

Ведуча. Помиляєшся ти, Зимонько. Не боїться тебе наша малеча. Нумо, діти, потанцюйте із Зимою.

Танок із сніжками.

Ведуча. Добре, Зимонько, нам було з тобою весело. Та вже весна не за горами.

Зима. Хіба прийшов вже час мені з Весною зустрічатися

Ведуча. Аякже! Сьогодні ж Стрітєння. Саме сьогодні Зима з Весною зустрічаються і міряються силою.

Зима. Ой! Я й забула зовсім, що сьогодні такий день. Ну що ж, позмагаємось із Весною. Подивимось, чия візьме! Тож кличте Весну!

Українська народна пісня "Благослови, мати".

(Із 'являється Весна в яскравому вбранні.)

Весна. Здрастуйте, діти! Бачу, що чекали ви мене! Таку гарну пісню подарували мені. Принесла я вам свої даруночки.

Діти. Весно, весно, наша весно, А що ж ти нам принесла

Весна.

Принесла вам літо,

Щоб родило жито,

Старим бабам - по лопаточці,

Молодицям - по дитяточці,

Чоловікам - тю плужку.

Хлопчикам - по батіжку.

А дівчаткам - по віночку

З хрещатого барвіночку!

Отже, час Зимі тікати за високі гори,

за широке море, бо я,

Весна-красна, прийшла.

Ведуча. Зимо, Весно, не сперечайтесь, а краще позмагайтеся. *(Весна і Зима набирають собі команди.)*

Проводиться 2-3 спортивних гри (перетягування канату, естафета).

Ведуча. Добре позмагалися. Молодці! А тепер відгадайте мої загадки. *(2-3 загадки.)*

Гра „ Ведмедик і лісові звірята ”.

Весна. Бачиш, Зимо, і страшний звір тобі не допоміг. Бо прийшов час

вирушати тобі в дорогу - у далекий північний край, де морози і сніги. А на Україні я господарюватиму, рідну землю прикрашатиму зеленню і квітами, високими хлібами.

Зима. Що ж, Весно, твоя взяла! Збиратимусь я у путь. Та через рік знову до вас завітаю, снігом землю вкрию, напущу морозу. Чекайте ж на мене, готуйте лижі і санчата.

(Усі прощаються з зимою, проводжають її.)

Ведуча.

Всі ми знову зиму проводжали .

-Красну весну зустрічали.

Весно! Уквітчай паш край .

Дай нам добрий урожай!

Весна.

Я тепло вам принесла і сонечка додала.

Щоб міцніли усі діти

Й розквітали, наче квіти.

Ведуча.

Дякуємо тобі. Весно, за добрі побажання. Залишайся з нами. Запрошуємо тебе до святкового столу. Будем щиро пригощати Усім, чим хата багата.

(Всі сідають за святковий стіл. Пригощаються печеною картоплею, пампушками з часником.)

«Червона калинонька»

Розвага за мотивами українського народного фольклору

Зал прикрашений тином, соняшниками, кетягами червоної калини.

Дари осені ш овочі та фрукти, в центрі панно з елементами українського орнаменту.

Ведуча: Дорогі діти! Проминуло літо. Настала замріяна золота пора, яку називають чудовою.

Вона м'яка, ніжна, як гарна мелодія. Коли слухаєш осінню мелодію, відчуваєш усю її урочисту красу. У ній поєдналися чарівність теплового літчика з першими подихами наступних осінніх холодів, яскраві останні барви із сором'язливою стриманістю перших приморозків. А що ви знаєте про осінь? *Відповіді дітей.*

Так, це чарівна і щедра пора року. Ось які дарунки вона принесла нам.

Розглядають і називають дари осені. Лунає пісня "Осінь золота прийшла". Заходять осінні місяці.

А чи знаєте ви осінні місяці? Хто назве їх? Скільки їх? *Відповіді дітей.*

Перший осінній місяць — вересень. У цей час розквітає своїм гарячим мов жар цвітом верес.

Жовтень — середній місяць осені. Назва його пов'язана з кольором, що переважає в цей час у природі. Листя пофарбоване в теплий жовтий колір.

А як чудово осінньої пори в лісі! Подивіться, і ви побачите, який урочистий він у своєму осінньому вбранні. Пахне дубом і грибами, сосною. Раптом чути: трісь! - падає гілочка; лежить вона на землі, ніжна і тендітна. Потім ще і ще... Вітру немає, а гілочки падають. Це — гілкопад.

А як називається явище, коли падають листочки?

(Листопад)

Так називають останній місяць осені.

• Давайте пограємо з вами: хто швидше збере листочки і поставить букет у глечик. *Проводиться гра.*

А яка гарна восени калина, що росте на узліссі! Вона наче дівчина-українка у червоному намисті.

Інсценізація пісні "Ой, у лісі калина".

Ведуча: Калина — це кущ з кетягами червоних ягід. Не лише за красу шанують її. Вона має цілющі властивості. І кору, і ягідки її використовують як ліки. А чи знаєте ви вірші про калину? А загадки?

Відповіді дітей. Вони читають вірші, загадують загадки про калину. Водять хороводи навколо неї. Виконують пісню "Ой, у лузі Калина стояла", інсценізація пісні "Зацвіла в долині червона калина". (Муз. А. Філіпенка). Діти виконують танець з рушниками.

Приповідки про червону калину.

Видивляється у воду - на свою хорошу вроду.

Пишна та красива, мов червона калина.

Молода дівчина така гарна, як калина.

Стоїть у дворі дівонька, як над ставом калинонька.

Щоки червоні, як кетяги калинові.

Загадки про калину.

Стоїть дід над водою з білою бородою,

Тільки сонечко пригріє — борода почервоніє.

Не дівчина, а червоні стрічки має.

В лісі на горісі червоні стрічки висять.

У вінку зеленолистім, у червоному намисті,

Розповідь бабусі:

Бабуся розповідає дітям, як в роки Другої світової війни біля села був бій. Нашим воїнам довелося відступати. Двоє поранених бійців не могли йти, і люди сховали їх за селом у рівчаку під кущами калини. Калинові

кетяги закрили бійців, як мати діточок. Фашисти по всьому селу шукали їх, та так і не знайшли. Поки ворог був у селі, діти непомітно носили воїнам їжу, прикладали зілля до ран, а коли фашисти пішли, забрали їх до хати. Бійці одужали. Всім селом проводжали їх на новий бій з ворогами. Підійшли солдати до калини і низько вклонились їй. як рідній матері, адже вона врятувала їм життя.

Перед тим, як пригостити пирогом з калиною, бабуся розповіла про те, що калину вплітали дівчатам у вінки, прикрашали червоними кетягами весільний коровай, її зображували на малюнках, вишивали на рушниках.

Бабуся: Візьміть на згадку по кетягу калини, щоб вона була у вашому домі і в житті, як тепле сонечко, як вічна пам'ять серця українського народу.

Бабуся пропонує дітям поласувати пирогом з калиною і почастувати гостей. Діти пригощають усіх. Вкінці подають страви з овочів та фруктів — осінніх дарів природи. У цей час звучить українська мелодія.

На закінчення всі танцюють гопак.

« УКРАЇНСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ »

Дозвілля для старших дошкільнят за мотивами українського фольклору

Зал прикрашений українськими вишиваними рушниками, керамічними народними іграшками, посудом Косова. Опашні, портретом Т. Г. Шевченка, ляльками - україночка та українець, снопом пшениці, виставкою українських казок, гербом та стягом України

Гостей зустрічають господарі вечорниць: хлопчик і дівчинка в українських національних костюмах, з хлібом-сіллю на рушнику.

Дівчинка: Ласкаво просимо до нас у цей вечірній час!

Хлопчик:

Заходьте, любі гості, зручніше сідайте.

Нашу рідну Україну піснею величаймо.

Господиня:

Ви прийшли до нас в світлицю,

Любі гості! Милі друзі!

Щоб відвідать вечорниці.

То ж проходите, веселіться.

Хлопчик:

Українські вечорниці починаєм в перший раз,

Хай веселий сміх іскриться в серці кожного із нас.

Ведуча:

Ми ходили по усіх усюдах.

По усіх усюдах, де живуть люди.

Всюди нас люди веселії стрічали.
Радо, щиро та дружно вітали, -
Медом пригощали.
А тепер прийшли до вас.
Дозвольте вас привітати.
Пісню українську вам заспівати.
(Пісня "Ой, на горі калина")

Ведуча: Ми живемо в Україні, в краю вишневих садів та пшеничних ланів. Карпатських гір та теплого Чорного моря. Український народ, працьовитий та щедрий, завжди зустрічає дорогих гостей хлібом-сіллю.

Виходять хлопчик і дівчинка в українських національних костюмах з хлібом-сіллю на рушнику. Вклоняються гостям, дарують хліб і сіль.

Господиня:

Від землі, де розквітла Тарасова мова,
Від дніпровських задумливих хвиль
Несемо Україні ми щедрее слою,
тож прийміть нашу шану, і хліб наш, і сіль.

Ведуча:

Славний наш край пишними короваями, житніми паляницями, та не менш славний він і рукодільницями.

Ниточку до ниточки на сорочці клали —
Чорним і червоним долю вишивали.
А стрічки й віночок дівчатам вдягали
І на весілля, і у таночок.

Подивіться, який яскравий і чудовий український національний одяг.
Діти розглядають оздоблений корсет, різнокольорові стрічки, запаску, віночок, вишивані сорочки. На середину виходять дід і баба, сідають біля хатки. Діти оглядають тин.

Ведуча: На околиці села,

Як мовиться в казці,

Жив веселий дід Хома

І баба Параска.

Біля хати у садку

Діти гомоніли.

Розважались малі.

І старі раділи.

Дід: Добрий день, любі малята. Я дуже задоволений, що мене запросили на вечорниці. А чи знаєте ви загадки? Ось послухайте:

У нашої бабусі

Сидить звір в кожусі.

Біля пічки гріється.

Без водички миється?

Баба: А мою загадку відгадаєте?

По дорозі цуцик біг.

Скільки цуцик має ніг?

Почали усі лічити,

Десять вийшло у Микити.

Так чи не так?

Дід: А прислів'я українські знаєте? Розкажіть, а ми послухаємо:

Друга — шукай, знайдеш — тримай.

Не сиди на печі — будеш їсти калачі.

Баба: А де ж мої гуси? Десь були на лузі, а тепер не бачу їх.

Виходять гуси. Інсценізація пісні "Веселі гуси".

Дід: А забавлянки які я знаю! Послухайте:

Ходить квочка біля кілочка,

Водить діток-одноліток.

Печу, печу хлібчик

Діткам на обідчик.

Більшому — більший,

Меншому — менший,

Шур у піч.

Інсценізація пісні "Ой ходила дівчина".

Ведуча: Основоположником української літературної мови є Тарас Шевченко. Ось його портрет. У народі його називають батьком і Кобзарем. Пам'ять про нього жива. Послухайте його вірші: "Зацвіла в долині", "Зоре моя вечірняя" (*декламують діти*)

Дитяча пісенька-забавлянка: "Іде дід, дід, дід".

Ведуча: Жартівлива сценка: "Грицю, Грицю, до роботи!" Подивіться, як танцюють діти запальні українські народні танці. Виконується "Український гопак". А зараз ми пограємо з гостями.

(*Пісня-гра "Василію", вірш "Україна", сюжетний танок "Біля криниці", інсценізація пісні "Два півники"*).

Парубок: (*Звертається до господині*): Бабо Палажко, а що у вас в макітрі? Чи не варенички? Я так люблю їх...

Пісня "Ой, мій миленький вареничків хоче . Господиня частує всіх гостей варениками та пампушками.

Ведуча: Скільки б не співали, та кінчати час, Кращі побажання ви прийміть від нас. Хай у вас і в нас все буде гаразд, Щоб ви і ми щасливо жили.

Ведуча (*читає прислів'я і загадує загадки*):

Грудень рік кінчає, зиму починає.

Зимою сонце світить, та не гріє.

Січень — року початок, зими — середина.

Літо збирає, а зима поїдає.

Багато снігу — багато хліба.

Загадки

Білі мухи налетіли —

Все подвір'я стало білим

Не злічити білих мух,

Що летять, неначе пух. (*Сніжинки*)

Білий, як сорочечка.

Пухнастий, як квочка. *(Сніг)*

В снях сидить дівиця

Білокоса, білолиця. *(Зима)*

Хто малюнок на вікні намалював мені? *(Мороз)*

Консультації для батьків

«Українська родинна педагогіка : минуле й сьогодення»

В Україні батьківська, родинна педагогіка є серцевиною народної виховної практики. Це перевірений часом досвід національного виховання дітей в колі найближчих по крові й духу людей. Родина — природний осередок найглибших людських почуттів: тут народжуються і поглиблюються любов до матері і батька, бабусі і дідуся, роду і народу пошана до рідної мови, історії, культури.

В народі все відбувається природно просто: з перших годин появи дитини на світ, з перших місяців і років її життя батьки, родичі, всі, хто поряд, ставляться до неї лагідно й ніжно, щиросерде й чуйно, і в дитячому серці зароджуються, вкорінюються відповідні моральні почуття — любов до людей, милосердя, доброта тощо, що є сутністю вихованої людини.

Наше суспільство здавна визнає очевидну істину: батьки — головні природні вихователі дитини, й найбільший виховний вплив на неї мають створений ними порядок, спосіб життя родини, всіх її членів. Історія людського суспільства поклала на батьків головну відповідальність за виховання своїх дітей, за організацію життя родини, "коронувавши" їх як найперших і незамінних навчителів у житті кожної дитини. Про силу

виховного впливу батьків красномовно свідчать українські народні прислів'я та приказки; *"Які мама й татко, таке й дитячко"*, *"Який куц, така й хворостина, який батько, така й дитина"*, *"Яка мама — така сама"*, *"Не навчив батько - не навчить і дядько"*, *"Хороші діти - то честь батька й матері"*.

В усі часи зневажали тих, хто не виконує покладених природою батьківських обов'язків. Народна педагогіка й сьогодні застерігає від помилок у родинному вихованні. Вони виникають унаслідок нехтування батьком і матір'ю своїми обов'язками, підміни справжнього виховання лише піклуванням про благополуччя дітей через відсутність єдиних виховних вимог, надмірну суворість чи хибне потурання дитячим забаганкам. Без глибокої, самовідданої й розумної любові до дітей не може бути повноцінного сімейного виховання. По-справжньому люблять своїх дітей ті батьки, які ніжність не доводять до розпещеності, турботу — до потурання примхам, а вимогливість поєднують із повагою до особистості дитини.

Постулатом народної педагогіки є велике значення батьківського авторитету в родинному вихованні. Цей принцип актуальний і сьогодні: то більш авторитетні батьки для дитини, то сильніше вони впливають на формування її поведінки. Сучасні діти поважають батька й матір вимогливих і справедливих, чуйних і уважних до їхніх потреб та запитів, тактовних і стриманих, ініціативних в організації різних корисних справ.

В українців завжди схвалювалася багатодітність: *"Один син — не син, два сини — півсина, три сини — ото тільки син"*, *"У кого дочок сім, то й щастя всім"*, *"Сім синів годую — всім щастя готую"*. Причому вихованню дітей велику увагу приділяють і мати, і батько, справедливо вважаючи що діти — майбутні батьки й матері, вони теж будуть вихователями своїх дітей: *"Наші діти — це наша старість"*. Справді, правильне виховання — то наша щаслива старість, а погане виховання — наше майбутнє горе, наші сльози, наша провина перед іншими людьми, перед усією країною.

Ідеалом у народі була повна сім'я, чоловік, жінка, діти. Великий дар природи — продовжити себе й повторити у своїх нащадках. Про щастя мати дітей ідеться у низці українських прислів'їв та приказок: *"Малі діточки, як ясні зірочки : і світять, і радують у темну ніченьку"*, *"Діти, як рожеві квіти"*, *"Де діти, там радість"*, *"Без гілок — не дерево, без дітей — не сім'я"*, *"Діти — окраса дому"*, *"Діти — основне життя"*.

Слід наголосити, що з-поміж виховних методів народна педагогіка виділяє ті, які формують суспільну поведінку дитини, той уклад її життя та діяльності, що сприяє нагромадженню відповідного практичного

досвіду. Ці методи діють і в сучасній родині. Так, наприклад, вправи і напучування мають різні форми; це можуть бути цікава розповідь про якийсь повчальний факт із життя людей, мудра порада, показ, тренування, нагадування, афоризм (*"Не будь на людях примітним, а будь удома привітним."*) *"У гостині останнім починай їсти, а першим переставай"*), заповідь (*"Не кради"*, *"Шануй старших"*, *"Шануй батька і матір"*, *"Найкращий контроль — власна совість"*). Виконання доручень та обов'язків змалку дисциплінує дитину, формує почуття відповідальності, вчить раціонально використовувати час, збуджує ініціативу, гартує характер і виробляє вольові якості, вчить долати труднощі й доводити розпочату справу до кінця (*"Кінець діло хвалить"*)

Дотримання правильного режиму праці та відпочинку дитини народна педагогіка,) розглядає як один із дійових методів виховання. Оскільки провідний вид діяльності дошкільника — гра, спрямована на практичне пізнання навколишніх предметів і явищ через відтворення дій та взаємин Дорослих, то й у народі кажуть : *"Де гра, там і радість"*. Переоцінити значення гри в житті дитини важко, а уявити дитинство без гри неможливо.

"Яка дитина в грі, така з багатьох поглядів вона буде в роботі, коли виросте", — зазначав А. Макаренко,

Народна педагогіка не раз наголошує на виховній силі слова: *"Вола в'яжуть мотузкою, а людину словами"* *"Як слово не допоможе, то й кий не дошкулить"*, у формуванні суспільної свідомості значущі такі методи як розповідь, бесіда, роз'яснення, настанова, інформування, порада, дискусія.

У практиці народного виховання виробилася розгалужена система різноманітним методів-стимулів: педагогічна вимога, суспільна думка, орієнтація на очікувану радість, змагання, напучування, заборона, застереження, навіювання, заохочення, покарання.

Авторитет і сила громадської думки стверджуються в українському фольклорі: *"Хто дітям потає, той сам плаче"* *"Хоч ганьба очі не виїсть, але не дає між люди показатися"*, *"Стид, хоч і не дим, та очі виїсть"*.

Найпоширенішими із заохочень є схвалення доброго вчинку дитини, похвала, подяка, нагорода, лагідний погляд, усмішка;

До покарання вдавалися лише для того, щоб викликати у винуватця неприємні переживання, гіркоту провини й сором за поганий вчинок, каяття і бажання більше ніколи не повторювати його. Найчастіше практикувалися такі види покарань як зауваження, осуд.

Народна педагогіка не визнає покарань, які принижують людську гідність дитини, шкодять її здоров'ю. Застосовувати покарання слід

помірковано, лише в разі конечної потреби в розумних межах. Карати має право лише людина мудра і авторитетна (*Краще догана розумного, ніж похвала дурного*) Не можна карати за підозрою чи в стані різкого збудження й гніву (*«Злість - погана порадиця», «Перед тим, як карати, полічи до ста»*) Справжнє покарання завжди справедливе й сприймається дитиною як заслужений засіб впливу на неї.

У народній виховній практиці заохочення та покарання розглядаються як дуже делікатні й вибіркові виховні методи. Заохочувати слід із дотриманням високої вимогливості, а карати — з виявом поваги до особистості. Захвалювання шкідливе *"Перехвалене - як недосолене"*. Невмілі й часті покарання та докори калічать дитячу душу: *«Як будеш часто називати людину свинею, то вона захрюкає», "Не вчи дитину штурханцями, а хорошими слівцями", "Учи дітей не страшкою, а ласкою"*.

"Хто б'є дитину, той не виховає добру людину", "Жорстокість породжує тупість і дурість".

Пріоритетним у народі спілкування про здоров'я та фізичний розвиток дошкільняти (*«Немає щастя без здоров'я»*) З цього, власне, й розпочинається виховання в родині. Піднесення рівня фізичного розвитку поліпшує розумову діяльність дитини (*В здоровому тілі - здоровий дух*) працездатність (*«Щоб працювати, треба силу мати»*).

Правилом гарної поведінки вважається, коли зустрічаються друзі, родичі, приятелі, знайомі, запитувати одне одного про стан здоров'я кривних.

Особливо чітко простежується зв'язок фізичного виховання з трудовим. Родинна педагогіка високо підносить значення фізичного розвитку, тому що він створює добрі передумови для повноцінної й активної трудової діяльності.

За приписами народної педагогіки, що більше дитина рухається, то краще вона росте й розвивається (*«Як дитина бігає і грається, то їй здоров'я усміхається»*). Найпоширенішим, найдійовішим та ще й загальнодоступним засобом фізичного виховання дітей є оздоровча сила природи — сонячне проміння, чисте повітря та вода, За народною оцінкою, праця — першооснова життя суспільства, головний засіб створення матеріальної і духовної культури (*«Праця людину годує, а лінь марнує»*) Правильно організована праця забезпечує фізичний, розумовий і моральний розвиток особистості (*«Щоб людиною стати, треба гарно працювати»*) відвертає від поганих думок і вчинків. З давніх-давен вважалося, що навіть у найбільшому горі очищає і зцілює душу, повертає до життя саме праця. Недарма кажуть: *«Праця в горі втішає» Нарол*

застерігає: якщо хочеш мати в своїй сім'ї виродка, дай синові чи доньці все, що вони хочуть, і позбав їх можливості працювати неробство неодмінно призводить до лиха («Від неробства до злочину один крок») Вважається, що найкращою спадщиною, яку залишає кожна людина, є її справи., Про велику увагу до результатів праці свідчить культ хліба у світогляді українців. Хліб увійшов у життя нашого народу як головний результат людської праці й основний продукт харчування. Він поціновується понад усе: *«Без хліба - не до обіду», «Хліб - батько, вода - мати», «Коли є хліба край - то й під вербою рай»*. Хліб в усі часи бережуть як святиню, і Дітей вчать з повагою ставитись до хліба, до зерна як символу людського Добробуту та трудової доблесті. Шанобливе ставлення до хліба в сучасній Українській родині також прищеплюється повсякчас.

Велике значення приділяється формуванню в дитини моральних оцінок з позицій добра, справедливості. Народні поняття української моралі — це порядна, шляхетна, добродісна, гідна, людяна, доброзичлива людина.

Палка любов до Вітчизни, мужність у боротьбі за її щастя, повага до інших народів — одна з основних заповідей народної моралі, Українська педагогіка прищеплює дітям ці чудові риси змалку через найзрозуміліше - любов до матері і домівки, до рідного краю, де дитина народилася, росте й мужніє: *«Як матір покинеш той сам загинеш», "Грудка рідної землі дорожча від пуда золота»*

Практика родинного виховання будується так, щоб застерегти дитину від морального лицемірства, привчити її до моральної стійкості, запобігти порушенням норм поведінки не лише в присутності батьків, а й наодинці, тобто бути чесним перед самим собою, принциповим і твердим у самооцінці, у взаєминах з іншими, непримиренним до чужих і до власних недоліків та слабостей.

Українські народні прислів'я та приказки застерігають сучасну людину від серйозних моральних вад — підступності, нещирості, хитрування (*«Не копай іншому яму, бо сам упадеш», «Хитроцями довго не проживеш», «Ледачий двічі ходить, скупий двічі платить»*) При визначенні моральних рамок народна педагогіка заглиблюється у внутрішній світ людини, апелюючи до її честі, совісті, сорому (*"Бережи честь змолоду» «Чесному всюди честь, хоч і під лавою», «Честь для честі шлях прокладає»*).

Надаючи великого значення дисципліні, народна педагогіка водночас наголошує, що дисципліна в родині забезпечується не погрозами та бійкою, а родинною атмосферою, спільним порядкуванням (*"Дисципліна*

міцніє не бійкою, а родинною спілкою").

Моральне виховання дошкільнят — річ тонка й складна. Тут немає місця фальші, непослідовності, сюсюканню, нещирості у взаєминах між батьками й дітьми. Народні приписи нещадні до "ножиць" у вихованні, тобто розходжень між словами і вчинками дорослих. Дитина не народжується моральною чи аморальною. Вона поступово стає такою залежно від того, в якому середовищі живе і яке дістає виховання. Ось ту батьківський приклад-велика сила у формуванні її моральності.

Педагогіка нашого народу вчить, що кожна людина має бути розумною: (*"На те й голова, щоб у ній розум був", "Голова не на те, щоб тільки кашкет носити", "Голова без розуму, як ліхтарня без свічки"*), бо *"Знання та розум — скарб людини", "Розумний всякому лад дає", а «Без розуму ні сокирою рубати, ні мочала в'язати», «Людина без розуму . як сніп без перевесла».* як сніп без перевесла". Але рівень розумової підготовки людини залежить насамперед від розумовою виховання: *"Мудрою людину робить виховання"*. Розумове виховання в родині сприяє формуванню готовності дитини до шкільного навчання, що виявляється в бажанні вчитися, у здатності свідомо регулювати свою поведінку, в певному рівні розумової працездатності та розвиткові пізнавальних інтересів, У практиці розумового виховання сучасних дітей.

XXI сторіччя — важливу роль відіграє використання фольклору (Пісень, загадок, переказів, легенд, байок, частівок, прислів'їв, приказок тощо). Чільне місце посідає казка, яка вводить дитину в навколишній світ, активізує її мислення. Казка вчить логічно й послідовно викладати думку (*"Гарна пісня ладом, а казка — складом", "Казка від початку починається, до кінця читається, всередині не перебивається"*). Розумове виховання передбачає також залучення дитини до занять малюванням, аплікацією, музикою, ритмікою, до найпростішої трудової діяльності, спілкування з однолітками. Батькам належить цікавитися тим, що вона вивчає, чого вже навчилася, У разі якихось труднощів слід підтримати і використавши народну мудрість: *«Не кажи не вмю, а кажи навчусь»*, *«Не святи горшки ліплять»*, тощо. Успішність розумового виховання дитини залежить від кола інтересів батьків, їхнього світогляду, від характеру спілкування з нею.

Сім'я—найменший осередок народу, нації. Кожна сучасна родина має дотримуватися заповідей батьків і дідів :берегти рідну мову, вивчати історію народу, розвивати національне мистецтво, жити за приписами народної моралі, краси.

Основу відродженню багатючих традицій української родинно-побутової культури складають глибока й всепереможна материнська та

батьківська любов до дітей, шанобливе ставлення до бабусь і дідусів, до інших родичів, приязність до рідної домівки, її краси й затишку, дбайливе ставлення до природи, повага до людей інших національностей.

Батьківські посиденьки "Колискова мого дитинства"

Чи можна вирости з дитинства?

Я думаю, що чим далі минають літа і сивіє волосся, тим ближчими до нас стають дитячі роки, як блакитно-золотавий світанок віку. І немає на світі чарівнішої казки, як дитинство, яке вертається до нас із-за синіх морів, високих гір, з тридев'ятого царства і кришталевих палаців. Бо якщо є на землі рай, то він там, де ми ще маленькі, мов янголята, а на руках нас носять мама і тато. І нам вічно буде снитися колиска, в якій мати виколихала наше життя. Нам світитимуть соняшники і пахнутимуть сіном зоряні ночі. Клепатимуть косу лелеки і шумітиме у вечірній тиші .Случ.

*Коли м м'який, ласкавий, тихий вечір
Лягає спати у траву шовкову,
Сон ніжний землю обійма за плечі,
Тоді я чую мами колискову.*

Сьогодні у нас мова про святиню : мамину пісню, адже колискова - це пісня материнської душі і безмежної любові, ласки й неповторної ніжності. А тому в ній так тісно переплетено радість і біль, тривога і надія.

Колискова пісня! Лагідний мамин спів засіває дитячу душу любов'ю до людей, до природи, до всього живого. Під спів маминої пісні

виростають поети, композитори, хлібороби, захисники рідної землі, просто люди. А зараз всі згадаймо немовлятко, котре посліпує оченятами, світлими і довірливими, на які під мелодію пісні напливає, мов вечірній туман, дрімота.

Колискова пісня! Скільки їх створив народний геній. Це особливий фольклорний жанр, позначений високим поетичним світосприйняттям, глибиною мелодійного звучання, багатством образів! Вслухаюся в поетичні образи колискових і уявляю немовлятко ... Дрімота-сон ходить біля вікон, заглядає у шибки, а там, на воротах, стоїть кіт у червоних чоботях...

А над усіма образами - величний образ жінки-матері, ніжне серце якої переповнене безмежною любов'ю до дитини .

*Ніч, наче мати, ласкава і тепла В кожному хатину до діток прийшла:
Спи, моя крихітко, люба дитинко, Місяць в віконце до нас зазира.*

Час прийшов спати, і ти на подушку Щічку, дитинко, клади. Завтра ми будемо, як всі, жартувати, А зараз вкладайся і спи.

Рідна наша домівка. Вона оспівана в піснях, оповита легендами, зігріта теплом материнської любові, яка передається з колисковою піснею. Багато доріг манить нас у житті, але слово, виспіване мамою в колисковій, повертає до рідного дому, якому не можна зрадити.

Споконвіку в народі існував звичай: колиску, що вийшла з ужитку, ніколи не викидали, берегли доти, доки люди жили в оселі. А робили колиски з клена, калини або ясеня, плели з лози, щоб діти були дужими та співучими. Мати благословляє дитини перший подих і першу її усмішку, перший крок і першу думку, першу радість і перший сум. Мати навчає дитину польоту щез колиски.

Мама... Закрий очі і прислухайся. І ти почувеш мамин голос. Він живе в тобі— такий знайомий, рідний. Його не сплутаєш ні з яким іншим. Навіть, коли стаємо дорослими, завжди пам'ятаємо мамин голос, мамині руки, мамині очі, мамині колискові.

За віконцем сон-дрімота

Зачиня свої ворота.

Тихо-тихо йде до хати,

Бо пора вже діткам спати.

Вже заснула сон-травичка,

У гайочку спить лисичка,

Під кущем дрімає зайчик,

Спи, мій любий, чеберяйчик.

На землю спадає тихій лагідний вечір. Непомітно вгамовує людські пристрасті, клопоти. Мати схиляється над колискою, над своєю

кровинкою. Вона співає пісню.

*Ходить сон коло хати,
Сивий сон волохатий.
В нього білі подушки,
Ковдрочка із вати.
Роздає смачні ріжки
Всім, хто буде спати.*

- Дорогі мами, коли ваші діти були маленькими, ви всі співали їм колискових, тож, будь ласка, пригадайте, що ви співали. Тепер послухайте, яку колискову знаю я:

*Казочка бродить навкруг твого ліжка,
Івасик-Телесик вже сон наганя,
Вдень притомились натруджені ніжки —
Ніч вороного сідлає коня. А-а-а-а.
Ніч вороного сідлає коня.
Місяць смикнув позолочені ніжки,
Шляхом чумацьким вже котить візок,
Скине тихенько тобі він на ліжко
А-а-а-а. Зоряну книжку цікавих казок.
Спи моя радість, засни, баю, баю.
Вклалась хмарки на далекій зорі.
Місяць тобі всі казки прочитає,
Нічка гуляє уже надворі.*

Якщо вам сподобалась ця колискова, давайте її розучимо. Дякуємо вам, мами, за перший скарб - пісні над колискою. За пісні, вмиті сльозами, які ви добували зі свого серця, які ви пронесли крізь усі свої літа і співайте їх нині чистим, красивим і молодим голосом. Дякуємо вам, мами! Бо з ними діти наші сильні. Бо з вашої пісні і любові вони прийшли у світ, бо пісня ваша була їхньою першою скрипкою. Доки співає мати-доти живемо ми на землі.

Гурткова робота

«Стежками рідного краю»

« Мій рідний край - моя земля моїх батьків»
(напрямки духовного та національного відродження)

1. Роде наш красний, роде наш прекрасний .

- мамина пісня
- наша пісня
- Це моя родина. Родинне дерево .
- Міцна сім'я - квітуче Березне.

Напрямки роботи : вивчення свого родоводу, походження прізвищ, імен, складання родовідного дерева, укладання сімейних альбомів, проведення родинних свят.

2. До джерел народних .

- Бабусяна світлиця
- Наша мова - солов'їна
- Звичаї нашого краю
- Зустріч з народними умільцями . •

Напрямки роботи : цикл занять у кімнаті - музеї ДНЗ з народознавства щодо ознайомлення з предметами вжитку, національним посудом, елементами українського одягу ; виставки дитячих малюнків та виробів декоративно - ужиткового мистецтва ; участь у проведенні народних свят та обрядів ; вивчення усної народної творчості (ігри, пісні, легенди, казки рідного краю) ; розширення уявлень про декоративно-ужиткове мистецтво рідного краю (вишивка, розпис, різьблення, гончарство, тощо) .

3. Моя маленька Батьківщина .

Дім в якому я живу .

Моя вулиця

Мій дитячий садок

Місто рідне - рідний дім

Напрямки роботи : екскурсії, подорожі, прогулянки, складання розповідей дітьми, виставки дитячих малюнків .

4. Мій рідний край - моя історія жива .

- Цікаве про Волинську землю
- Козацькими стежками
- Подорож у минуле рідного міста
- Символи України та рідного міста.

Напрямки роботи : тематичні заняття щодо ознайомлення з

державною та народною символікою ; екскурсії до краєзнавчого музею.

5 Кришталеві джерела

- Барви рідної землі
- Мандрівки в зелене царство
- Річка мого дитинства
- Квіти під моїм вікном

Напрямки роботи : спостереження за сезонними змінами в природі рідного краю, екскурсії; прогулянка - похід до парку, річки, на луг, відтворення обрядів та свят кожної пори року на місцевому матеріалі ; збір лікарських рослин разом з батьками ; гербарії, участь дітей та батьків в озелененні території ДНЗ, створення виставок квітів, тощо.

Проект програми

"Лабораторія народної медицини"

Вивчаючи у дошкільному закладі народну культуру та звичаї українського народу, не можна не познайомити дітей із народною медициною, і не показати, як багато засобів допомоги хворим можна взяти з рослинного світу.

Програма лабораторії народної медицини побудована з урахуванням вікових особливостей і пізнавальних можливостей дітей старшого віку. Вона ґрунтується на розширенні можливостей базової програми навчання та виховання у дошкільному закладі з урахуванням традицій народного виховання.

МЕТОДИКА ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

Гурткова робота в дошкільному навчальному закладі набуває дедалі більшої популярності, стаючи невід'ємною частиною освітнього процесу. У цій формі роботи вбачається ще один ефективний шлях розвитку творчої та науково спрямованої особистості.

Важливо під час роботи гуртка не копіювати суто навчальні за змістом і за методикою проведення заняття. Не можна залучати усіх дітей без урахування їхніх реальних бажань, нахилів, уподобань.

Для досягнення розвивально-виховної мети роботу гуртка слід розпочинати за належних умов і реальної потреби

Гурток у ДНЗ є самостійною додатковою організаційною формою освітнього процесу. Його мета - задовольняти потребу й цікавість дитини до певного виду діяльності, розвивати її природні здатності, загальні та спеціальні здібності, своєчасно виявляти обдарованість дітей,

Оптимальна наповнюваність гурткової групи - 10 -12 дітей на одному занятті.

При створенні гуртка слід враховувати кілька чинників:

- інтереси та хист самих вихованців, чиї вподобання вивчають батьки, педагоги під час щоденних спостережень за дітьми на заняттях, у самостійній діяльності, в іграх тощо;
- замовлення батьків, які виявляються завдяки анкетуванню, усному опитуванню, в бесідах;
- наявність матеріальних умов для організації результативної роботи (спеціальних приміщень, матеріалів, обладнання, інвентарю).

До керівництва гурткової роботи доцільно залучати також батьків дітей інших дорослих членів родин. Але важливо виявити їхній хист до

співання з дітьми, інтерес та схильність педагогічної діяльності та допомогти підготовці гурткових занять, заохочувати їхній ентузіазм.

Робота гуртка будується за авторською програмою, складеною на основі власного доробку та запозиченого досвіду інноваційної педагогічної діяльності. Така робоча програма має узгоджуватися освітньою програмою, за якою працює ДНЗ. При цьому керівник гуртка не повинен її копіювати, а навпаки може у поставлених завданнях і змісті перевищувати рівень стандарту в межах обізнаності дітей.

Послугуючись робочою програмою, керівник гуртка складає перспективний та календарний плани гурткової діяльності.

Перспективний план (сітка гурткових занять) розробляється на місяць або на квартал, у ньому зазначаються дата проведення, тематика й основна мета занять.

Календарно-тематичний план містить розробки занять на 2-4 тижні (з урахуванням 1 заняття щотижня). Зазначаються тема, програмові завдання, обладнання, матеріал, атрибути та (схематично) хід кожного заняття.

Найдоцільніше планувати проведення гурткової роботи у другій половині дня - у час, відведений для ігор та самостійної діяльності дітей.

Тривалість гурткових занять має відповідати віковій дітей і не перевищувати встановлених норм для навчальних занять.

ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ РОБОТИ ЛАБОРАТОРІЇ НАРОДНОЇ МЕДИЦИНИ

Мета даної програми - ознайомити інтересу до історії краю, звичаїв та культури-дітей старшого віку з одним із видів української культури - народною медициною. Дати елементарні знання про цілющі властивості лікарських рослин, виготовлення з них ліків. Формувати вміння практично використовувати здобуті знання, сприяти розвитку пошуково-дослідницької роботи; логічного мислення. Збагачувати пам'ять, чуттєвий досвід дитини. Створити добрі умови для соціальної адаптації та емоційного комфорту дитини

Основні завдання, реалізація яких передбачена шляхом використання додаткових знань у пошуково-дослідницькій діяльності, спрямовані на виникнення інтересу до історії краю . звичаїв та культури українського народу, розвитку пізнавальної активності. Одним із головних завдань, визначених програмою, є ознайомлення з культурою народної медицини.

Робота лабораторії складається з 4-х блоків:

1. Диво-овочі;
2. Цілющі кущі;

3. Чудові трави;
4. Ліки на підвіконні.

Лабораторні роботи з пошуково-дослідницької діяльності проводяться через тиждень (1; 3 тиждень місяця). На інших заняттях у лабораторії (2; 4 тиждень) діти вчаться використовувати закріплювати вже набуті знання: готують салати здоров'я, каші, напої соки та пригощають усіх друзів.

Завідувачем лабораторії став один із героїв української народної казки «Котигорошко».

Хоч я виріс з горошини,
Став для мами гарним сином
Бився з змієм булавою,
Врятував брат/в з сестрою
Бо сміливий я хлопчина,
Захистив свою родину.

Це саме його мати народила після того, як з'їла горошок. Тож навіть по казці ми бачимо, що ще в давні часи люди використовували нетрадиційну народну медицину. Але ж так як Котигорошко живе у казці, то можна спілкуватися з ним за телефоном та проводити телемости, на яких герой запитує дітей про те, що вони нового дізналися під час роботи гуртка.

Дітям на закріплення теми надаються ігрові ситуації та практичні завдання. Використовуючи народний фольклор - прислів'я про здоров'я, діти більше розуміють культуру рідного краю.

ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Роботу з батьками можна розпочати з проведення на початку навчального року батьківських зборів.

Тема зборів. Розвиток пізнавальних інтересів дошкільнят у процесі ознайомлення їх із народною медициною.

План підготовки до проведення зборів.

1. Індивідуальні бесіди з батьками з метою вивчення знань батьків про народні засоби лікування.
2. Оформлення стенду. «Ліки довкола нас»,
3. Проведення «Дня відкритих дверей».
4. Ознайомлення батьків з планом роботи лабораторії народної медицини. Щоб батьки могли продовжити вдома роботу, розпочату з дітьми в садку, після кожного заняття у лабораторії можна запропонувати для них у батьківському куточку різноманітні завдання і поради.

Щоб поживати й урізноманітнити пропонований матеріал, можна ввести знайомого казкового героя, наприклад - Котигорошка (улюбленого

персонажа дітей з української народної казки). Котигорошко став завідувачем лабораторії народної медицини і символом однієї зі сторінок «Куточка для батьків», Він приносить різноманітні домашні завдання. Завдання час від часу змінюються.

Домашні завдання «Куточок для батьків»

З чого вийде корисний сік: з огірка, яблука, помідора, моркви? Спробуйте перевірити.

Знайдіть знайомі лікарські рослини на вулиці. Як вони називаються? Чи можна збирати лікарські рослини біля дороги? Чому? Зробіть разом із дітьми салат із капусти.

Батьки повинні з повагою відноситися до нового захоплення дитини. Обов'язково треба їх познайомити з порадами для батьків Террі Мелу, автора книги «Монтессорі і ваша дитина»:

Ніколи не підганяйте і не підштовхуйте вашу дитину. Ритм життя її відрізняється від вашого, він повільніший.

Дитина вчиться лише на своєму власному досвіді. Для дорослого важливим є результат дії, а для дитини - її процес. Не припиняйте раптово будь-яку роботу вашого сина чи доньки.

Вашій дитині потрібна свобода для здобуття власного досвіду.

Шанс на успіх, постійна підтримка і розуміння з боку дорослого потрібні кожній дитині.

Пам'ятайте, що гаслом Монтессорі - педагогіки - були слова: «Допоможи мені це зробити самому».

Після бесід, анкетування з батьками на тему: « Як я лікую свою дитину», можна зробити висновки, що лікування дітей проходить переважно за бабусиними рецептами, то ж можна провести експериментальні батьківські збори для бабусь. На цих зборах бабусі залюбки діляться рецептами лікування та профілактики хвороб, дають цікаві поради до рецептів народної кухні. Можна запропонувати допомогти заготовлювати влітку лікарські рослини.

Орієнтовна тематика різних форм роботи з батьками

Дискусії

1. Що дає народна медицина?
2. Взаємозв'язок людини з природою.
3. Нетрадиційна медицина.

Лекторій

1. Екологія навколо нас.
2. Здоровий спосіб життя.

«Круглий стіл»

1. Народна кухня здоров'я.

2. Здоров'я дитини в наших руках.

Консультація

1. Апетит і корисні продукти.

2. Профілактика простудних захворювань народними методами.

3. Чим корисний мед.

4. Цілющі напої.

Бесіди

1. Нетрадиційна медицина: «за» чи «проти».

2. Простудні захворювання.

3. Сокотерапія.

4. Увага - отруйні рослини! Допомога в разі отруєння.

5. Корисні для дитини — ваші друзі вітаміни.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН РОБОТИ ЛАБОРАТОРІЇ НАРОДНОЇ МЕДИЦИНИ НА РІК

Назва блоку	Дата проведення	Тематика	Основна мета
I блок «Диво- овочі»	Вересень-жовтень	1. Гарбуз 2. Буряк 3. Редька 4. Цибуля	Ознайомити дітей із лікувальними властивостями гарбуза. Ознайомити зі способом виготовлення крапель у ніс. Ознайомити дітей зі способом отримання ліків із редьки та меду. Закріпити знання про цілющі властивості овочів та виготовлення ліків із цибулі.

II блок «Цілющі кущі»	Листопад-грудень	1 .Калина 2.Малина 3.Шипшина 4. Бузина	Практично використовувати набуті знання у виготовленні ліків. Ознайомити із способом виготовлення лікувального варення. Знайомити з цілющими властивостями шипшини. Вчити виготовляти ліки з квітів бузини
III блок «Чудові трави»	Січень-лютий	1 .Ромашка 2.Кріп запашний 3.Кульбаба 4.Подорожник	Познайомити дітей із виготовленням ліків із ромашки. Вчити використовувати рослину у лікарських цілях. Ознайомити зі способом виготовлення ліків із лікувальною та профілактичною метою. Дати знання про цілющі властивості подорожника
IV блок «Ліки у горщиках»	Березень-квітень	I.Алое 2.Каланхое 3.Герань 4.Нова рослина	Ознайомити з виготовленням ліків з алое. Вчити виготовляти краплі для носа. Виготовлення лосьйону з герані. Познайомити дітей із новою кімнатною лікарською рослиною?

ПОПЕРЕДНЯ РОБОТА

I - блок « Диво овочі»

Програмний зміст. Познайомити дітей із різними видами овочів, різноманіттям їхніх форм, кольору, смакових якостей; із традиціями,

звичаями, пов'язаними з овочами, викликати бажання вирощувати та готувати овочі; розвивати пізнавальні здібності дітей.

Реалізація теми «Диво-овочі» в різних розділах програми, як попередня робота до лабораторії народної медицини

Розділ програми	Тема занять 1*
<i>Дитина і навколишній світ</i>	1. Екскурсія на город. 2. Знайомство з дільничним лікарем. 3. Овочі. Д/Г «Описування овочів». 4. Овочі-обереги.
<i>Рідна природа</i>	1. Збирання овочів на городі. 2. Навіщо нам вітаміни? Д/Г «Знайди овочі, які «дростуть в Україні». 3. Мандрівка пана Гарбуза.
<i>Мовленнєве спілкування</i>	1. Збагачення словника словами: овочі, буряк, цибуля, редька, гарбуз. 2. Маленькі оповідачі: «Корисні овочі», «Пан Гарбуз». 3. Д/Г «Продовж слово», «Хто більше назве овочів».
<i>Математика</i>	1. Д/Г «Ходить гарбуз по городу». Лічба усіх героїв.
<i>Малювання</i>	1. Гарбузовий будиночок для мишенят. 2. Бурячок.
<i>Аплікація</i>	1. Закриємо овочі у банку

II блок: «Цілющі кущі»

Програмний зміст. Розкрити цілющі якості кущових рослин; познайомити дітей зі звичаями та обрядами, пов'язаними з кущовими рослинами: калина, малина, шипшина, чорна бузина. Формувати здатність до сприйняття пізнавальних знань та естетичного сприйняття, Розвивати зацікавленість природою рідного краю; виховувати бажання збирати і заготовлювали лікарські рослини.

Реалізація теми «Цілющі кущі» в різних розділах програми, як попередня робота до лабораторії народної медицини

Розділ програми	Тема занять
<i>Дитина і навколишній світ</i>	1. Калина червона. Екскурсія до лісу. 2. Бесіда на тему: «Шипшина». 3. Д/Г «Знайди корисні рослини»

<i>Рідна природа</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняння дерев і кущів. 2. Бабуся Олена варенням лікує. 3. Збирання плодів шипшини
<i>Мовленнєве спілкування</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маленькі оповідачі: «Калинова казка», «Ведмідь - малиновий ласунчик». 2. Бесіда на тему: «Без верби та калини - нема України», «Шипшина - сестра троянди». 3. Розповіді дітей «Бабусине варення»
<i>Художня література</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повір'я: «Калинонька». 2. Народна мудрість про цілющі рослини.
<i>Математика</i>	1. На які геометричні форми схожі ягоди калини, малини, шипшини, бузини
<i>Малювання</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гроно калини (нетрадиційним способом). 2. Солодка малина. 3. Квітка шипшини
<i>Аплікація</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Візерунок калини на скатертині. 2. Сорочка-вишиванка для Тарасика (рослинний орнамент)

III блок: «Чудові трави»

Програмний зміст. Ознайомити дітей із лікарськими травами рідного краю, викликати інтерес до давніх народних звичаїв лікування травами. Виховувати інтерес до народних традицій, бажання збирати та сушити лікарські рослини.

Реалізація теми «Чудові трави» в різних розділах програми, як попередня робота до лабораторії народної медицини

Розділ програми	Тема занять
<i>Дитина /навколишній світ</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знайомство з лікарськими травами рідного краю. 2. Бесіда про лікарські та отруйні рослини. 3. Розгляд гербарію лікарських трав «Ліки під ногами»

<i>Рідна природа. Валеологія</i>	1. У країні здоров'я. 2. Ромашкова лікарня. 3. Висівання кропу запашного, петрушки.
<i>Мовленнєве спілкування</i>	1. Описування кульбаби. 2. Д/Г «Ромашко, розкажи». 3. Жалюча кропива.
<i>Художня література</i>	1. Повір'я про лікарські т пави. 2. Загадки та вірші.
<i>Математика</i>	1. Лічба пелюсток ромашки
<i>Малювання</i>	1. Ромашки-сестрички. 2. Кульбабки - сонечка донечки.
<i>Ручна праця</i>	1. Виготовлення подушечок із лікарських трав

IV блок: «Ліки на підвіконні»

Програмний зміст. Розкрити знання дітей про лікарські кімнатні рослини: алое, каланхое, герань. Закріпити навички догляду за кімнатними рослинами. Викликати бажання розводити лікарські рослини.

Реалізація теми «Ліки на підвіконні» в різних розділах програми, як попередня робота до лабораторії народної медицини

Розділ програми	Тема занять
<i>Дитина і навколишній світ</i>	1. Знайомство з кімнатними лікарськими рослинами. 2. Д/Г «З якої рослини листочок».
<i>Рідна природа</i>	1. Розмноження кімнатних рослин. 2. Алое — помічник.
<i>Мовленнєве спілкування</i>	1. Маленькі оповідачі: «Рослинки-здоровинки» 2. Розповіді з власного досвіду: «Цілющі рослини на підвіконні вдома».
<i>Художня література</i>	1. Повір'я про лікарські рослини. 2. Загадки, вірші.
<i>Малювання</i>	1. Різнокольорова герань

ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ Лабораторна робота № 1 Тема. Гарбуз-помічник.

Інформація для вихователя. Гарбуз звичайний, або столовий. Із лікувальною метою використовують насіння і м'якуш плода. Гарбуз має кілька лікувальних властивостей. Гарбузове насіння застосовують при стьожкових глистах і бичачому, свинячому ціп'яках,

Крім насіння, в народі визнають за цілющий і м'якуш гарбуза.

М'якуш гарбуза, оскільки в ньому є багато цукру, каротину й вітамінів С, В₁ і В₂ та інших корисних для організму речовин, рекомендують вживати для поліпшення функціональної діяльності кишечника (при запорах) і як добрий сечогінний засіб. Найчастіше м'якуш гарбуза вживають у вигляді каші на пшоні, рисі та манних крупах із молоком і цукром - за смаком.

Мета. Ознайомити дітей із властивостями гарбуза, з його лікувальними якостями. Вчити добувати насіння з гарбузу та виготовлювати ліки. Формувати вміння практично використовувати здобуті знання; сприяти розвитку пізнавальних процесів, логічного мислення. Розширити словниковий запас, удосконалювати трудові навички.

Обладнання. Гарбуз, насіння з гарбуза, яке вже висушило на повітрі, ступка, вода, мед, склянка, лабораторний посуд.

Хід роботи

Ходить по городу,
Великого роду,
Ноги - мов лопати,
А сліду не знати.

(Гарбуз)

Сьогодні ми з вами дізнаємося, які ж ліки можна виготовити з гарбуза. Спочатку треба вимити гарбуз і розрізати його навпіл. Подивіться, що у нього в середині. Це насіння, воно дуже корисне. Гарбуз має кілька лікувальних властивостей. Гарбузове насіння застосовують при глистах. Крім насіння в народі визнають за цілющий і м'якуш («м'ясо») гарбуза.

М'якуш гарбуза, оскільки в ньому є багато цукру, вітамінів та інших корисних для організму речовин, рекомендують вживати для гарної роботи шлунку. Найчастіше м'якуш гарбуза вживають у вигляді каші на пшоні, рисі та манних крупах із молоком і цукром.

Зовнішньо сік із сирого м'якуша можна застосовувати при опіках та ранках.

Наслідок завжди буває добрий.

А для боротьби з глистами виготовлюють ліки з насіння гарбуза. Діти, а звідки беруться глисти? Згадайте правила особистої гігієни:

- Руки мийте перед їжею, після відвідування туалету, після будь-якого забруднення.
- Не рідше як 1 раз на день мийся у ванні.
- Часто міняй натільну білизну, через кожні 10 днів міняй постільну білизну.
- Слідкуй за нігтями на руках і ногах, тримай їх у чистоті.

Зараз ми будемо вчитися виготовляти ліки від глистів. Спочатку треба вибрати з гарбуза все насіння та просушити його. Поки насіння буде сушитись, ось візьміть уже висушене насіння, яке я підготувала раніше. Треба спочатку очистити від лушпайок (300 г), потім потерти його невеликими порціями в ступці, підливати потроху води, щоб вийшла рідина, схожа на молоко. До цієї рідини додають для смаку ложечку меду. Рідину злити у склянку. Ось і вийшли солоденькі ліки. Давайте їх спробуємо на смак.

Для хворих на глисти ці природні ліки потрібно пити зранку натщесерце. (Діти виконують все разом із вихователем).

Телеміст із Котигорошком

- Яка користь від гарбуза?
- Як збирати гарбузове насіння?
- Які ігри з гарбузом ви знаєте?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

1. Приготуйте гарбузову кашу для ляльки на обід.
2. Лисичка з'їла Колобка, а він був дуже брудний, бо котився по дорозі. У неї з'явилися глисти. Як лисиці допомогти?

З народної мудрості

- * Без здоров'я нема щастя.
- * Здоров'я людини - здоров'я країни.
- * Нехтувати здоров'ям - гріх.
- * Здоровому все здорово.
- * Здоров'я дорожче ніж багатство.

Лабораторна робота № 2

Тема. Бурячок-здоров'ячок

Інформація для вихователя. Буряк - дворічна рослина, всім відомий городній овоч. Це найважливіша технічна ура, з якої виробляють буряковий цукор.

Крім цукрових буряків, є ще су олові й кормові сорти.

В осінній ботвинні буряків багато каротину, що має велике значення для виготовлення провітаміну А, а в коренеплодах є вітамін С, тому буряк завжди є складовою частиною протицинготного бутерброду,

У народній медицині буряки використовують як простий засіб від

хронічної нежиті, для чого потертий коренеплід вкладають у вигляді маленьких тампонів у ніздрі на кілька хвилин.

Мета. Ознайомити дітей зі способом виготовлення крапель у ніс із буряка; розвивати пізнавальну діяльність, сприяти емоційному піднесенню, набувати вміння працювати разом, почуватися комфортно в колективі; формувати трудові навички: прибирання робочого місця, миття лабораторного посуду; виховувати інтерес до народної медицини.

Обладнання. Тертушка, марля, серветки, піпетки, лабораторний посуд, вода, буряк.

Хід роботи

Сьогодні зателефонував Котигорошко. Країні Казок сталася епідемія. Усі герої казки захворіли: і бабуся, і дідусь, і внучка, і Жучка, і кішка, і мишка. Героям якої казки нам треба допомогти?

Треба про здоров'я дбати

І хороших друзів мати,

Тоді всі проблеми враз

Подолає кожен з нас.

Відгадайте, з чого ми будемо виготовляти ліки? Ми цукрові, ми кормові, Є брати у нас столові. Ростимо ми всі рядками Люди звать нас ... (буряками).

У народній медицині буряки використовують як простий засіб від хронічної нежиті. Для цього спочатку треба взяти зварений буряк, почистити і нарізати його, потерти на тертушці. Під час роботи з тертушкою треба бути уважними та акуратними, щоб не врізати пальчика. Натертий буряк покласти у марлю і вижати у склянку сік, додати за допомогою піпетки кип'яченої води. Так ми з вами виготовили народні ліки від нежиті. То вже можна викликати Котигорошка. Телеміст із Котигорошком

- Як можна допомогти героям казки вилікувати нежить? Чи готує матуся вдома такі ліки?

- Які страви з буряка ви знаєте?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Вихователь.

Мишка, люба, що з тобою? Носик мокрий, вся тремтиш. Хусточку бери скоріш! Мишка.

В мене хусточки немає, Я вже цілий день чихаю! Все апчхи! Апчхи, апчхи!!! За які ото гріхи?

Вихователь.

Добре, дам тобі хустинку, І ходімо у хатинку.

- Діти, чим можна вилікувати мишку?

З народної мудрості

* Тримай голову в холоді, ноги в теплі - проживеш довгий вік на землі.

* Найбільше багатство - здоров'я.

* Без здоров'я нема щастя.

* Бережи одяг, доки новий, а здоров'я, доки малий.

* Веселий сміх - здоров'я.

Лабораторна робота №3

Тема. Чорна редька.

Мета. Закріпити знання дітей про цілющі властивості овочів. Ознайомити дітей зі способом отримання ліків із редьки та меду. Сприяти розвиткові пізнавальних процесів. Розширювати словниковий запас; удосконалювати трудові навички. Виховувати інтерес до природи.

Обладнання. Редька чорна, мед, клейонки, пластмасові ножі й ложечки, тарілочка, паперові серветки, бинт.

Хід роботи

Сьогодні зателефонував Котигорошко, знову потрібна допомога нашої лабораторії народної медицини. Згадайтеся, героям якої української народної казки ми будемо допомагати? Випав сніг на поріг, Кіт зліпив собі пиріг. Поки жарив, поки пік, Весь пиріг водою стік. Кіт не знав, що на пиріг Треба тісто, а не сніг. Так, це герої казки «Котик та півник». А зараз я вас навчу, як можна допомогти котику за допомогою ліків із чорної редьки. У народній медицині редьку досить часто вживають як проти простудний, сечогінний і такий, що збуджує апетит, засіб, її вживають при захворюваннях горла й легень. Редьку використовують і як витяжний засіб замість гірчичника (діє трохи слабше). Для цього треба розрізати редьку на кільця, покласти кільця на спину хворому й укрити теплою ковдрою.

А зараз будемо виготовляти сироп із редьки. У редьці просвердлимо або видовбати (але не до дна) місце й заповнити його медом, закрити шматочком редьки й поставити редьку в тепле місце на 4 години. Винайдену рідину налити у склянку. Вийшов дуже корисний сироп від кашлю та горла. Маленькі діти п'ють по 1 ч. ложці 3 рази на день.

Телеміст із Котигорошком

- Чим можна вилікувати котика?

- Як виготовити ліки з редьки?

- Хто придумав ці ліки?

- Можна їсти редьку?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Коза і семеро козенят (українська народна казка)

Жила у лісі коза і було у неї семеро козенят. Одного разу бігали козенята, гралися з холодною водою, попили водички, а на ранок пропав голосок у козенят, почався кашель. Що робити матусі козі? Де росте редька? Як приготувати ліки?

З народної мудрості

- * Ягоди, овочі, фрукти - корисні продукти.
- * Хвороба людину не красить.
- * Здоров'я маємо - не дбаємо, а втрачаємо - плачемо.
- * Гірким лічать, а солодким - калічать.
- * Хвороба з брудом у дружбі.

Лабораторна робота № 4

Тема. Цариця цибуля.

Мета. Закріпити знання дітей про цілющі властивості овочів, уміння використовувати їх при потребі. Ознайомити зі способом отримання ліків із цибулі. Сприяти емоційному піднесенню, бажанню працювати разом.

Розвивати дрібну моторику пальців рук, формувати трудові навички: прибирати робоче місце, вимити лабораторний посуд. Виховувати інтерес до народної медицини,

Обладнання: Лабораторний посуд, тертушка, клейонка піпетки, цибуля, яблука, мед.

Хід роботи

Пригадайте назви казок, герої яких проходили через всі випробування, долали всі перешкоди, щоб досягти своєї мети і принести користь людям («Кирило Кожум'яка», «Котигорошка», Іван- мужичий син»). Якими були герої цих казок? (Сильними, витривалими, розумними)

Так, усі герої були здоровими, ніхто з них не хворів, не скаржився на здоров'я. У народі кажуть: «Найбільше багатство - це здоров'я».

Герої казок завжди користувалися народними методами лікування. У кишенях кожного героя завжди була цибуля.

Народ каже: «Цибуля від семи недуг лікує». Відгадай:

Маленьке, кругленьке, а якщо зачепиш - плакати будеш. (Цибуля)

Має шкір сім, витискає сльози всім. (Цибуля)

У народній медицині цибулю вживають для оздоровлення та при ангіні й застуді. Цибуля поліпшує апетит, сприяє кращому засвоєнню їжі.

Зараз ми будемо вчитися робити ліки від застуди і запалення горла. При запаленнях горла і застуді треба вживати всередину кашку з тертої цибулі з тертими яблуками і медом.

Спочатку візьмемо тертушку і натremo цибулі, покладемо м'якоть у марлю і видавимо у склянку сік. Потім візьмемо яблуко і також натremo

на тертушці. Змішаємо за допомогою піпетки сік цибулі та м'якоть яблук. Ліки готові!

Вживати всередину кашку разом із медом 2-3 рази на день по 2-3 чайні ложечки.

А ще цибуля має проти глистову властивість — при гостриках. У таких випадках цибулю їдять натщесерце, іноді з оселедцем.

При грипі розкладають кусочки цибулі по кімнаті, щоб знищити мікроби.

Але ж передозування цибулі може завдати шкоди організмові. Час вже викликати Котигорошка.

Телеміст із Котигорошком

- Чим корисна цибуля?
- Чи можна її багато вживати?
- Що робити, якщо з'явилася застуда?
- Назвіть страви, у яких є цибуля.

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Жили дід та баба. Був у них маленький синочок, звали його Телесиком. Одного разу Телесик перекупався у річці і захворіло у нього горло. Лікаря не було.

Допоможітьвилікувати Телесика за допомогою цибулі.

З народної мудрості

- * Веселий сміх - здоров'я.
- * Поспівчував хворому - повернув йому половину здоров'я.
- * Здорова родина — здорова дитина,
- * Найкращі лікарі в світі — їжа, світло, повітря, рух і вода.
- * Овочі та фрукти — корисні продукти.

Лабораторна робота № 5

Тема. Червона калина.

Мета. Ознайомити дітей із цілющими властивостями калини. Вчити практично використовувати здобуті знання, сприяти розвиткові пізнавальних процесів. Розширювати словниковий запас. Виховувати любов до природи. **Обладнання.** Калинові ягоди, кип'ячена вода, мед, лабораторний посуд, Попередня робота. Читання віршів про калину, розгляд кетягів калини.

Хід роботи

Діти, Котигорошко продовжує з нами спілкуватися. Згадайте, які засоби від застуди ви знаєте? Які народні способи лікування вам розповіли батьки?

Сьогодні будемо допомагати Котигорошкові робити нові ліки.

Здогадайтеся з чого?

У вінку зеленолистім, У червоному намисті Видивляється у воду На свою чарівну вроду. (Калина) З лікувальною метою використовують її кору й ягоди. Дорослі п'ють відвар із калинової кори при простуді.

Сирі ягоди діють як проносний засіб. Свіжим соком із них видаляють прищі на обличчі. А ми зробимо зараз ліки від застуди.

Треба взяти свіжі ягоди, потовкти їх у ступці, додати ложку меду та ложку кип'яченої води. Все розмішати. Ліки від простуди готові! Калина весела, Калина червона, Люблю твої листя, Люблю твої грона.

Телеміст із Котигорошком

- Де росте калина?

- Чи можна вживати ягоди, не питаючи дозволу у дорослих?

- Кому матуся заварює чай із калини?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Жили собі кіт та півник. Одного разу пішов кіт на полювання, а до півника прибігла лисичка і запропонувала йому попити холодної водиці з криниці. Півник не витримав і напився водиці, зразу в нього пропав голос. Лисичка схопила півника і понесла його до себе до дому. Півник не зміг покликати котика на допомогу.

Як ви гадаєте, чому? Як допомогти півникові? Чим у лісі можнавилікувати півника? Закінчіть казку.

З народної мудрості

* Краще дихати свіжим повітрям, ніж пити ліки.

* Чисте повітря - ворог хвороб.

* Дорожчого від здоров'я нічого немає.

* Водичка, сонце, квіти в лузі - це твої найкращі друзі.

Лабораторна робота № 6

Тема. Колюча шипшина.

Мета. Продовжувати знайомити дітей із цілющою силою кущових рослин - шипшиною. Дати поняття, що у шипшини корисні квіти та плоди. Вчити виготовляти ліки. Розширювати словниковий запас. Виховувати працелюбність.

Обладнання. Квіти, пелюстки та плоди шипшини, цукор, лабораторний посуд.

Хід роботи

Подивіться, діти, які квіти мені подарував Котигорошко. Чи знаєте, як вони називаються?

Кучерявий кущ на кручі Має пазурі дряпучі. Хто по квіти потовпиться, Він за того ухопиться. Як дряпоне — ані руш! Відгадайте,

що за кущ.

(Шипшина)

- На які садові квіти схожа шипшина? А які плоди у неї?
- Роздивіться шипшину у розрізі. Чи можна їсти ягоди? Чому?
- Якщо заварити ягоди, їх можна застосовувати при проносах.

А зараз ми будемо виготовляти ліки від застуди із пелюсток шипшини - трояндовий мед.

Спочатку візьмемо пелюстки шипшини, поріжемо на шматочки. Візьмемо ложку цукру і змішаємо з пелюстками. Цю суміш треба поставити на сонячну сторону, щоб цукор розтанув. Згодом пелюстки перетворяться у трояндовий мед, який можна вживати при кашлі.

Телеміст із Котигорошком

- * На які квіти схожа шипшина?
- * Які хвороби лікують шипшиною?
- * Як приготувати шипшиновий мед?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Котигорошко

Вчора випав гарний сніг Я на вулицю побіг. Думав я, що сніг смачний, Солоденький, запашний... Спробував його на смак, Зрозумів , що це - не так.

Котигорошко наївся снігу і захворів. Якими ліками можна вилікувати застуду?

З народної мудрості

- * Чистота - запорука здоров'я.
- * Чиста вода - для хвороби біда.
- * Здоров'я - всьому голова.
- * Шкіра - дзеркало здоров'я.
- * Як про здоров'я дбаєш, так і маєш.

Лабораторна робота №7

Тема. Солодка малина.

Мета. Продовжувати знайомити дітей із лікарськими властивостями кущових рослин - малиною. Ознайомити зі способом виготовлення лікарського варення з малини. Розвивати пізнавальний інтерес до народної медицини. Розвивати словниковий запас.

Обладнання. Цукор, малина, лабораторний посуд.

Хід роботи

Діти, зателефонував Котигорошко, та він сьогодні розмовляє все загадками. Послухайте, з якою рослиною ми будемо працювати: А ця ягідка чарівна Нам потрібна неодмінно. В саду й в лісі виростає, Від

застуди оберігає, Вона дуже вітамінна, Називається... (малина).

У народній медицині використовують малину, яку вирощують у садках. Плоди її як потогінний засіб вживають при грипі, простуді. Зовнішньо відвар малини застосовують для полоскання при хворобах горла. Із сухого листа малини готують для примочок, а зі свіжого потовченого листа роблять мазь, яку застосовують від укусів комарів.

Малина

Я солодка, запашна,

Я малина лісова.

В мене ягідки червоні,

А зараз я покажу, як готують дуже корисний чай від застуди. Для цього потрібно взяти квіт та залити його окропом. (Дітям не можна готувати самостійно, бо можна обпектись.) Коли він настоїться, розлити по чашечках, додати ложку меду. Чай потрібно використовувати гарячим (1 ст. ложка квітів на склянку окропу, вживати 1/4 склянки 3—4 рази в день за 15 хвилин до їжі).

Телеміст із Котигорошком

- Від яких хвороб допомагає чорна бузина?

- Як виготовити лікарський напій?

- Які рос лини використовують від застуди?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Знайди лікарські рослини від застуди серед інших рослин.

З народної мудрості

* Хвороба людину не красить.

* Лінь гірша за хворобу.

* Хто праці не боїться того хвороба сторониться.

* Хворому і мед гіркий.

Лабораторна робота № 9

Тема. Лікарська ромашка.

Мета. Познайти дітей із лікарськими травами, які ростуть у нас під ногами. Вчити виготовляти ліки з ромашки. Розвивати увагу, дрібну моторику рук. Виховувати охайність під час роботи. Виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання. Квіти ромашки, окріп, лабораторний посуд.

Хід роботи

Котигорошко пропонує: Помандруйте в поле й гай -Трав і квітів там розмай. І у цьому розмаїтті Ви знайдете безліч ліків. Як зустрінуться вам, друзі, Запашні ромашки в лузі, Не забудьте їм вклонитись Й пелюсток росою вмитись. Сьогодні ми познайомимось із гарною квіткою -

ромашкою. Біленька корзинка, А дно золотисте, В корзинці рослинка Та сонечко чисте.

Як протизапальний засіб, ліки з ромашки корисні при простудах, запален

Смачні, солоденькі, Дуже люблять мене дорослі Й діточки маленькі. Хто малинку поїдає -Від простуди утікає.

Малина - гарний помічник. То ж ми будемо заготовлювати малину - робити малинове варення, яке можна буде додавати до чаю при застудах. Для цього візьмемо вимиті ягоди, 1 велику ложку, розтовчемо малину у ступці, додамо 2 ложки цукру і гарно розмішаємо з малиною.

Отримане варення зсипати у одну баночку, закрити кришкою. Таке варення може зберігатися цілу зиму.

Телеміст з Котигорошком

- Де росте лікарська малина?

- Як можна зберегти малину до зими?

- Які хвороби лікує малина?

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Герої казок вирішили заготовити листя малини на зиму, але вони не знають, яке у неї листя. Допоможи знайти серед різних листочків листя малини.

З народної мудрості

* Твоє здоров'я - у твоїх руках.

* Чиста вода - для хвороби біда.

* Здоровому все на здоров'я ведеться.

* Здоров'я не купиш,

* Хвороба людину не красить,

Лабораторна робота № 8

Тема. Чорна бузина.

Мета. Познайомити дітей із новою лікарською рослиною - чорною бузиною. Вчити виготовляти ліки з кущової рослини та вміло застосовувати при хворобах. Формувати трудові навички: прибирати робоче місце, мити посуд. Виховувати інтерес до народної медицини. Розвивати моторику рук. Розширити словниковий запас.

Обладнання. Квіти бузини, мед, гаряча вода, цукор, лабораторний посуд,

Хід роботи

Котигорошко зателефонував і розказав, що бачив дуже красивий кущ бузини. Подивіться на картину. На які квіти схожа чорна бузина? У народі цінують, насамперед, саме квіти »бузини — як протизапальний,

сечогінний і легкий проносний засіб. При сильних болях у животі відварюють молоде листя і розводять із медом (1ст. ложку меду на склянку відвару).

У народній медицині дуже часто використовують лікарську ромашку. Маленьких дітей купають у відварі з ромашки, а щоб було красиве волосся на голові - змивають волосся ромашковим відваром. Відваром полощуть горло, лікують болі у животі. Сьогодні ми з вами будемо робити відвар із ромашки для полоскання горла.

Спочатку беремо 1 ложку сушеної ромашки, треба її гарно потовкти, зсипати у запарник, залити окропом (робить вихователь). Настояємо і використовуємо відвар 3-4 рази на день.

Це дуже потрібно для профілактики застудних хвороб.

Телеміст із Котигорошком

- У яких казках розповідається про ромашку?

- Чим вона допомагає?

- Які хвороби лікує ромашка?

Ігрова ситуація Інценування вірша « Ромашкова лікарня»

Ромашка (просинається).

Хто до мене поспішає

І тривожно так гукає?

Сорока.

Знаю, серденько, ще рано,

Термінова телеграма!

Не барилась, поспішала...

Ромашка.

Це Мишкова пише мама:

«Полікуйте мого сина,

Бо об'ївся він малини!».

Сорока.

З ласунками так завжди

Раз у раз чекай біди!

Ромашка.

Я готова, побіжу,

Хворому допоможу

Не простий у мене цвіт,

Вилікую і живіт

З народної мудрості

* Здоровому все здорово.

* У кого болять кості, той не думає йти в гості.

* Як немає здоров'я й сили, то й цілий світ не милий.

* Поганому животу й пироги шкодять.

* На похиле дерево й кози скачуть.

Лабораторна робота № 10

Тема. Кріп запашний.

Мета. Продовжувати знайомити дітей із лікарськими травами. Дати уяву про лікарські властивості кропу запашного. Вчити виготовляти ліки. Розвивати уяву, дрібну моторику рук. Виховувати любов до природи.

Обладнання. Кріп запашний, насіння кропу, лабораторний посуд.

Попередня робота. Вирощування кропу на міні-городі у групі. Висушити кріп.

Хід роботи

До нас приходив Котигорошко, він дуже був здивований, що у нас росте кріп у групі. Він запропонував розказати дітям про цілющі властивості кропу.

У народній медицині кріп набув досить широкого застосування як збуджувальний, зміцнювальний і відхаркувальний засіб.

Ліки кропу вживають при метеоризмі та запорі.

У свіжому кропі дуже багато вітамінів.

Сьогодні ми з вами будемо робити порошок із кропу і кріпну олію.

Спочатку візьмемо висушений кріп і розітремо його у ступці. Потім зсиплемо у баночку. Так у нас вийшов порошок із кропу. Якщо додати цукру і з'їсти, запиваючи водою, можна позбутися болю у животі.

А ще проти болю у животі можна виготовити кріпну олію. Для цього треба взяти насіння з кропу і залити його звичайною соняшниковою олією: 2-3 краплі на цукор (смоктати 3 р. в день).

Телеміст із Котигорошком

- Для чого використовують кріп?

- Які хвороби можна ним вилікувати?

- Як готувати кріпну олію?

Практичне завдання Зірвати кріп на городі і засушити його.

З народної мудрості

* Здоров'я маємо - не дбаємо, а втративши - плачемо. *Як на душі, так і на тілі.

* Весела думка - половина здоров'я.

* Бережи одяг, доки новий, а здоров'я - доки молодий.

* Без здоров'я нема щастя .

Лабораторна робота № 11

Тема. Материнка.

Мета. Познайомити дітей із материнкою. Вчити виготовляти ліки від зубного болю. Виховувати інтерес до народної медицини.

Обладнання. Засушена трава материнка, олія соняшникова, лабораторний посуд.

Хід роботи

Ой, болить у мене зуб... Бо не хоче їсти сун?

- Діти, у когось болів зуб?
- Що потрібно зробити?
- А якщо немає поряд зубного лікаря?
- То ми зараз із вами зробимо ліки від зубного болю.

Є на світі травичка - материнка. А назвали її так, тому що вона з давніх-давен допомагала людям лікувати різні хвороби: кашель, простуду, головний біль, біль у животі, зубний біль. Отож вона, як матінка, все вилікує, тому і назва у неї така - материнка.

Щоб зробити ліки від зубного болю, потрібно взяти траву і порізати на дрібні шматочки. Потім узяти жменю травички і залити половиною літра соняшnikової олії, настояти протягом 8 годин, або до наступного дня, процідити і видавити. Так у нас з'явилася олія з материнки.

Щоб загасити біль у хворому зуб треба змочити шматочок вати у цій олії і покласти на хворий зуб. Біль вгамується. Але ж після цього обов'язково треба сходити до зубного лікаря.

А ще такою олією можна припинити гикавку. Для цього треба намазати горло зовні, вдихати аромат олії з материнки. Телеміст із Котигорошком

- Чому назвали траву материнка?
- Які хвороби вона лікує?
- Як можна припинити гикавку?
- Чи можна не ходити до лікаря, а лікувати хворі зуби травами?

Практичне завдання.

1. Знайдіть траву материнку серед інших трав. Чим вона відрізняється?

2. Опишіть зовнішній вигляд материнки.

Лабораторна робота № 12

Тема. Звіробій.

Мета. Продовжувати знайомити дітей із лікарськими травами. Дати знання про лікарські якості звіробою. Вчити виготовляти звіробійну олію. Розвивати увагу, дрібну моторику рук; словниковий запас. Виховувати самостійність та охайність.

Обладнання. Звіробій, соняшникова олія, лабораторний посуд.

Хід роботи

- Діти, телефонував Котигорошко. Казці потрібна наша допомога.

Там мавпочки ягід зелених наїлись, Животики, бачте, у них розболілись Стурбована дуже мавпочка-мати, Не знає, як діток своїх лікувати. Звіробою відваром їх слід напувати І будуть здорові тоді мавпенята. А чи знаєте, діти, що таке звіробій? Це дуже корисна лікарська рослина. З давніх-давен кажуть, що вона можевилікувати 99 хвороб: болі у спині, голові, горлі тощо. Тільки треба знати, як правильно нею користуватися.

Звіробій - багаторічна рослина, стебла високі, прямі та голі, відростають кожного року. Листки супротивні,

овальні або довгасті, з крапками, що просвічуються. Квіти жовті. Плід -коробочка з дрібним темно-бурим Треба взяти півсклянки листя й квіток насінням. Рослина має терпкий смак і ніжний своєрідний запах.

Вживають звіробій у вигляді настоянки або чаю, який збуджує апетит. (*Заварити чай із звіробою*).

Зовнішньо звіробій застосовують у вигляді розведеної настоянки для полоскання й знищення неприємного запаху з рота, для зміцнення ясен, а також як примочку при ранах та опіках. Дуже гарним засобом при опіках є звіробоєва олія. Звіробоєвою олією лікують рани, нариви й інші гнійні запалення та розпушення слизової оболонки. Таку олію можна приготувати й самим.

Треба взяти півсклянки листя й квіток звіробою, потовкти у ступці на порошок. Взяти склянку олії і залити порошок. Настоявати протягом трьох тижнів. Так у нас вийшла корисна олія.

А ми зараз поп'ємо наш апетитний чай зі звіробою.

Телеміст із Котигорошком

- Яким чином можна допомогти мавпенятам із казки?

- Які хвороби лікує звіробій?

- Для чого потрібно звіробоєві олія?

Практичне завдання Намалюйте мавпенят, яким допоміг звіробій.

Лабораторна робота № 13

Тема. Алое.

Мета. Познайомити дітей із лікарськими властивостями кімнатної рослини - алое. Вчити самостійно виготовляти з нього ліки. Сприяти розвиткові пізнавальних процесів, логічного мислення. Розвивати словниковий запас. Удосконалювати трудові навички. ВиПорувати любов до природи.

Обладнання. Лабораторний посуд, марлеві серветки, алое.

Хід роботи

- Діти, зателефонував Котигорошко і поскаржився на своє здоров'я. У нього часто болить голова, він дуже слабкий. Що ж робити?

То я вам зараз покажу диво-рослину, яку ви бачите кожного дня. Саме вона допоможе нам вилікувати Котигорошка. Це незвичайна кімнатна рослина, це - цілюще алое. У нього дуже пухкі листочки, наліті лікарським соком. Колючки на кінцях листя наче кричать: «Без діла не чіпай мене!».

Якщо стався опік або рана, треба взяти листочок алое, вимити його, розрізати навпіл і прикласти до рани та перемотати бинтом. Рана швидко загоїться, бо дуже корисний сік алое.

Свіжий сік поліпшує апетит і дітям, і дорослим.

Але щоб вийшов сік у домашніх умовах, треба взяти дорослу рослину, якій уже виповнилося не менше двох років. Зрізати треба крупне нижнє та середнє листя, промити їх кип'яченою водою, нарізати дрібними шматочками і вижати сік через вдвічі складену марлю.

(Діти добувають сік алое). А тепер зробимо смачні ліки для Котигорошка. Ця смачна суміш допоможе йому поліпшити здоров'я. Треба взяти трішки соку алое, декілька грецьких горіхів, ложку меду, сік із лимона. Все перемішати і приймати 1 чайну ложку 3 рази на день за 30 хвилин до їжі. (100 г соку алое, 500 г ядер грецького горіха, 300 г меду, сік 3-4 лимонів).

Телеміст із Котигорошком

- Які лікарські рослини ви знаєте?

- Чим корисне алое?

- Для чого потрібний сік алое? **Практичне завдання**

Намалюйте алое. Чим воно відрізняється від інших рослин?

Лабораторна робота № 14

Тема. Каланхое - ніс лікує.

Вчити виготовляти краплі для носа з каланхое. Закріпити знання дітей про цілющі властивості кімнатних рослин; формувати вміння практично використовувати здобуті знання. Сприяти розвиткові пізнавальних процесів, логічного мислення; збагачувати пам'ять; розширювати словниковий запас. Виховувати любов до природи.

Обладнання. Каланхое, клейонки, марлеві та паперові серветки, піпетки, лабораторний посуд.

Хід роботи

- Діти, ми з вами збиралися відвідати Котигорошка у казці, але ж він зателефонував і сказав, що захворів. У нього нежить. Давайте йому зараз

зробимо ліки та передамо їх, щоб Котигорошко швидше вилікувався.

З чого можна і виготовити ліки від нежиті? Зараз ми зробимо краплі для носа з кімнатної квітки - каланхое.

Ці краплі робляться із соку каланхое. Для цього треба зірвати листочок із рослини, вимити його, дрібно порізати на тарілочці, подавити ложкою, а потім суміш перекласти у марлеву серветку і видавити сік. Піпеткою перенести його у флакон. Краплі готові. Запропонувати дітям покапати носик.

Телеміст із Котигорошком

- Що стане, коли ніс закапати соком каланхое?
- Як ще можна допомогти носику? (Промити солоною водою)
- Які кімнатні квіти лікують людей?

Практичне завдання Котигорошко хоче завести собі таку чарівну квітку. Як це зробити? Розсаджування каланхое.

Лабораторна робота № 15

Тема. Чарівна герань.

Мета. Закріпити знання дітей про цілющі властивості кімнатних рослин, уміння їх використовувати. Вчити робити лосьйон із герані. Розвивати дрібну моторику рук під час нарізування листя та роботи з піпеткою. Формувати трудові навички. Виховувати інтерес до народної медицини .

Обладнання. Лабораторний посуд, серветки, клейонки, спирт, герань.

Хід роботи

Сьогодні незвичайна лабораторна робота. Зателефонував Котигорошко і попросив допомоги. Його запросила дівчинка Оленка на день народження, а що їй подарувати він не знає. Що люблять дівчата? Так, дівчата люблять квіти. То ж запропонуємо Котигорошкові подарувати кімнатну квітку - герань. Але вона < незвичайна, а лікарська.

Якщо листочок скрутити у трубочку і вкласти у вухо — припиниться біль у вусі. Якщо розім'яти листочок у руках і прикласти його до хворого зуба - припиниться біль. Якщо протерти укус комах лосьйоном із герані - припиниться свербіж.

Давайте спробуємо зробити лосьйон із герані. Але спочатку закріпимо правила користування лабораторним посудом.

Спочатку дрібно наріжемо листочки, складемо їх у мисочку. Додамо трішки спирту, все ретельно перемішаємо. Перекладемо отриману масу у марлеву серветку і відіжmemo сік у склянку

Піпеткою наберемо лосьйон і перенесемо його у флакон. Так у нас

вийшов лосьйон із герані.

Телеміст із Котигорошком

- Для чого використовують лосьйон?
- З яких ще рослин можна робити лосьйон?
- Які хвороби лікує герань

Ігрова ситуація (практичне завдання)

Івасик-Телесик пішов на рибалку, але ж там дуже багато комах. Допоможіть йому вилікувати укуси.

Знайдіть з-поміж інших рослин ті квіти, з яких можна зробити лікувальний лосьйон.

Чи можна зробити лосьйон з алое, каланхое? (Ні, бо вони-не містять ефірних олій).

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО РОСЛИНИ ТА РЕЧОВИНИ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬ У НАРОДНІЙ МЕДИЦИНІ

Збирати рослини для лікувальної мети треба в суху і ясну погоду. Траву й квіти треба збирати, коли рослина цвіте; коріння - восени, коли надземні частини рослин уже в'януть, або рано навесні, коли стебла й листя ще тільки починають рости; плоди - коли вони повністю дозріють.

Бувають і винятки з цього загального правила, вони зазначені в описах рослин.

Сушити більшість рослин треба в тіні, на горищах або під повіткою, і так, щоб вони весь час провітрювалися; деякі рослини треба сушити на сонці, а решту, особливо ті, з яких збирають коріння, - у теплій печі.

Коріння перед сушінням треба мити, і лише коріння деяких рослин (наприклад, лопуху) треба тільки обчищати від землі щіткою і, звичайно, перед сушінням розрізати вздовж.

Зберігати висушені рослини завжди треба підвішеними в паперових пакетах або в обгортках; якщо ж просто в ящиках, то їх треба застелити всередині папером. Трава лікарських рослин придатна протягом одного року, а коріння, плоди й насіння - два роки і навіть більше. Приміщення для зберігання висушених рослин треба вибирати сухе й прохолодне.

ФОРМИ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ ІЗ РОСЛИН

Заготівельник повинен знати не тільки, як збирати лікарські рослини, а й як готувати з них ліки. Найчастіше для внутрішнього вживання, а іноді й для зовнішнього застосування з рослин готують відвари.

Відвари бувають двох видів: одні «тривалі», з попереднім (близько доби відстоюванням) лікарської сировини в холодній воді, в якій її потім

кип'ятять, а інші - легші коли певну дозу рослини заварюють, як чай, і не кип'ятять, а лише настоюють у теплому місці протягом 15—20 хвилин.

- Порошки готують найчастіше в металевому посуді. Рослинну сировину товчуть, поки вона не перетвориться на борошно. Зберігати порошок треба в добре закупореній скляній посудині,

Мазі готуються на основах, частіше таких, як свинячий внутрішній витоплений жир (смалець із нутряку), який легко всмоктується в шкіру людини, та , коров'яче масло або вазелін. В основу кладуть порошок із рослини. Доза приготування здебільшого — 1:4, тобто 1 частина рослини на 4 частини основи.

КАЛЕНДАР ЗАГОТОВКИ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

Назва рослини	Частини рослини	Час заготівки
Безсмертник	квіти	під час цвітіння червень-серпень
Бузина чорна	квіти	у період розвитку червень-липень
Валеріана лікарська	кореневище з коренями	серпень-вересень
Гарбуз звичайний	плоди, м'якоть, насіння	серпень-вересень
Дуб звичайний	кора молодих дерев	рання весна червень-липень
Душиця звичайна	квіти і листя	під час цвітіння
Звіробій звичайний	надземна частина	травень-серпень
Калина звичайна	кора ягоди	квітень-травень жовтень
Каштан кінський	насіння, квіти , кора	осінь травень-червень
Кропива дводомна	листя, стебло	червень-вересень
Кріп	надземна частина	під час цвітіння
Кульбаба звичайна	корені	рання весна- квітень осінь- серпень, вересень
Кукурудза звичайна	рильце	у період дозрівання
Конвалія травнева		квітень-червень
Льон посівний	насіння	у кінці літа
Малина звичайна	плоди, квіти	липень-серпень
Морква посівна	насіння, коренеплоди, листя	на початку осені

М'ята	листя	під час цвітіння червень-липень
Нагідки лікарські	суцвіття	Під час цвітіння червень-липень
Петрушка кучерява	Корені, листя, насіння	Березень-квітень
Пижмо звичайне	Квіти насіння	На наступний рік
Подорожник великий	листя, насіння	у період цвітіння травень-вересень
Полин гірка	листя	Під час цвітіння Травень-серпень
Ромашка лікарська	суцвіття	Травень-серпень
Смородина чорна	молоде листя, плоди	після цвітіння травень-серпень
Черемха	листя	Серпень-вересень
Часник посівний	плоди	Серпень-вересень
Чистотіл звичайний	надземна частина	Пі час цвітіння травень-червень
шипшина	Плоди стиглі	Серпень-вересень

ЛІКУВАННЯ БДЖОЛИНИМ МЕДОМ

Мед - речовина, яку бджоли добувають із рослин, має багато лікувальних властивостей. Це скарб, у якому зберігається багато різних компонентів, дуже цінний і корисний для людського організму.

даний у молоко, він стає гарним засобом для лікування малокрів'я.

У 1 склянці меду - 100 калорій, а у 1 склянці молока - 124 калорії. Таким чином, виходить висококалорійний напій.

Діти у будь-якому віці, приймаючи мед, швидко додають у вазі та краще розвиваються, тому пропонується систематично додавати у молоко, сир, кашу та іншу їжу 1 чайну або столову ложку меду. Лікувальною основою багатьох рослин є сік та нектар, тому поєднання соку і меду особливо корисне для організму).

Ангіна - пополоскати горло водою з медом.

Бронхіт - змішати стакан свіжого соку моркви з 2—3 чайними ложками меду. Приймати по столовій ложці 4 р. на день.

Натерти чорну редьку й вижати сік через марлю. Гарно змішати літр цього столові ложки перед їжею і перед сном. Ларингіт — при гострому ларингіті візьміть склянку меду, змішайте з уз склянки ожинового соку.

Прокип'ятити 5 хв. на слабому вогні. Отриманий відвар приймати по чайній ложці з інтервалом у 3 години.

Дозування меду - хоча мед і не відноситься до групи сильнодіючих

речовин, та при лікуванні ним доза і час прийому мають значення. Мед - це ліки, які з насолодою приймають як діти, так і дорослі. З лікувальною метою його краще приймати у розчиненому вигляді, це полегшує проникнення численних складових у кров'яне русло, а потім у клітини і тканини організму.

Клінічні спостереження показали, що для дорослої людини добова доза меду повинна складати не більше 100г, максимальна лікувальна - не більше 200 г.

Приймати мед із лікувальною метою треба впродовж 2 місяців. Дітям не обхідно давати по чайній ложці, але не більше 30г у день. Під час прийому меду слід виключити з раціону усі солодощі.

У народній медицині мед додають до багатьох ліків із рослин.

ДИВА ЧАЙНОГО ГРИБА

З давніх-давен у народній медицині чайний гриб застосовують для лікування різних внутрішніх захворювань.

Крім дизентерії чайний гриб гарно знімає запалення у носовій та ротовій порожнинах. Для підсилення протизапальної дії розчину гриба, напій трішки підігрівають у емальованому посуді,

При ангіні полоскання треба повторювати кожну годину. При нежиті використовують марлеві тампони, змочені цим лікарським розчином. Для більш швидкої дії тампони обновлюють через кожні півгодини.

РЕЦЕПТИ НАРОДНОЇ КУХНІ

Дати дітям уяву, що найпоширенішими стравами в Україні були ті, які виготовлялися з рослинних складників. Каші становили більшу частину народної їжі. Вони готувалися з гречки. Ячменю, вівса, кукурудзи, проса.

Найулюбленіші овочеві - страви: борщ, капуста, печений гарбуз, огірки, часник, цибуля, хрін.

М'ясні страви були рідкістю, натомість споживали багато сала.

Страви з птиці готували лише в неділю. Яйця споживали на свята. Молочні страви вживали частіше. У давнину українці чистили свій організм - постилися. Перед великими святами завжди є піст. Постилися також у середу та п'ятницю. У ці дні люди не вживали і молочної їжі.

ГОТУЮТЬ ДІТИ *Салат із квашеної капусти та картоплі*

Нарізати дрібними кубиками відварну картоплю, додати квашену капусту, нарізану цибулю. Все це посолити та залити соняшниковою олією, перемішати. (Можна додати до салату варену квасолю). -

Салат з квасолі та картоплі

Зварену картоплю нарізати дрібними кубиками, додати відварену

квасолію, посолити та залити соняшниковою олією, все перемішати.

Салат зі свіжої капусти

500 г свіжої капусти нашинкувати, пом'яти і дати постояти, додати сіль та цукор, кріп та петрушку. Залити соняшниковою олією та перемішати. (У салат можна додати цибулю та моркву).

Салат із редьки з грецькими горіхами Редьку і моркву натерти на тертушці. Горіхи і часник розтовкти та все змішати. Залити соняшниковою олією.

Салат із сирі моркви з медом та горіхами 100 г моркви натерти на тертушці, полити 40 г розтопленого меду, перемішати і посипати дрібно помеленими горіхами.

Салат вітамінний

Зерна кукурудзи змішати з нарізаною капустою, морквою, зеленою цибулею і яблуками; заправити соком лимона, сіллю, цукром та сметаною..

Салат із кропиви

Вибрати молоду кропиви, обірвати листя, гарно їх промити і обдати окропом. Дрібно порізати, додати 2 голівки дрібно нарізаної цибулі. Все потовкти і додати дрібно нарізану зелень петрушки, підсолити і залити соняшниковою олією.

Для слабких дітей 1 ст. ложка вівсяних пластівців, 3 ст. ложки води, половина лимона, 1-2 яблука або малини, смородини, 1 ст. ложка сухофруктів або горіхів, 1 ст. ложка згущеного молока.

Напій із лимона, моркви, меду У 2 стаканах кип'яченої води розчинити 2 столові ложки меду, вижати сік з 1 кг моркви і 1 лимона. Все змішати і випити впродовж дня.

Напій зі звіробою з медом У проціджений відвар звіробою додати мед, 100 г сушеного звіробою, 100 г меду, 2 л води.

Напій вітамінний

1-2 чайні ложки меду, 1 чайну ложку сиропу або настою шипшини, лимонний сік за смаком, розмішати у склянці води і випити.

Апетитні чаї (для покращення апетиту)

Взяти у рівних частинах листя вахти трьохлистої та трави полину. Заварити у склянці окропу. Настояти 20 хв., процідити.

Приймати по 2 ст. ложки перед їжею. Плоди шипшини — 3 частини, плоди чорної смородини — 1 частина, листя кропиви - 3 частини, морква - 3 частини,

Все подрібнити і змішати. Столову ложку залити 2 склянками окропу, прокип'яти 10 хв. Настояти 4 години і процідити. Пити по 1/2 склянки 3 рази у день.

Вітамінні чаї

1 склянка сухих плодів шипшини, склянки сушеної чорної смородини, залити кип'яченою водою, настояти. Пити як чай.

Плоди шипшини - 3 частини; лист кропиви - 3 частини; плоди малини - 2 чайні ложки. Все перемішати. Взяти 4 ложки суміші, заварити склянкою окропу, настояти 4 години. Процідити, пити 2—3 рази на день.

Плоди чорної смородини, плоди малини, листя кропиви залити окропом, настояти 30 хвилин.

Грудні чаї (від кашлю)

Квіти липи, трава звіробою, листя подорожника. Все змішати у рівних частинах. Заварити столову ложку збору склянкою окропу, настояти годину в термосі. Процідити й розділити на 4 прийоми.

Листя мати-й-мачухи, квіти ромашки - «все змішати у рівних частинах. Заварити столову ложку збору склянкою окропу. Настоявати годину в термосі. Процідити і розділити на 4 прийоми. Вжити впродовж дня. Трава душиці - 10 г, квіти ромашки - 10 г, корінь алтею - 20 г, листя мати-й-мачухи - 20 г. Все змішати, 2 чайні ложки збору залити склянкою окропу, настоявати 20 хвилин. Процідити, приймати по 1/2 склянки 4 рази на день.

Заспокійливі чаї

Валеріана лікарська (корені) - 4 частини, липа (квіти) - 2 частини, меліса, лимонна (трава) - 4 частини. Залити чайну ложку склянкою окропу. Настояти 30 хвилин. Процідити, приймати 1/2 склянки 2 рази на день до їди.

Трава пустинника, корені валеріани, квіти ромашки, листя м'яти. Взяти ці трави в рівних частинах. Столову ложку збору заварити склянкою окропу. Настояти у термосі 6 годин, процідити.

Приймати по 1/2 склянки 3 рази на день перед їжею.

«Якщо ми хочемо бути розвинутим, суверенним, щасливим народом, то маємо розгорнути процес пізнання себе як нації. І держави, в минулому і сучасному, в процесі розвитку вселюдства пізнати нашу ментальність, долю та історичну місію. Без цього неможливо ні розв'язати проблеми сучасності, ні передбачити ефективні шляхи розвитку в майбутньому».

М. Грушевський

Одним із принципів Державної національної програми «Освіта. Україна ХХІ століття» є національна спрямованість освіти, що полягає в її органічному поєднанні з історією і традиціями, збереженні та збагаченні культури українського народу.

З відродженням національної культури, очищенням джерел історичної пам'яті, відновленням принципів гласності, демократизації, гуманізації активізується природний процес пошуку педагогами нового, ефективного у вихованні та навчанні дошкільників. І сьогодні, коли відбувається активне повернення до джерел народного буття, до історії народу, до традиційної обрядовості, фольклорного та етнографічного багатства, які сягають у глибину століть, постало питання: з якого слід прилучати особистість до спадщини свого народу, які завдання слід вирішувати, до яких результатів прагнути.

УКРАЇНОЗНАВСТВО як узагальнене поняття — це сукупність основ наук про сучасне і минуле свого народу, його національний характер, психологію, педагогіку, культурно-історичні, творчі традиції, звичаї та обряди, ремесла і промисли; це знання про населення країни, географію, трудову діяльність людей, етнічні та інші особливості. Сюди входить також краєзнавство, тобто всебічні знання про рідний край (область, регіон, район) як частину держави.

Українське народознавство має стати підґрунтям для формування у дітей патріотичних почуттів, гуманістичної моралі, естетичної культури, готовності до праці, до захисту рідної землі. Основними принципами вивчення його в дошкільному закладі є народність, природовідповідність, систематичність, послідовність, наочність, активність, перспективність, урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Провідними факторами виховного впливу на дитину виступають рідна мова, фольклор, етнографія, етнопедагогіка та етнопсихологія, народні звичаї, традиції, обряди, символи, дитинознавство, родовід, сімейна атрибутика. Прилучення дошкільників до багатющої духовної скарбниці народу здійснюється використанням матеріалів, кімнат і

куточків народного побуту; організацією навчальних екскурсій, тематичних занять, свят, ранків, розваг, зустрічей із земляками — митцями, народними умільцями, лікарями; інтегрованих занять, які, як правило, проводять вихователь і письменник, вихователь і майстер народних художніх промислів, вихователь і музкерівник. Оптимальні методи навчання — бесіда, сюжетно-рольова гра, робота з книгою, з предметами природи, техніки, творча діяльність дітей та ін.

Заданими педагогів і психологів саме дошкільний вік є найсприятливішим для закладання будь-яких основ виховного процесу, а мої доробки з українознавства є результатом такого пошуку, кроком до вдосконалення навчально-виховного процесу в дошкільному закладі.

Особливістю завдань, які я поставила перед собою є: визначення чітких завдань і змісту ознайомлення дітей усіх вікових груп дошкільного закладу з витоками українознавства; розширення кола уявлень дітей про історію України, її минуле в динаміці розвитку — від зародження української державності до сучасного етапу життя українського народу, про його культурні традиції (мистецькі, трудові, мовні, родинно-побутові, обрядові тощо), ознайомлення з якими сприяє вихованню любові до свого народу, рідного краю, інтересу до матеріальних (житло, одяг, кулінарія, предмети побуту і вжитку, ремесла тощо) і духовних (традиції, звичаї, обряди, фольклор тощо) цінностей українців.

Досвід роботи показує, що знання дітьми рідної культури є умовою для розуміння культур інших народів. Саме у завданнях з українознавства чітко визначено суть та систему українознавчої роботи з дітьми вже раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку, яка забезпечує розвивальний характер навчання і виховання дітей у сучасному дошкільному закладі

Основною формою навчання дітей передбачене заняття з українознавства. В кожній віковій групі планується по 2 заняття на місяць (18 занять на рік) тривалістю:

- 10 хвилин — група раннього віку (I молодша);
- 15 хвилин — II молодша група;
- 25 хвилин — середня група;
- 30 хвилин — старша група;
- 35 хвилин — підготовча група

Тематика занять розподіляється таким чином, щоб діти могли з опорою на попередній досвід збагачувати і розширювати свої знання у наступній віковій групі, початковій школі.

При доборі змісту занять дотримуюсь принципів доступності, послідовності, систематичності, достовірності, пізнавальності тощо.

Використовую методи роботи з українознавства в дошкільному закладі:

- бесіди, читання дитячої художньої літератури;
- спостереження;
- екскурсії;
- Дні відкритих дверей;
- клуби зустрічей;
- гуртки, творчі майстерні;
- дидактичні, народні, авторські, сюжетно-рольові ігри;
- родинні свята;
- розваги, дозвілля;
- ігри-драматизації, театралізована діяльність;
- виставки, ярмарки, вечорниці;
- концерти, виконання народних українських пісень;
- зустрічі з майстрами;
- вивчення віршів, прислів'їв та приказок, читання легенд;
- робота зі збору матеріалів тощо.

Узагальнений стислий виклад проекту дає змогу творчому вихователеві не лише обмежуватися регламентованими заняттями з українознавства, а й самостійно добирати форми та методи реалізації завдань цього розділу, доповнювати зміст українознавчої роботи з дітьми, враховуючи регіональні особливості своєї місцевості, власний досвід роботи з дошкільниками

Проект програми побудований за розділами:

I. Я, моя сім'я, рід, родовід.

II. Моя рідна домівка.

III. Моя друга домівка — дитячий садок.

IV. Моє рідне місто.

V. Старовинні предмети побуту і вжитку українців. Сучасне облаштування людського житла.

VI. Мої перші іграшки та ігри.

VII. Національний одяг українців. Сучасний одяг та взуття. Українська національна кухня.

VIII. Сучасні рецепти у раціоні харчування українців.

IX. Хатні символи та обереги.

X. Усна народна творчість українців.

XI. Національні свята, обряди, традиції, звичаї.

XII. Наша Батьківщина — Україна. Національна символіка

XIII. Історія України для дітей.

XIV. Мовний етикет.

Використана література

1. О. Яницька. Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку. Рівне, 1992.
2. Г.Г. Провознюк. Земля, де народились і ростем, - Тернопіль "Мальва ОСО", 2007.
3. Олена Воропай. Звичаї нашого народу, Київ, 2012.
4. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у світі"/ Міністерство освіти і науки України / Академія педагогічних наук України "Світич" Київ, 2008.
5. В. М. Ніколаєнко. Народознавство в дошкільному навчальному закладі 2-6 років, Видавнича група "Основа", 2010.
6. Мовленнєвий розвиток дітей дошкільників до Базової програми "Я у світі" / укладач Шик Л. А. - 2010. (Серія ДНЗ "Вихователю").
7. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) "Впевнений старт" / Міністерство освіти і науки України, Київ, 2010.
8. Наталія Гавриш. Художня народознавча література в освітньому процесі: сучасні технології, Д/в, 2011 №2.
9. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київ, 2012.
10. Наталія Гавриш. Виховання національної самосвідомості дошкільнят засобами українознавства, Київ, 2010.

"Інтернет - ресурси"

1. <http://etnos.ho.ua>
2. <http://forum.rc-svit.com/forum211.html>

Переходько Олена Ростиславівна

Народилася 8 квітня 1973 року в селі Малинськ Березнівського району Рівненської області. Після закінчення Рівненського державного педагогічного інституту за спеціальністю педагогіка і психологія (дошкільна) працювала вихователем в дитячому садку "Веселка" м.Березне. Протягом навчання та на педагогічній роботі постійно працювала над питанням використання українознавства та етнопедагогіки як основи національного виховання дошкільнят.

Автор посібника "Використання українознавства та етнопедагогіки як основа національного виховання дошкільнят. Олена Ростиславівна має кваліфікаційну категорію - спеціаліст вищої категорії.